

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204249

UNIVERSAL
LIBRARY

ÖUP—552—7-7-66—10,000

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. *T83/369D* Accession No. *71549*

Author *సామ్య శంకరు*

Title *దురాశ*

This book should be returned on or before the date
last marked below.

దురాశ

అను

ఆశాపితాచము.

మొదటి భాగము.

(అపరాధపరిశోధకనవల)

అయినాపురపు సోమేశ్వరరావుగారిచే

రచియిన కల్పబడినది

పబ్లిషర్:

కొండవల్లి వీరవెంకయ

బుక్ సెల్లర్, రాజులగూడెం.

మాడవసూర్య 2000

మాడవసూర్య 2000

మాడవసూర్య 2000

కాకినాడ :

కాకినాడముద్రాక్షరిశాలయము

ముద్రింపబడినది.

1933

విజయవాడ కాపీరైటు]

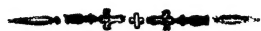
[వలరు 1—1—0

చేతము

దురాశ.

అను

ఆశాపిశాచము.

ఉపక్రమణిక.

—:0:—

ప్రథమతరంగము.

ఆశ.

ఆశ యెట్టికార్యము లైసను జేయుచును. ఎట్టి కష్టములకైన నోర్పు వహింపజేయును ఆశకంతములేదు. ఆశయే శర్వప్రాణుల కుత్సాహము బుట్టించును ఆశయే సమస్తకార్యములకును మూలము. ఈ యాశాపిశాచ మావహించినవానికి యుచ్చినచనిషయపరిజ్ఞాన ముగంటిపోవును. ఈ ప్రపంచ ఘోతయు వాయువువోలె యాశతో నిండియున్నది. వాయువు లేని స్థలము లేదు. ఆశలేని ప్రాణిలేదు. అట్లేదియేని యుండుట తలస్థించినచో నదియే పరమాత్మస్వరూప మని నిస్సంశయముగా జెప్పవచ్చును. ఆశయొక్క ప్రభావ మనిర్వచనీయమైనది. అమోఘమైనది. అద్భుతమైనది. విపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతముగూడ నాశకు దాసులుగానివారు లేరు. శర్వప్రాణులును దనకు పశ్యులై, చాసులై, బానిసలై పడియుండునట్లునరించుకొను గొప్పశక్తి యీ యాశకు గలదు.

పిపీలికలు వసంతకాలమునం దత్యధికశ్రమలకొల్పి తమ కనుచగునాహార మమితముగా గూర్చుకొను టెందులకు ?—వర్షకాలమునఁ దమతమ బొటియలు దాఁటి యీవలకు రానక్కఱలేకుండ సుఖంపవలయు ననెడి యాశతో—సర్పముతగలుగ్రక్కుచు దఱుముచుండ మనుజుఁడెందులకై యొగర్చుచుఁ బరుగిడుచున్నాడు ?—ప్రాణములు దక్కించుకొనవలయు ననెడి యాశతో—ఉరగ మెందులకై వానినిఁ దఱుముచున్నది ?—తన కకారణముగా నపకారము సల్పిన యాదుండగీడునకుఁ దిరిగి యపకృతి సలిపి తీరవలయుననెడి శ్రోధముతోగూడిన యాశతో—అర్ధరాత్రునక—అపరరాత్రునక—పట్టఁబడుదుమేమో యనుభయము లేకమైనను లేక—ప్రాణములకుఁ దెగించి చోరుఁ డెందులకై యింటికిఁ గన్నము ద్రవ్వుచున్నాడు ?—ధనార్జన మొనరించి సుఖంపవలయు ననెడి దురాశతో—మానాభిమానములు విసర్జించి సిగ్గుబిడీయములు గంగ కర్పించి—నానావాతముక్క హేయమైన యెంగిళ్లఁ దినుచు—లేనిమోహము దెచ్చిపెట్టుకొని మాన మమ్ముకొనుటకై వేశ్య యెందులకు సిద్ధపడుచున్నది? స్వేచ్ఛాజీవన మొనరింపవలయు ననెడి పేరాశతో—ముదిమీయందు సుఖకడవలెనను నాశతో—నిశితాయుధమును చాల్చి భీకరరణరంగమున నైనకుం డేలమురుకుచున్నాఁడు? గెల్చి జయలక్ష్మి నైనను చచ్చి రంభాసంభోగమునైనను బొం

దవలయున నెడి యాశతో—కష్టనిష్ఠురముల కోర్చి—తనసౌఖ్యమును దృఢప్రాయముగా నెంచి—ఇల్లువాకిలివీడి—బంధుమిత్రతాదులను విసర్జించి—ప్రాణములకన్న మిన్నయగు ధనలక్ష్మి నావలకుఁ ద్రోచివైచి—సర్వసంగపరిత్యాగ మొనరించి—నిద్రాహారములు లెక్కసేయక—కారాగారాది శిక్షలకు వెఱువక—శక్తివంచనలేక—ధరణీశునితో ధర్మయుద్ధమునకై మానవుఁ డేల తలపడుచుండెను?—ధర్మమును నిలువఁబెట్టి యధర్మమును గూకటివేళ్లతోఁ బెల్లగించివైచి ప్రజలను సుఖపెట్టవలయున నెడి యాశతో—వేయేల?—వరమేశ్వరుఁ డనంతకోటి జీవరాసులను సృష్టించుచు—లయమొనరించుచు—ఎన్నియో పాట్ల బడుచుండు తెందులకు? ఆనందింపవలయు న నెడియాశతో—

రాజు రాజ్యపాలన మొనరించుట—అధికారి లంచముల కాపించుట—తనయుఁడు తండ్రినిదూషించుట—తమ్ముడన్న నెద యొనుట—కోడల త్రగారి కతిపథేయురాలైయుండుట—భార్య భర్తను పరాధవించుట—భర్త భార్యను విసర్జించుట—ఒకరిమాట లొకరికి నచ్చకుండుట—వృక్షములు చిగర్చుట—మధుమక్షికములు బువ్వపువ్వన కెగురుట—వర్తకుఁడు మోస మొనరించుట—న్యాయవాది యన్యాయవాదియగుట—కూలివాఁడు మూటలనుమోయుట—కూటసాక్ష్యము లొసంగి పొరుగువాని యధఃపతనమునకు

మనుజుఁ డాకాంక్షించుట—సాప మని తెలిసియు దుర్మార్గము లాచరించుటకు సంపన్నగృహస్థుఁడు వెనుదీయకుండుట అత్యస్తవము. పరనిందజేయుట—నిరపరాధులగు బీదవారి నకారణముగ భాగ్యశాలిపీడించుట. ముచులు తపం బొనరించుట—దేవతలు తత్తపోవిఘ్న మౌపాదింపఁజూచుట—ఇరుగుపొరుగువారు పెట్టుబాధలనుండి తప్పించుకొనుటకై మనుజుఁడు ప్రయత్నించుట—ఏయభిప్రాయముతో?—ఏదియోయొకవిధమగు నాశతో—ఆశయే యిన్నిటికిని మూలకారణము.

మామి గుండ్రముగా నున్నదను తెంతసిద్ధాంతమో--
పుట్టినవాఁడు గిట్టు తెంతసత్యమో—దినకరుఁడు పూర్వది
గృహమున నుదయించు తెంతనిశ్చయమో—క్షీర్వ్యవస్థలు
గాక తక్కుంగల ప్రపంచంబంతయు సస్థిరంబను తెంతయథార్థమో—
సర్వకార్యంబుల కాశయే మూలాధార ముచుటంత
సత్యము. ప్రతికార్యంబునకును—ప్రతి విషయంబునకును--
ప్రతిదానికిని—ఆశయే కారణము. అట్టియాశను పర్జింప
నేరెతరము? ఆశ! ఆశ!! ఆశ!!! ఆయాశ యంతరించినపుడే
ప్రపంచ మంతరించును. కాని యిందున్న సత్య మేమనఁగా
ప్రపంచ మంతరింపకుండ యాశమాత్ర ముడుగంటును అట్టి
యాశ ప్రతివ్యక్తికిని దినదినాభివృద్ధి యగుచుండును. ఆయాశ
నిరాశయైనప్పుడే క్రోధపిశాచము జెర్రేఁగును. క్రోధము

మంచి చెడ్డ లెఱుగదు. క్రోధ మావహించినవానికి యుక్తా యుక్తజ్ఞాన ముండదు. సర్వమును క్రోధస్థానమై కన్నట్టును. అది యావహించిన వానిచే గొంపలుఁ గాల్పుఁ జేయును. కూల్పఁజేయును. నిర్భయముగా హత్య లొనరింపఁజేయును. ఇది యది యననేల? సమస్త పాపకార్యము లొనరించి తీరును. ఆశాపిశాచమును, క్రోధపిశాచమును నక్కసెల్లెం ద్రజేమో యెవ్వరెఱుంగుదురు ?

ద్వితీయతరంగము.

“హా! రక్షింపుఁడు. రక్షింపుఁడు.”

అని కృష్ణపక్షపుదినములు. ఇకను బాగుగాఁ జీకటిపడనేడు గాని కొంచెము నిదానించి చూచినఁగాని యెదుటివ్యక్తిని బోల్చుకొనలేనంతటి చీకటిమాత్రము వచ్చినది.

ఇట్టిసమయంబున నొకసుందరాకారుండగు పురుషుఁడప్పుడే పచ్చుకున్న నూనూగుమీసముల దువ్వుకొనుచు, చేతిలోనున్న పెడిపాన్నుబెత్త మొక్కొకమారు గిట్టునఁ ద్రిప్పచు, నేమేమియో కూనిరాగములఁదీయుచు, మధ్యమధ్యమాటాడక నిలువబడి వచ్చెడివారిని నిదానించి చూచుచు, తా ననుకొన్నవారుగారని నిస్పృహ వహించుచు, తనలో దానేమియో గొణుగుకొనుచు, నిటునటు “పచారు” చేయుచు నంతలో “జిరాకు”పడి రాజబాట విడచి సోపాన

ములగుండ దటాకపు గట్టవైకి బోయి యటనుండి' యిటు నటుజూచి:—

“అయ్యో ! అంత కంతకు జీతటి వృద్ధియగుచున్నదే! నేడామె జలసంగ్రహణార్థమై రాదలంచుకొనలేదా యేమి చెపుమా ? అట్లయిన, నామనస్థిమండ న స్నీహయంబున సీప్రాంతమం దేలయింద మనను ? నే నింకను రానను నపో హమెయి ముదుసలియే, యాలశ్యం బొనరించియుండునా ? లేక, నాయభిప్రాయ మెఱుంగజేయఁ గోయిన యాయవ్వ నాకన్యారత్న మీసడించి యావలకుఁ బొమ్మని యదలించి యాపెవెంటవచ్చుట కనుమతింపకయుండునా ? అట్లేయైన నావృద్ధాంగనయైన సీపాటి కరుదెంచియుండవలసినదేగాదా ? ఒకానొకవేళ వారువచ్చుట కేమైన నభ్యంతరము గలిగియుం డవచ్చునా ? ఎచ్చటికైనను బోవుట కభ్యంతరము గల్గినఁ గల్గవచ్చును గాని జలసంగ్రహణార్థ మెట్టియభ్యంతరము గల్గి యుండును ? దాని కెట్టియభ్యంతరమును గలుగవలసిన వనిలేదే....”

ఇట్లునుకొనుచు నాతఁ డారాజబాటవైపుఁ జూచెను. పెంటనే యే మాలోచించుకొనియెనో యేమోగాని యింపు క పొడిదగ్గు దగ్గి సోపానముల గుండ నీటిచెంతకరిగి మోఁ కాటిలోత్తువట కరిగి యచ్చోనాఁగి ముఖప్రక్షాళన మొన ర్పుచుండెను.

ఇంతలో నిరువురుకాంతలు భుజములపై బిందెలుంచుకొని యేమేమియో మాటలాడుకొనుచు, మధ్యమధ్య నచ్చికొనుచు నాతటాకమునకే జలసంగ్రహణార్థమై వచ్చుచుండిరి.

మొ. కాం—అదిగాదే ! “విధవనాగన్న కాబోలు వెలఁదిమగఁడు” అనునట్లు మృణ్మయసాత్రీలకైన దిక్కులేని నాగమ్మకుమారుని బెండ్లియాడి యేమిసుఖించెదవే ?

రెం. కాం—అవ్వా ! నాగమ్మకుమారునిపట్ల నీసామెత యన్వయింపదుగాని—నాగన్నపట్ల నీసామెత సార్థకమగును. అని నవ్వుచు పల్కెను.

మొ. కాం—హి పడుచువాళ్ళు యుక్తిగా మాట్లాడగలరు. నే నట్లుమాట్లాడగలనా ? అట్లయిన నీకు నాగన్న నచ్చలేదనుమాటయేనా ?

రెం. కాం—అవ్వా ! నీవడిగితివి గనుక చెప్పెదను. నాకేగాదు. మానవతియగు యేకాంతకును నాతనిని బెడ్లాడుట కిచ్చజనింపదు.

మొ. కాం—ఎందుచేత ?

రెం. కాం—డబ్బులేకున్నను మనసుకలిసిన మగనితో గాపుర మొనర్పవచ్చునుగాని—

ఇంతలో వారిరువురును నీళ్ళలోనికిదిగిరి. మొదటదిగిన పురుషుఁడింకను నీళ్ళు బుక్కిలించుచునేయుండెను వీనిని గాంచియే యారెండవయువతి యంతవఱకు మాట్లాడి యా

పైన మాట్లాడక తలవాల్చుకొని బిందె తొల్చుకొనుచుండును.

నీళ్లు పుక్కిలించుచున్నపురుషుఁ డాయవ్వను బోల్చి “అవ్వా! ఆబిడయెవరు” అని యడిగెను.

“ఎవరుబాబూ! వెంకన్నగారినాగన్నవా? ఇంతప్పొద్దుబోయి యెచ్చుచుండి వచ్చుచుంటినినాయనా?” అని యవ్వ యనెను.

పురు—నేనా? పొలమునుండి వచ్చుచున్నాను. ఆబిడయెవరో చెప్పితివిగావు.

“ఈపెయా? బులి వెంకమ్మగారితనయ. కాంతమ్మ.” అని యావృద్ధాంగనయనెను. “ఓసహాసహా! కాంతమ్మా! క్షేమముగానున్నావా?” అని యాయునకుఁడు పలుకరించెను. ఆవాక్యమున కేకారణముచేతనో కాంతమ్మ సమాధానమియక బిందెతొల్చుటమాని నీళ్లుముచుకొని గుభీసుని బిందెయెత్తుకొని మెల్లైక్కుచు “అవ్వా! బాటుఁగాఁ జీకటి పడినది. రమ్మ. పోదము” అని పిలచెను.

“కాంతమ్మా! మాటాడిన నోట వరాలుగారునా? అడిగినదానికి సమాధాన మియకూడదా? ఆసంగతి పోనిమ్మ. నన్ను గుఱించి యీయవ్వతో మాటాడుచు “డబ్బులే కున్నను మనసుకలిసినమగనితో గాపురముఁ జేయవచ్చును గాని” అని యూరకుంటివి. “ఆపైవాక్యముగూడ పూర్తిజే

మును.” అని యాయువకుఁడనియెను. ఆ బాలిక యేమియు మాట్లాడకుండగ నే తటాకపుటొడ్డుపైకిఁ బోయెను. ఆయువకుఁ డదిగాంచి చొరవతో నామెముందునకు వచ్చి నిలువంబడి “బాలా ! నన్నుఁగూర్చి యనినవాక్యమును ముగింప నీండ నీవు వెడలుటకు వీలులేదు. ఆవాక్య మెట్టిదైనను రియే పూర్తికేసి వెడలిపోము. నిన్నుఁగొనను. చెప్పుము. ఆవాక్య మేదియో పూర్తిగాఁ జెప్పుము” అని యాయువకుఁడనియెను.

“నన్నిట్లన్యాయముగా నడ్డుకొని వేధించితివేని నలు ప్రరితోఁడను జెప్పి నీకు బుద్ధి జెప్పించెదను. మర్యాదగావదలితివా నీమర్యాద గాఁచెదను టూటాడక మర్యాదగా దారినిబువుము ” అని ఆకాంతమ్మ యనెను.

“నీయిష్టమువచ్చినచారితో జెప్పుము. నాకు ధయము లేదు. నిన్నుఁ బెండ్లాడవలయు నని నాకున్నది. నీతండ్రి బీదవాఁడుగనుక మాకుఁ దగినకట్న మియలేఁ డని మావాంఁద్రంగీకరింపకున్నారు. వారిమాట నేను లెక్కసేయను. నీకంఠికారమైనచో నిన్ను బువ్వులలోబెట్టి పూజింపవలయు ననుకొంటిని. నీ విప్పుడేదియో యన్యుడిడ్డముగ వాదించుచుంటివి. దీవాదముఁ బూర్తిచేయుము.” అని నాగన్నయనెను.

కాంతమ్మ మాట్లాడక తప్పించుకొని పోయెను.

పెంటనే నాగన్న మజలనడ్డుకొని చటాలున ధైర్యము తోనామె చేయిబట్టకొని “మాట్లాడకుండ బోయెద వెందు చేత ?” అనెను.

కాంతమ్మ గడగడవడకిపోవుచుండెను. భజముపై నుండి బిందెజాటి యాసోపానములపైఁ బడి టం, టం, టం టం టం యనుశబ్దము జేయుచు జలములలోనికి బోయెను. కాంతమ్మ వలవలనేడ్చుచు “పాపహృదయా! నన్ను ముట్టుకొనుటకు నీ వెష్వరము? నీ విదివటకెన్నిసంసారఘాత లానర్చితివో తెక్కయున్నదా? అట్టి నిన్నెఱిగినంతవఱ కేకన్యయైన వివాహమాడుట కంగీకరించునా? పో! పో!! అవ్వా! ఈదుర్మార్గుని మందలించి నన్నింటికి దోడ్కొనిపోమ్ము.” అనెను.

కాంతమ్మ నెట్టే నను దోడ్కొనివచ్చి నాగన్న కప్పగించి బహుమానము బడయఁదలంచినయూయ్య కాంతమ్మ నిప్పుడు రక్షించునా? పాప మానాలిక కిది వృథా యాశగాదా? ఆహాహా! ఇట్టి చెడిపె లీవిశాలప్రపంచంబున నెందఱున్నారోగదా?

“అవ్వా! చెంతకువచ్చితివేని యొక్క ‘లెంపకాయ’ తినవలసివచ్చును. రాకుము” అని హెచ్చరించి “ఓ అవివేకు రాలా! బుద్ధిలేదా? నన్ను నిందించెదవేమి? పెంకిమాటలను చుంటివే, ప్రిన్నిక్కడేమిచేసిన నెవరుదిక్కు? నీ కిష్టము లేకు

న్నను నాయభీష్ట మిప్పుడే తీర్చుకొందును చూడుము.” అని హెచ్చరించుచు నాగన్న యామెను బిగ్గఁకొనించుకొనఁ బోయెను. కాని కా తమ్ము లొంగక బిగ్గఱగా నేప్పును దప్పించుకొనుచుండెను.

అబల యె తవఱకని తప్పించుకొనఁగలదు? ఎట్టకేల కామె యాతనిచే జిక్కి హా! రక్షింపుడు!! రక్షింపుడు!!! అని కేకలువెచ్చెను.

దిక్కులేనివారికి దేవుఁడే దిక్కుగదా? బాటగుండ వెడలుచున్న పురుషుఁడొకఁ డీమాత్రందనమును విని చటాలున నక్కడకువచ్చి నాగన్న వెన్నుపై “దబదబ” గ్రుద్దులవర్షమును గురిపించెను. నాగన్న పడిపోయెను. ఆబాలి కాపరో పకారపారీణుని గూర్చి యెంతయో సంతోషించెను.

దురాశ

అను

ఆశాపితాచము.

మొదటిభాగము.

మొదటిప్రకరణము.

మాత్య.

ఆదినములలోఁ బెద్దాపురంబున “శ్రీలక్ష్మీటూరింగు
సిసీమా”కలవెనీయొకటి చిత్రవిచిత్రములగు ఫిలుములఁ దె
ప్పించి ప్రదర్శి చుచుఁ బ్రజల కమితానందము గూర్చుచుండె
ను. దినమునకు రెండాటల చొప్పున బ్రదర్శింతురు. నేటివ
దర్శనమొక విచిత్రమగు ప్రదర్శనము. నేడు “ఒకముద్దుఖరీదు
5000 పానులు” A kiss is worth 5000 అను కథ
ప్రదర్శింపఁబడుచున్నది. కథ చాలబాగున్నదనువదంతి ప్రబ
లముగా నున్నది. దానికితోడు “అఖరు టిక్కెట్టాకయణా”
మాత్రమే. ఈకథసంగతి విని చుట్టుప్రక్కలనున్న పల్లెల
వారున్న చామర్లకోటనివాసస్థులును వచ్చి చూచిపోవుచుం

డిరి. చూచినవారి యానందమునకును, చూడదలచుకొను వారి యుబలాటమునకును మేర లేకుండ నుండెను.

నేడు సిసీమా రెండవయాటగూడ విడచిపెట్టుతరుణ మైనది. ఇరున్న బళ్ళవారందఱును లేచుచుండిరి. ఇంకను లేవవలసినవారిని లేపుచుండిరి. ఇంతలో సిసీమా విడచిపెట్టిరి. బిలబిలలాడుచు జన మీనలకు వచ్చిరి. స్నేహితు లొక రి నొకరు పిల్చుకొనుచుండిరి. ఆగు మాగుమని కేకలువైచుచుండిరి. ఒక టేగోల. ఒకరిమాటయొకరికి విసబడుటలేదు. ఎల్లో కలసికొనవలసిన స్నేహితులను గలసికొని మెవరి యిండ్లకు వా రరుగుచుండిరి.

ఒకవీధివారే నలుగురైదుగురు గలసికొని నడచుచు నిట్లు మాట్లాడుకొనిరి.

1. మానుంచికథరా! ఇంగ్లీషుఫిలు మైనదిగాని, యే బొంబాయిఫిలుముకంపెనీవారిదో యైనచో యింతకంటె వేయిరెట్లు బాగుండును.

2. వీరరాఘవా! బొంబాయికంపెనీవారింతకంటె పొడిచివేయుదురటరా? యాక్షన్సు యింగ్లీషువారివే బాగుండును. అందులో కథానాయకురా లగు మిస్ రుడాల్ఫునోసో యగము చూచితీరవలసినదే. మంచి రూపసి. అది చేసిన యాక్షన్ తృప్తితముగానున్నది. ఈఫిలుము మాష్టరు పీస్

ఆఫ్ ది ఫిలుమ్స్ (Master piece of the films) అని నిస్సం
దేహముగా చెప్పవచ్చును

3 దానిరూపమున కెంతమంది ముగ్ధులైపోయిరిరా!
కనబడినవాని కెల్ల తిరుక్కోరము జేయుటయే దానిపంతు.

4 ఒకడికి గొరిగినవిధముగా నింకొకడికి గొరగకుండ
నెంతమందికి గొరిగిందిరా బాబూ!

5. ఇదిగో! కుందనలాలుగూడ సిసీమాకు వచ్చెనే.
వమోయి కుందనలాలూ ! సొంతడబ్బా ? ఎవరినెత్తినై నా
రుద్దితివా?

కుంద—ఒకరినెత్తిని రుద్దడ మేమికర్తము. ఈ వేళ
రెండాటలకీ కూడా వెళ్ళాను.

1. అబ్బో! కాలాని కేదో వివరీత మున్నదన్నమాట
యే. నీవు సిసీమాకు వెళ్లుటకు మీమామ యంకికరించి
నాడా ?

కుంద—నాగన్నా ! మామామ నావిషయములో
నెన్నటికిని లోపము చెయ్యడు. నేను సిసీమాకు వెళ్ళేదనని
చెప్పగానే యెనిమిదణ లిచ్చెను. కథంతా చాలా బాగు
న్నదనుచుండుటచే రెండుమార్లు చూడవలయునని రెండుపా
వులాలిచ్చి రెండుమార్లును జూచితిని.

వీర—సూరయ్యా ! వాళ్ళచూమ వాడికి లోపము
చేయనా ? చేసి యింకెవ్వరికి పెట్టెను. ఆతనికి పెళ్ళాము,

పిల్లలు మొవరూ లేరు. అన్నదమ్ము లసలే లేరు. ఆతని తోబుట్టువు కుమారుఁ డీతఁ డొక్కడే గదా యుండెను. ఆతని యనంతర మాతనియొద్దాస్తియుఁ గుండసలాలానకే చెందవలయునని విల్లుప్రాస నిజస్థితి కూడా చేయించెను.

సూర—అయితేమాత్రము! పీకాతియుండకొనుట బ్రదికియుండఁగాఁ బెట్టెలోకిఁడబ్బు పెక్కి పోవుట కంగీకరించునటరా?

నాగ—చాళ్ళలోనున్నది తిడితే వానికి కోసము వచ్చునేమో పూరికొనుడు.

కుంద—మీమామ నెందుకోయి మీరంతా తిట్టెదరు? డబ్బుకాపీర్ల మెవరికిలేదు?

సూర—ఒకరిని మీరరాఘవా! చూచితివా వాడి యభిమానము. కుందసలాలూ! అంటే నీకభిమానము గాని మీమామ లక్షాధికారగదా? ఉత్తరకుట్టు లేనిబట్ట యొక్కటైనను మీమామ కున్నదా?

కుంద—వడ్డినట్లే యున్నది. మీమామ బయటకు వెడలవలసినపనిలేదు. కనుకాతని కిష్టమువచ్చిన వస్త్రములు ధరించును. ఎట్టిపనియున్నను నన్ను గ్రామములోనికి బంపుచుండును గావున నాకు మంచిబట్టలు కుట్టించును. దానిలో తప్పేమియున్నది?

వీర—నీబాండ ! నీకెనను రూపాయకుఁ బదిగజము
లకుఁ దక్కువైన గుడ్డ నెప్పుడైనను గొని యిచ్చాడా? వెట్టి
మొగమా ! లేనిపోయభిమాన మెందులకు ?

కుంద—ఉన్నమాటంటే మీకభిమానముగా గానిం
చుచున్నది గాని—నిజము గ్రహింపలేకుండిరి. గజము పది
రూపాయలకుఁ గొన్నను—కదిగజము లొక్కరూపాయకుఁ
గొన్నను నవయోగ మొకటియేగదా? లక్ష లున్నవని
లక్ష్యములేకుండ కచ్చపెట్టినచోఁ గ్రియ కక్షయపాత్ర సిద్ధ
ము. ఎంతపొదపుగా వాడకొనిన నంతహించిది.

నాగ—కుందనలాలు మేనమామయగు మాధవలా
లుకన్న నేయాకు లెక్కువ చదివినవాడవా? వీనిగోల
మనకెందులకు గాని ప్రొద్దుపోవుచున్నది పోవుదమా
నూరయ్యా !

వీర—ఇచ్చటనుండియే మళ్ళవలయు ననుమాట
యేమి ? పైసెందునుండి మళ్లకూడగా ?

నాగ—ఇప్పటికే ప్రొద్దుపోయినది పైకిరాను. ఇచ్చ
టనుండియే మళ్ళెదను

కుంద—అగును. వృధాయాలస్య మెందులకు ?
పోమ్ము.

నాగన్న పెడలిపోయెను. తరువాత నామువ్వురును
గొంతవల కరిగి యచ్చటనుండి ప్రక్కసందునకు మరలిరి.

అసందులో మూడవయిల్లే కుందనలాలు మేనమామయగు
 మాధవలాలుది. మిగిలినవారియిం ద్లింకను దూరము. అందు
 చే గుందనలాలు వారిరువురియొద్దను సెలవుదీసికొని గుమ్మ
 ముచెంతకు వచ్చి “మామా ! మామా !!” అని పిలిచి
 తలుపుదెట్టెను. తలుపులోపలగడియ వేసి లేదుకాబోలును.
 తట్టటంతోడనే తలుపు లోపలకుఁ బోయెను. “తలుపు తెరి
 చియున్నదేమా?” అని సంశయించుచు నాతఁడు లోని
 కరిగి చూచెను. అచ్చటనుండెడి దీపము జ్యోతివలె
 వెలుగుచుండెను. మిగుల తగ్గించియుండవలసినదీపము
 హెచ్చించియుండట కేమి కారణమా యని సంశయించుచుఁ
 గుందనలాలు ప్రక్కగదిలోని కరిగెను. ఆతఁడు లోగుమ్మ
 మలో నగుగుబ్బెగనే కానికి తడి తగిలిపోది ఏమా యని
 చూచెను. ఏమిన్నది ? రక్తము. రక్తమును జూడఁగనే పాప
 మాతఁడు కెళ్ళిన నార్చెను.

ఇప్పు డిప్పుడే కుందనలాలును విడచి ముందునకుఁ
 బోవుచున్న నాతని హితు లీ కేకలను విని నిర్భాంతపడి చూ
 చుచుండిరి. ఆకేక లెచ్చటివో వారి కించుకంతయు దెలియు
 టలేదు.

“హత్య ! హత్య ! హత్య” అని యెఱచుచుఁ గుందన
 లాలు వీధిగుమ్మమువలకు వచ్చి వడిపోయెను.

అకేకలు ఏని వీరరాసునరావును, సూరయ్యయును
 చిచ్చి చినుకకు మఱచి మాధవలా లింటికి వచ్చి చటాలున
 లోనికిఁబోవుచు వీధిగుమ్మములోఁ బడియున్న కుందనలా
 లును గాంచి మెల్లఁగా లేవదీసి లోనికి దోడ్కొనిపోయిరి.
 అట్లు దోడ్కొనివచ్చిన కుందనలాలు నొకచో బరుండఁబెట్టి
 యచ్చట వెలుఁగుచున్న దివ్వెను దీసికొని తెఱచియున్న
 పక్కగదిలోనికి బోయి చూచెను. ఏమున్నది? ఇల్లంతయు
 రక్తమయము. ఇల్లంతయు రక్తమయమయి యుండుట కేమి
 కారణమాయని చూచెను. మాధవలాలు యినుపపెట్టి
 సదాపమునఁగల పరుపుపై చచ్చి పడియున్నట్లు స్పష్ట
 ముగాఁ గన్పడుచుండెను. పక్కంతయు రక్తముతో నిండి
 యుండెను. ఇనుపపెట్టె బాటుగాఁ దెఱచియుండెను.
 జ్యోతివలె దీపము వెలుఁగుచున్ననా నాయగారమంతయు
 రక్తమయమగుటచే చూచుటకు భయమగుచుండెను. కర్కశ
 హృదయులు దక్క తదన్యులు రక్తమును జూడఁగలరా?

“ఇంక చూడవలసిన యగత్యములేదు. సూరయ్యా!
 ఘోరమైనప్రమాదము జరిగిపోయినది. లక్ష్మీపుత్రుఁడగు
 మాధవలాలును దురాశాపీఠీతుం డెవ్వఁడో నిష్కారణముగా
 వధించియున్నాఁడు. ఎంతదౌర్జన్యము జరిగినదో చూచితి
 వా? ఇనుపపెట్టె గూడ తెఱచియున్నది. ఎవ్వరో యీతనిని
 వధించి ధనమంతయుఁ దక్కించుకొని పోయినట్లున్నారు.

పాపము కుందనలా లిప్పుడు నిరాధారుడై పోయెను. మన మిప్పు డాతనికి సహాయమొనర్పక తప్పదు. మన మిప్పుడు ముఖ్యముగాఁ జేయవలసిన పని పోలీసువారిని దీసికొనివచ్చి యీ ఘోరదృశ్యమును జూపించి యీ నేరస్థులను గణపెట్టు డని ప్రార్థించవలయును. పాప మీకుందనలా లెంతలో నెంతనిర్భాగ్యుడై పోయెనో జూడము. నే నీతనిని గణపెట్టి కొని యుండెదను. నీవు శీఘ్రముగా వెడలి పోలీసువారిని దీసికొనిరమ్ము. జరుగురుగా వెడలుము. కాలహరణ మొన రింపకుము” అని వీరరాఘవరా వనియెను.

వెంటనే సూరయ్య పోలీసువారికొకటై వెడలి పోయెను.

వీరరాఘవరా వొనర్చిన సవర్యలతోఁ గుందనలాలు నకు బాగుగా స్పృహవచ్చెను. కుందనలాలు వచ్చియురాని స్పృహతోడనే దన మేనమామ చచ్చి పడియున్న గదిపైపు జూచి “మామా!” అని యొక్కటవడిచి మరల మూర్ఛి లైను.

పాప మాకుందనలాలు విచారమును వర్ణింప నేరి తరము? చిటుతర బాల్యమునుండియుఁ దన్ను చేతిలోఁ బెట్టుకొని యెట్టిలోపము రాసేయకుండ “కంటికి రెప్ప”వోలె సర్వవిధముల రక్షించుచు, తనకొకటై - తనక్షేమమునకై - సర్వవిధముల పాటుబడుచు వచ్చిన తనమేనమామను బలవ

స్మరణమొందినట్లు గాంచినపుడు దాతనిస్థితి యెట్లుండునోవర్ణింపగుచున్నప్పుడుగదా? పాపమాకుందనలాలు తల్లిదండ్రుల నెఱుగడు. ఆతనికట్టిలోపము గలుగకుండ మాధవలాలాతని ననేకవిధముల సంతరించెను. మాధవలాలుయెడలఁ గుందనలాలునకుఁ గూడ పితృప్రేమ కలదు. ఎట్టిలోపమును లేక ఎట్టి యెఱుఁగఁజేయును లేక వర్ణిల్లుచున్న నీకుటుంబము లో వృథుండగు మాధవలాలు బలవన్మరణపుఁబాలబడియెను. ఇంక కుందనలాలునకు దిక్కెవ్వరు? నిరాధాగుఁడై పోయిన కుందనలాలున కిట్లుండు కుత్తుకబంటి : చారముగాక యింకేమిన్నది? కలకటా! పగచారికైన మర్మరావస్థ వలదు... ..

పూరయ్యచెప్పినసమాచారమును విని పోలీసువారలు దెంచిరి. పరరాఘవరావు వారి నందఱను లోనికిఁ దోడ్కొని పోయి యామోరదృశ్యమును జూపించెను. ఇప్పటికికుందనలాలునకుఁ గూడ బాగుగా స్పృహవచ్చుటచే లేచి కూర్చుండెను. పోలీసువారి యడవిడి—కుందనలాలు యెడ్డు—విని యిరుగుపొరుగువారు గూడ లేచి మాధవలాలుహత్య విని యెల్లరును లోనికి రాఁదొడంగిరి. లోని కేతరులు రాకుండఁ దగిన యోద్ధాతులు గావించి, కుందనలాలు నూర్చి, పోలీసునా రాగదినంతయు బరిశోధించిరి. మారువాఁడీలగదియొదేమియుండును? ఒక ప్రక్క యిరుపపెట్టె- దానినవిఘాతమున

సుంద—ఆటకును- ఆటకును మధ్య ముప్పాపుగంట
వఱకు సమయముండునుగదా ? ఈలోపున నింటికివచ్చి మీ
మామ సెలవేలపొందలేదు?

కుంద—అడిగినచో మా మామ సెలవీయడు.

సుంద—సినిమా డబ్బిపెట్టగనే యింటికివచ్చితివా ?

కుంద—అగును. నేనును సూరయ్యయు ఏరరాఘవ
రావును గలసియే వచ్చితిమి.

సుంద—మీరు ముప్పాపును నొక్కచోటనే కూర్చుం
టిరా ?

కుంద—వారెక్కడగూర్చున్నారో నాకు దెలియదు.
ఈవల కలుసుకొన్నాను.

సుంద—నీవు వచ్చినప్పటికి ఎంతజుపులు మూసియు
న్నవా ? తెరిచియున్నవా ?

కుంద—మూసియేయున్నవిగాని లోన గడియవే
సి లేదు.

అని జరిగినసంగతీయంతయు జెప్పెను. సుందరరా
వంతయు నాలకించి- “ఏరికిని నీకును జరకాలపరిచయమా?”
అని ప్రశ్నించెను.

కుంద—మాపరిచయ మంతముఖ్యమైనది కాదు. ఎ
ప్పుడైనను గలసికొనునప్పు డోహోయనిన నోహోయని
యనుకొనెడివార మంతియే.

సుంద—మీకీయూర నెవరై నను బంధువులున్నారా?

కుంద—మాకులస్థులు గలరుగాని బంధువులు లేరు.

సుంద—మీమామకు వివాహమైనదా?

కుంద—మాయ త్రసోయి రెండేడ్లయినది.

సుంద—వారనపత్నీలూ?

కుంద—అనఁగా!

సుంద—సంతాన మేమియులేదా?

కుంద—లేదుగావుననే తనయావదాస్తియు నాకుఁ జెందునటుల విల్లువాసి రిజప్తురుచేయించెను.

సుంద—నీవు మీమామ కసరాగా బనిచేసెడి వాడవా?

కుంద—మాకు బోలెడంత వడ్డీవ్యాపారముగలదు. పెరస్థలంబునఁ బనిచేయు తేమికర్మము.

సుంద—నీకు వివాహమైనదా?

కుంద—లేదు.

సుంద—నీకిప్పు డెన్నవయేడు?

కుంద—ఇటువదియొకటన వత్సరము.

సుంద—నీకింతవఱ కేలవివాహముగాలేదు?

కుంద—కాకినాడలోని కేసరిలాలు కుమార్తెయగు కిశోరి నిచ్చుట కేర్పాటులు జరిగినవి. ఇంతలో నాప్రారబ్ధ మిట్లున్నది.

సుంద—ఈ గ్రామములో మీ కెవ్వరితోనైన విరోధముగలదా ?

కుంద—నూకు పరులతో విరోధమేలవచ్చును ?

సుంద—అదేమిమాట. ఇచ్చీపుచ్చుకొనుచోట- వడ్డీయొక్కవతీసికొనుచోట- వడ్డీమానననినచోట- ఏనందర్భమున నైనను విరోధము రావచ్చును.

కుంద—అట్టివిరోధము లెప్పుడును రాలేదు.

సుంద—పద్దు లెవరు వ్రాయుదురు ?

కుంద—పద్దులు నేను వ్రాయుచును. సొమ్ము మా మామ జూచుకొనును.

సుంద—నేడు పగలెల్ల నీ వింటియందే యుంటివా?

కుంద—ఉంటిని.

సుంద—వ్రాయవలసిన పద్దులన్నియు వ్రాసితినా ?
కొన్ని మిగిలెనా ?

కుంద—అన్నియు వ్రాసియే సినీమాకు వెడలితిని.

సుంద—ఒక్కమారు చూపించెదరా ?

కుంద—అహా ! చూపించెదను.

వెంటనే కుందనలాలు చిత్రా జూపించెను. కట్టకడపటి రెండుపద్దులు గాక తక్కినపద్దులన్నియుఁ గుందనలాలుదస్త్రా క్రితోనే యున్నవి. ఆకట్టకడపటనున్న పద్దులు జదివించుచున్నది. అం దిట్లున్నది.

ఖ సాతూరి వీరన్నకు నోటుమీద బదులు 25-0-0.

జ్ఞాపకము వరతులుకుదురకసామియనందున డిటా
వల్లవనూలు ... 25-0-0

అని చదివి “ఈదస్తూరీ యెవరిది ?” అని ప్రశ్నించెను
బాగుగా కరికించిచూచి “ఇది మా మామవ్రాసినదే” అని
కుందనలాలనెను.

సుంద — ఈపద్దులు నీవుండగ నే మీమామవ్రాసెనా?

కుంద — లేదు. నేను జెడలినతరువాత నీతఁ డప్పన
కువచ్చెఁగాఁబోలును.

సుంద — ఇదివఱ కెప్పుడైన నీతఁడు మీఁచెంత బదు
లువాఁడుకొనెనా ?

కుంద — ఇదివఱ కీతనియిల్లు మా-కస్వధీనపుతనఖా
లోనున్నది.

సుంద — సాధారణముగా మీరు తనఖాపై బదుల్లే
యరుగదా నీని కెట్లిచ్చుతిరి ?

కుంద — మూఁడు సంవత్సరములక్రిందట మాకాము
దపుపిండివరక ముండెడిది. అప్పుడీవీరన్న మాచెంత పాతిక
బస్తాలపిండి “యరువు” వాడెను. అట్లిచ్చుటకు ముందు మేము
పిండినిచ్చుటకును, వానికి పండినపంటలో మూఁడవభాగమా
పిండిక్రింద చూకిచ్చుటకును వరతు నేర్పాటుజేసికొంటిమి.
వానికి పిండి దండుగయ్యెనేగాని గిద్దెఁగింజలు పండలేదు.

అందుచే మాకీయవలసిన మూలకముగవుపంటమింజువలె
యోతనికున్నగృహము “తనఖా” ప్రాసయిచ్చెను. భూస్వామి
మియగు నారయ్య శిస్తు వదలుకొనేను.

సుంద—అన్యాయము. పంటపండక పోయినచో మీరు
నష్టపోవలసివచ్చేది. ఇట్టిపరితాపపువరకు మీ మామకోరుట
చేతనే వీరన్న సొమ్ము దీసికొనలేనట్లు దోచుచున్నది.

కుంద—కావచ్చును.

సుంద—వీరన్న స్వభావమెట్టిది ?

కుంద—ఆతడు బీదవాడే గాని మాటనిలకడగల
వాడు.

సుంద—సరే— ఇప్పటికి గావలసివిషయములు దెలి
సికొంటిని. ఇనుపపెల్లె తెరిచియుండుటచే సొమ్మేమైనబోయి
నదాయని యునుదొంగిలుగానున్నది. రెండునిమిషములలో
నిలువజూచి చెప్పుము.

వెంటనే కుందనలాలు మనస్థిమితము గలుగఁజేసికొని
దీపముచెంత గూర్చుండి చిఠానిలువదీసి, ఆపైన దస్తునిలువ
జూచి—

“అయ్యా ! కొంప మునిగిపోయినది. చిఠానిలువ
రు 47176-5-6 యున్నది. నోట్లుమాత్రము 25000-0-0 లు
న్నవి. రొఖము 22176-5-6 లున్నూ పోయినవి” అని విచా
రించుచు జెప్పెను.

సుందరరావు తనజోటుబుక్కులో యీసంగతు లన్నియు వ్రాసికొని, పిమ్మట తానుగూడ నిల్లంతయు శోధించి మాధవలాలు కుందనలాలవేర వ్రాసి రిజప్టుచేయించి ప్త విల్లుజూచి సంతృప్తహృదయుడై యచ్చటకువచ్చినవారిలో గౌరవనీయులగువారి నెదుగురను లోనికి రప్పించి వారిని పంచాయితీదారులగా నియమించి, పంచాయితీయైనదనిపించి, వెంటనే శవమును బరీక్షించుటకై వైద్యాలయమునకుఁ బంపించి యిట్లనియెను.

“కుందనలాలూ ! ఈనేరస్థుని బట్టికొనుట మిగుల గవ్వము అయినను విశ్వప్రయత్న మొనరించి యీనేరస్థుని బట్టి శిక్షించి తీరెను. ఈకట్టయు, తడవుఁబాతగుడ్డయు, కత్తియు పాని వేయెయండవచ్చును. వానినిబట్టి నీసొమ్ము నీకు ముట్టజెప్పదును. పరమేశ్వరుఁడనీకుఁ గలుగఁజేసిన లోపమును నేను దీర్పలేను గాని పోయినసొమ్ము రాఁబట్టగల నను ధైర్యమున్నది. నేటినుండియే బ్రయత్నించి నేరస్థుని బట్టెదను. ఇంక మేము వెడలెదము.” అని పోలీసు వారితో సుందరరావు కట్టయు, గుడ్డయు, కత్తియు బట్టికొని వెడలి పోయెను.

సూరయ్య, వీరరాఘవరావులు గూడ విషణ్ణహృదయములతో నిశ్చకు బోయిరి. కుందనలా లిటునటుఁ జూచి యినుకపెట్టెవెపు జూచి పొరలిపొరలి వచ్చుదుఃఖ మాపు కొనఁజాలక బిగ్గటగా నేడ్చి మూర్ఛిలైను.

రెండవ ప్రకరణము.

వీరన్న యెట్టివాడు?

భల్లనఁ దెల్లవారునరికి మాధవలాలు హత్యావృత్తాంత మందఱకును దెలిసిపోయెను. ఘోరవార్త వాయువుకంటెను వేగముగా వ్యాపించును గదా?

ఈఘోరవార్త విన్నవారిలో, మాధవలాలుతో వ్యవహారసంబంధ మున్నవారును, విస్తారపరిచయము గలవారును కుండవలాలును బరామర్శించుటకై వచ్చి పోవుచుండిరి. అట్లు వచ్చినవారిలో గాంతారా మౌకండు. ఈతఁడు వైద్యుఁడు. అందున మాధవలాలుగృహవైద్యుఁడే. పరామర్శింపకుండ నూరకుండఁగలఁడా? ఈతని పరామర్శ పూర్తియైనపిమ్మటాక్కక్కఱోవయమే మెల్లమెల్లఁగాఁ దెలిసికొని యేమేమియో సంప్రదించుకొని చిన్నదగ్గు దగ్గి యిట్లనియెను.

“భాయీ! ఇందులో నాకుఁ గొన్నివిషయములు దెలియును గాని యిట్టిద్రోహము జరిగెననిమాత్రము తెలియదు. ఇప్పుడెనను నేను తెలిసికొనఁ గలుగుదునా? తమపుత్రబాతగుడ్డయు, కట్టయు, కత్తియు ననుటచే నే వినినదాని కించమించుఁగా పరిపోయినది. ఇప్పుడాహంతకుఁ డెవ్వఁడో నేను చెప్పగలను. కాని పెదపిదాఁటినఁ బృథ్విదాఁటును కాచిన నేనిక్కడ చెప్పను. సుందరరావుగారియింటియొద్దఁ

జెప్పెదను. నీవుగూడ రమ్మ. అతడే మీమామను జంపి యుండు నని నాకు నమ్మకము. రమ్మ. వెడలుదము” అని యనెను.

కుందనలా లీవాక్యములు విని బ్రహ్మానందభరితుఁ డయ్యెను. కాదామఱి. కుందనలాలున కిక్కేమిగావల యును. పండువంటిసంసారమాను భస్మీపటల మొచ్చి యిరు వదిరెండుజేల వైచిలుకు రొక్కమపహరించిన భూర్భూర్భుం డవ్వఁడో శ్రమలేకుండ తెలియుచున్నప్పు డింకేమి గావల యును ? సంతోషమతో లేచి గృహమునకుఁ దాళమువైచి చూచుచుండుమని యిరుగుపొరుగువారికి నప్పగించి యొక బండిపై వైద్యనితో సుందరరావుగృహంబున కరిగెను.

పీరు వెడలునప్పటికి సుందరరావు గృహమున లేడు. వీధిగుమ్మములో నున్న భటుఁడు “సుందరరావుగారు గ్రామ ములోనికి వెడలిరనియు, నెవరైన వచ్చినచో కరీక్షించి యుండవలదనియుఁ జెప్పినా”రని చెప్పెను ఆవాక్యము లా లించి మఱల వారు వెనుదిరిగిరి గాని యంతలో సుందర రావుగా రెదురై కుందనలాలును బల్కరించి తన కచేరీ చావడిలోనికి దోడ్కొనిపోయి యొకచో గూర్చుండఁజేసి, తానుగూడ గూర్చుండెను.

ఇప్పు డాచావడిలో మువ్వరే యుండిరి. సుందరరా వొక్కనిమిష మాఁగి “వచ్చినవని యే” మని కుందనలా

లును బ్రశ్నించెను. కుండనలాలు తనకును కాంతారావు నకును జరిగినసంభాషణ మంతయు వినిపించి కాంతారావును జూపించెను.

“కాంతారావుగారూ ! మీ రెఱింగినవిషయ మేమి యో శీఘ్రముగాఁ దెల్పుడు.” అని సుందరరా వనియెను.

అప్పుడు కాంతారా విట్లు చెప్పదొడంగెను.

“పాతూరి వీరన్నతల్లికి చాలజబ్బుగా నున్నది. అక్కడ నేనే వైద్యము చేయుచున్నాను ఆతనిచేత రాగి పైస లేకు. నిన్నటిరాత్రి యాతనితల్లికి ప్రాణముమీఁదికి వచ్చినది. అట్టియవకాశమును బోఁగొట్టకొనుట కిష్టములేక యిరువదియైదురూపాయీ లిచ్చినఁగాని ముందీయనని చెప్పి వైచితిని అప్పటికి రాత్రి యెనిమిదిగంటలైనది. సొమ్ము మార్గవాడీ వడిగి తెచ్చెదనని యిల్లుండచెను. ఆతఁడు సొమ్ముదెచ్చుచుగదా యని నేను ముందువేయుచుంటిని. ఆతఁడు తిరిగి తిరిగి కదిగంటలు దాటినతరువాత నేఁ గోరిన డబ్బు నాకిచ్చి కొంత దాచుకొనియెను. తరువాత నాతని మిత్రుఁడగు గోవిందుఁడను, నాతఁడును నేమేమియో రహస్యముగా ముచ్చటించుకొనిరి. నా కేమియు ననుబడలేను గాని, తడుపుఁబాతగుడ్డయు, గజ్జయు, కత్తియు, ననుమాట లును, “మంచిపనిచేసితి” వని యాతనిమిత్రుని మాటలును వినబడినవి. నా కప్పు డావాక్యము లేమియు నర్థమైనవి

కావు. ఈయుదయమున మాధవలాలు నెవరో హత్యగావించిరని విని కుండనలాలును బరామర్శింపవచ్చితిని. ఈతఁడాశవముచేతఁ దడుపుఁబాతగుడ్డయు, కట్టయు, కత్తియు దొఱకెనని చెప్పెను. ఆమాట లాలించి వీరన్నయే యింత పని చేసియుండునని నే ననుమానపడుచున్నాను. దానికి తోడు మాధవలా లతనికి సామీప్యనట్లు చిత్రాలోనున్నదని చెప్పెను. వీరన్న నాసొమ్ము నాకిచ్చుటయే గాక కొంత ధాచుకొనెను. ఇదియొక టాతఁ డీనేర మొనరించియుండు ననుటకు బలవత్తరమగుసాక్ష్యము. నే జెప్పనదింతియే” యని యూరకొనెను.

సుంద—కాంతారావుగారూ ! చాల మంచివిషయ ముఁగిందితిరి. నే నుదయముననే చాకలివారియిండ్లకు వెడలి తడుపుఁబాతగుడ్డపై నున్న గుర్తుఁజూపి యిట్టిగుర్తు లెవరి బట్టలకు వేయుదురోయని గమనించి చూచితిని. కట్టకడపటకు చాకలిపద్దిగాఁడాగుర్తు నానవాలుబట్టి యీగుడ్డ పాతూరి వీరన్నగారిదని చెప్పెను. కట్టగూడ వానిదే యెయుండును. మీరుచెప్పిన దిక్కుడు సరిపోయినది. విశేషశ్రమలేకుండ పని తేలిపోయినది. మీ కిచ్చినవి యిరువదియైదురూపాయి లేగదా ? తక్కిన ద్రవ్యమింకను వ్యయపఱచియుండదు. వెంటనే వానియింటికి వెడలెద. మీరుపొండు. “కుండన లాలూ ! నీవు మీమామనోలె నూరకొనక యిరువురుసేవ

కులను రాత్రి మీయింటనుండి తేర్పాటుజేసి పెట్టకొమ్ము.
పగటిపూట కొకసేపకుని నియమించుకొమ్ము కొంచెము
మెలకువతో వ్యవహారములను సజరించుకొమ్ము.”

అని చెప్పి వారి నిరుప్రభుత్వమున కరిగి నలు
ప్రదురక్షకభటులతో సత్యవ్రతకు వెనుకనున్న పాతూరి
వీరన్న గృహమున కరిగెను.

రోగినీచూచుటకో—వీరన్నకు రాజోవు దురవస్థను
జూచుటకో—భిషగ్వరుం డగు కాంతారావుగూడ యప్పుడే
వచ్చెను.

వీరన్న మాతృసేవలోనుండి తెల్లవారిసతరువాత నిల్లి
కడచి ఒకటికి పోలేడు. అందుచే మారువాడి దుర్మరణ
మీతఁ డెఱుంగడు. ఆకస్మికముగా వచ్చిన పోలీసువారిని
జూచి కొంచెము బెదిరియు ధైర్యముదెచ్చుకొని యింటికి
వచ్చిన సుందరరావునకు వీరన్న నమస్కరించెను.

సుందరరావును నమస్కారమందుకొని—వీరన్నగా
రూ! మీయమ్మగారి కెట్లున్నది? అని ప్రశ్నించెను.

“రోగ మింకను తగ్గుముఖమునకు రాలేదు” అని
యింతుక విచారముతో వీరన్న యనెను.

సుంద—కడచినరాత్రి మాధవలాలు మీకు సొమ్ము
నొసంగెనా?

ఈ ప్రశ్నతో వీరన్న తెల్లబోయెను. ఏమేమియో కంగారు బడజొచ్చెను. ఏమికంగారుబడిన నేమిలాభము. రహస్యము పోలీసువారికి దెలిసిపోయినది. సుందరరా వాతని ముఖలక్షణము లన్నియు గనిపెట్టి—

సుంద—ఏమి ? పత్రము వ్రాయించుకొని సామ్మిచ్చెనా ? నిజము జెప్పట కాలోచన మెందులకు ? భయమెందుకు ?

వీర—మాధవలాలు నాపై రిపోర్టు నొసంగియే యుండును. అది చూచియే మీరును వచ్చియుందురు. నేను సామ్మి గోరినప్పు డట్లనే యిచ్చెదనని నోటు వ్రాయించుకొని అది చాలక హామీపత్రముగూడ బుచ్చుకొని తనచిత్రాలో ఖర్చువ్రాసి, పెట్టెలోనుండి సామ్మిదీసి యేమేమియో యాలోచించుకొని “నీకు సామ్మియ”నని నిష్కర్షగా జెప్పి మఱల రూపాయలు పెట్టిలో బెట్టుకొనెను.

సుంద—ఎందుకు సందేహించితి వని యాతని నడిగితివా ?

వీర—అశిగితిని. తనపాతికరూపాయలును దీర్చుటకు నా కాధారము లేదు గనుకనున్నా, యిదిపఱకే యిల్లు తన ఖాలోనున్నది గనుక నింక దానిపై నప్పిచ్చుటకు వీలు లేదనిన్ని జెప్పి నన్ను పొమ్మనెను.

సుంద—నీ పత్రమును, నీ హామీ పత్రమును నీ కిచ్చి వ్రేచెనా ?

వీర—లేదు.

సుంద—పత్రము వ్రాసి యిచ్చి పైస దీసికొనకొండ చేతులు నలుపుకొనుచుఁ బోయితివా ?

వీర—నాశల్లి మందు లేక మరణింపవలసివచ్చుచున్నదను విచారముచేతను, మారువాడి యిట్లు చేసెనను విచారముతోడను నొడలు తెలియని యా వేశముతో మారువాడిని దన్ని నోట గుడ్డలుకుక్కి చేతులు వెరుకకు విఱచికట్టి కసిదీరమరిరెండుగొట్టి వెనలవచ్చితిని. కడుపు మండుకొనిపోవుచున్నప్పు డన్యాయమని యాలోచింపనైతిని. క్షమింపుఁడు.

సుంద—పీనారిముండకొడుకునకు నుంచిశిక్ష చేసితివి. ఇంత జేసినవాడవు డబ్బేమైనఁ బట్టుకొనిపోయితివా ? లేదా ?

వీర—లేదు. అడావిడిలో నా తడుపుఁబాతగుడ్డయు, కట్టయు, కిత్తియు, సక్కడనే విడచివచ్చితిని.

సుంద—అవి యీవ లెందుకున్నవి ?

వీర—కట్టయు తడుపుఁబాతగుడ్డయు నొకచో నుంచితిని. నే నాతనినిఁ గొట్టపోవునప్పు డాకత్తి ప్రమాదమున నాతనికిఁ దగులునేమో యని మొలనుండితీసి నాకు సమీపముగాఁ బెట్టితిని.

సుంద—సరే. డబ్బులేకుండ నింటికి బోయినచో నీ తల్లి గతియేమగు ననుకొంటివి? అడిగినడబ్బీయకుండ వైద్యుడు మందునొసంగెనా?

వీర—డబ్బుకొక్క పెడలిన నేను దెచ్చెద నను నన్ను కమున వైద్యుడు మందు నొసంగెను అట్లే నా కింకొకవిధముగా ద్రవ్యలాభము గలుగుటచే వైద్యుడ అడిగిన మొత్త మిచ్చివెచితిని.

సుంద—నీ కింకొకవిధముగా ద్రవ్యలాభ మెసదా? అదే విధము?

వీర—అది రహస్యము. ఇతరులకుఁ జెప్పరాదు.

సుంద—చోరత్వమా?

వీర—నేను కూటికిపేదనేగాని—గుణమునకు గాదు.

సుంద—అట్లయిన బ్రహ్మతప్పురుషుడవు చోరత్వము గాదనుచుంటివి. మారువాఁడీ యప్పీయలేదంటిని పరుల నప్పుగోరుట కేవిధమైనయాస్తియు లేనివాఁడ ననుచుంటివి. మఱి నీ కేవిధముగా ద్రవ్యలాభమైనది. చెప్పము. సర్వమును జెప్పి నీకంత ముత్తరించుకొనిపోవుటకు సిద్ధముగా నున్న యీ నేరమునుండి తప్పించుకొమ్ము.

వీర—ఎట్టి నేరము నాపైనున్నను సరియే. ఆవృత్తాంతముమాత్రము జెప్పను. మీ రెఱుంగవలసినవిషయమేది యో మీ కెఱింగించితిని. వైవిషయములలో మీకు బని లేదు.

సుంద—పోనిమ్మ. నీకయిన దవ్వలాభ మెంత ?

వీర—అదియు మీ కగత్యము లేనిది యమే.

సుంద—పోనీ నేను చెప్పదానా ?

వీర—చెప్పుడు

సుంద—22175-5-6 మైసూరు. అంతేనా ?

వీర—ఎక్కడి దీయపూర్వజ్యోతిషము.

సుంద—కాదా ?

వీర—కాదు

సుంద—ఈక్షత్రి, క్షత్రి, తనపుత్రబాతగుడ్డ నీవేనా ?

వీర—నా పే. అక్కడ విడిచివచ్చితిని చెప్పితినిగానా?

సుంద—మాధవలాలును గొట్టితివా ? చంపితివా ?

వీర—గొట్టితింగాని చంపలేదు. నా దెబ్బలుగూడ యాతనికి ప్రాణాపాయమును గల్గించవు.

సుంద—అట్లేయైన నాతడు జేలమరణించెను?

వీర—రామ ! రామ ! ఆతడు చనిపోయెనా ?
అయ్యో ! నాదెబ్బలవలన నాతడు మరణించియుండదు. ఇంక
కెవ్వరో ద్రోహులాతనిని చచ్చునట్లు గొట్టియుందురు.

సుంద—లేదు. లేదు. ఇంకెవ్వ రాతనిని గొట్టలేదు.
నీకత్తియే యాతనివక్షస్థలమంతున్నది.

వీర—సర్వాబధము.

సుంద—అబద్ధమేమి?

వీర—కత్తివలనఁ బ్రమాదము సంభవించునేమో యనియే కట్టచెంతఁ గత్తిపెట్టి యాతనిపై గలియఁబడితిని— అట్టియెడ, నేనే యాతనిని జంపితి నని మీ రనుమానించుటబద్ధముగాదా?

సుంద—అట్లును నీయభిప్రాయమేమి?

వీర—అభిప్రాయమున కేమున్నది. భగవంతునిసాక్షిగా నేనాతనిని జంపలేదు.

సుంద—మారువాడీ నవ్వగోరుటకు నీవొక్కరుఁడవే వెడలితివా? తోడెవ్వరైన నుండిరా?

వీర—నేనొక్కడనే బోయితిని. నా కాలఁదొవచ్చిన పరాభవముచే నొడలుకి లెన్ని, యచ్చటచండి వచ్చుచుండ నా స్నేహితుఁడొకఁడు గాన్నింప వారి కాసహచార మెఱింగించితిని. వాఁడను సూధవలాలు దొర్లార్యమునకుఁ గనలి—ద్రవ్యమునకై చి తింపవలదని నాకు దైర్యముగొల్పి నన్నొక కార్యమున కంగీకరింపజేసి కొంతద్రవ్యముదెచ్చి నా కొసంగెను. నే నంగీకరించిన కార్యమువలన నెట్టిప్రాణికిని గూడ నష్టములేదు. కావుననే యంగీకరించితిని. మీకింత వఱకు జెప్పక తప్పనిసరియగుటచే జెప్పితిని. తక్కినవిషయముల జెప్పను. న న్నడుగవలదు. అవిషయమై నన్ను బాధింపవలదు. దైవముఖము జూచి చెప్పచున్నాను. నే నానూ

ధవలాలును జంపలేదు. చంపుటకుఁ బ్రయత్నము చేయలేదు.

సుంద—వీరన్నా! నీవు జెప్పినది సత్యేతరముగాదని నాకుఁ దోచుచున్నది. ఈ వ్యవహారము నాయొక్కనితోడ నే లేదు. నీవు వైద్యునకొసంగిన ద్రవ్యము నీ కెల్లువచ్చినదో ఋజువుఁ జేయవలసిన భారము నీపై నున్నది. అట్లు ఋజువు చేయఁజేసి నీ కాపదలు తప్పవు.

వీర—ఆపదలు తప్పవని పరుల కాపదలు వచ్చువార్త బయల్పరుపను.

సుంద—అట్లయిన నీన్న బంధింపవలసివచ్చును. నోటును, హామిషత్రహను బుచ్చుకొని, హాధవలాలు నీకు సామియనిచో నీవు న్యాయస్థానమున కేగవలసినదే గాని యీతని శిక్షించుటకు నీకేమియధికారమున్నది? ఆనేరమున కైనను నీవు బంధింపఁబడక తప్పదు. నీకు సామ్మువచ్చిన రహస్యోదంతమెంతి గించి—ఋజువుజేసితివేని—నీతల్లికి బాగుగా నెచ్చుదియవలయు నీకు నేను జామినొసంగి కారాగారమున కనువకుండ జేసెదను. నీకు ద్రవ్య మెల్లువచ్చినదో చెప్పి రోగార్తమై యున్న నీ జననిని సంరక్షించుకొమ్ము.

వీర—నా నోటిపెంట రెండుమాటలు రావు. నే నా వృత్తాంతమును జెప్పును.

సుంద—పిచ్చివాఁడా! వృధాయాస మేలపడెదవు ?

వీర—వరుల నవమానవరుచుటకంటే నే నాయాస పడుట తమో తమముగాదా ?

సుంద—అట్లయిన మాపని మమ్ము జేసికొనుమనె దనా ?

వీరన్న నిరుత్తుడైపోయెను. సుందరరావున కేమి చేయుటకును దోచినదిగాదు. వీరన్న నప్పుడు తక్షణమే బంధించినచో వీరన్న తల్లి యగు నాగమ్మ గుండె పేల్చి చచ్చునమో ? ఇదియే యాతనికున్న సందియము. అట్లని యాతనిని విడుచుట కనకాశము లేదు. ఉపకార మొనర్ప వలయు నని హృదయములో నున్నను వీరన్న సత్యము బయల్పఱుకకుండెను. ఈసమయముననే వీరన్న మఖ్యమిత్రులగు గోవిందుడును, సుబ్రహ్మణ్యుడు సచ్చటికి వచ్చిరి. వీరన్న పైన నారోపింపబడిన నేరమును విని వారు మిగుల విచారించి యేమిచేయగలరు ? సుందరరావు చాలవఱ కాలోచించి చేయునదిలేక తనవిధాయకకృత్యమును నిర్వర్తింపదలచి, రక్షకభటులకు సంజ్ఞయొనర్చెను. వెంటనే రక్షకభటులు శృంఖలాబద్ధులై గావించిరి. ప్రజలలో గొప్ప కలకల ముదయించినది. ఆసద్దలయఁ జల్లారినపిమ్మట తగుపెద్దమనుజుల యెదుట సుందరరావు వీరన్నగృహమును వదిలిపోయెను.

రెండవ ప్రకరణము.

సుందరరావు వీరన్నగృహపరిశోధనమునకు గడంగును కావున నోచదువరీ ! వీరన్నచరిత్ర మెట్టిదియో మనమీలోపున దెలసికొందము.

వీరన్నతండ్రి యగు రామన్న మిగుల భాగ్యవంతుడు. ఈతఁడు బెల్లపువ్యాపారము జేయుచుండెడివాడు. అతని కమితముగా లాభముగూడ వచ్చుచుండెడిది. క్రమక్రమముగా వీరన్నకుఁ బండ్లసంవత్సరములు వచ్చునప్పటికి రాజభాషయగు నాంగ్లేయభాష బాగుగా జరువను, వ్రాయను, మాట్లాడను నేర్వగలిగియుండెను. తనకుమారుని కలకత్తా నగరమునకు బంపి యాతని నక్కడనుంచి వ్యాపారమింకను వృద్ధిజేయవలయు ననుదలంపున వీరన్నకు హిందూస్తానీగూడ నేర్పించుచుండెను. భగవదనుగ్రహమువలన వీరన్న యన్ని విద్యలయందును ప్రావీణ్యత సంపాదించి తమ కమ్మకులంబున కెల్ల విన్నదెచ్చెను. సత్యసాధుడనుకీర్తి బాల్యముననే సంపాదించెను. మిగుల గొప్పవాఁడగునని యెల్ల రచుకొనుచుండిరి.

ఇట్లుండ నొక సంవత్సరమున రామన్న బెల్లపువ్యవహారములో మఱలలేచుట కవకాశము లేనిదెబ్బ దినెను. వేయి బెల్లముబుట్టలు నిలువ వేసినకొట్టు ఘరశురామప్రీతియైపోయెను. పాప మాతని కందు తులమెత్తు బెల్లమైనను దొఱుకలేదు. దానికితోడు బెల్లపుధర యడిపోయినది. మ 1 క

దు రా శ.

౯-8-00 గిపోయినది. ఇంకేమిచేయగలండు? ఎట్లులేవగలడు. రామన్న మిగుల సత్యవర్తనుడు గావున దివాలాదేవీ వ్రతముమాత్ర మాచరింపక మెల్లమెల్లగా యొక్కొక్కరికే నష్టమిచ్చుకొనుచు వచ్చుచుండెను. ఇంతలో వై వదుర్వి పాకంబున రామన్న యకాలమృత్యువాత బడిపోవలసివచ్చెను. ఋణదాత లీసంగతిని విని న్యాయస్థానమున కరిగి రామన్న యాస్తి నెల్ల జప్తు చేయించి ఋణదాతలు బంధి కొనిపోయిరి.

సమ సైశ్వర్యములతోఁ దూలదూగుచున్న రామన్న కుటుంబ మొక్కసంపత్సరములో రూపు మాసిపోయినది. వీరన్నగాని, వీరన్నతల్లియగు నాగమ్మగాని సత్యమునకు వెఱచి యాస్తి మక్కుడువేయక ఋణదాతల కొసంగివైచిరి. వారి కప్పడు మిగిలిన దొక్కపశువులు, లయ, రెండువందల రూపాయలు మాత్రము మిగిలెను.

వెనుక వీరన్నను, వానికుటుంబమును బొగడిన వారెవరు? గూడ నిప్పుడు మాటాడుటలేదు. తీమివచ్చినప్పుడాడుకొనువా రెవరును లేకపోయిరి. ధనము లేకపోవుటచే చదివినచదువు నివ్రయోజనమైనది. డలాయితమని గూడ దొరుక లేదు. వీరన్న కీడరిద్రావస్థ వచ్చి యే డామిదేడ్లయినది. నిలువయున్నద్రవ్య మైపోయినది. వ్యవసాయ మొనర్చి జీవింపవలయునని యొకరియొద్ద భూమి కొలునకుదీసి కొని

రెండవ ప్రకరణము.

ధర్మాత్ముల సహాయమున భూమి దున్నకొని—బియ్యమెత్తి
యాకు సంపాదించి యూడ్చెను. ఆవత్సర మధ్యష్టము బాగుండి
శిస్తు పన్ను పోను యొక పండుము ధాన్యము మిగిలినవి.
ఎరువు బాగుగా వేసినచో నికను బాగుగా ఫలించునను
నాసక్తిమెయి మాధవలాలుచేత నాముదముపిండి దీసికొ
నుటయు, ఆవత్సరమునఁ జేలు పురుగు నాకివైచుటయు,
పెట్టబడి దుడుగయై తామున్న గృహమే మారవచ్చువాడికి
తనఖాపెట్టయు జనువరులెఱిగిన విషయమే.

ఈవిషయముగూడ సంపాదించినవెనుక పొట్లగడుచు
దారి లేక—ఇంతచిదువు జదివిన మనవీరన్న రోజుకూలి కక్క
డక్కడ బనిచేయుచుండెను.

భగవదనుగ్రహము లేకనో—వారి పూర్వజన్మపరిపా
కంబునో—వారి నాపదలు చుట్టుముట్టి బాధించుచుండెనే
గాని—వాని యశస్సును మాపుమాపలేకపోయెను. వీరన్న
సత్యన. తుండని యాపెద్దాపుంబున నున్న యాపాలగో
పాల మెఱుగుదురు. అట్టివానిపై కిట్టినేర మెట్లవచ్చినదా
యని యెల్లరనుకొనుండిరి.

చడువరీ ! యంకకథలోనికి దిగుదము. మిగులబీద
వాడగు వీరన్నగృహంబున బరిశోధించుట కేమియుండును ?
ఆతని యిల్లంతటికిని యొక్కఁడొల్లపెట్టెమాత్ర మున్నది.
ఆయింట గదు లేమియులేవు. వీరు బాగున్నదినములలో వీరి

దు రా శ.

కది పక్షివులచాల. ఇప్పుడు వీరి కదియే రమ్యహర్షము. అందుచే నిమిషములమీఁదఁ బరిశోధనమైనది. అట్లాపెట్టె లో నాలుగైదు గుడ్డముక్కలుగలవు. ఆగుడ్డల నీవలకు దీసిరి. ఆగుడ్డలకడుగున నొక రూపాయలసంచి కాన్పించినది. దానితో నందఱును నీరవులై పోయిరి. మారువాడిని జంపి ధన మాతఁడపహరించినది సత్యమే యని కొందఱును అనుకొను చుండిరి. అట్లయిన వీరన్న యసత్యమే చెప్పెనా? శాశ్వత మగు సత్యవ్రతమునకుఁ దిలోదకములు వీరన్న యర్పించెనా?

సుందరరా వాసించిలోని రూప్యములు దగు మనుజు లయెదుట లెక్కించెను. నాల్గువఁ దలఁడెబ్బదియైదురూప్యంబు లున్నవి. మిగిలిన లెక్కనీతఁ డెక్కడనో పాతిపెట్టియుండు నని యనుమానించి నలువురు కూలీలను బెట్టి పెరడంతయు ద్రవ్వించెను. ఏమియు లాభకారి గా లేదు. ఇంటిలోఁ బూడ్చి నయానపా లున్నదేమో యని చూచెను. అట్టియనుమాన మేమియు నాతనికి గలుగ లేదు ఆద్రవ్యముతో నాతఁడీవల కువచ్చు—

“వీరన్నా ! నీయింటియందు నాలుగువందల డెబ్బది యైదు రూప్యములు దొరికినవి. నిన్నటిరేయి వైద్యునకొక పాతికరూప్యము లొసంగితివి. అనఁగా నిన్నటికి నీచెంత నతి సంచి రూప్యము లున్నవన్నమాట. నీచెంత నితధన ముండ గా నప్పున కేలబోయితివో యెఱుంగరాకుండ నున్నది. ఏమి

యో యూహించుట కవకాశములేని కోపముతో నీ ఏకా
 ర్యమొనరించి యుండవలయును. లేదా నిజముగా ద్రవ్యా
 భావముతోనే యప్పుకొఱ కరిగి మాధవలా లొనరించిన
 మోసమునకుఁ గృద్ధుఁడవై యాతనినిజంపి యాతని పెట్టెలో
 నున్న రొక్కము రు 22176-5-6 లున్న నీ వపహరించి
 మైదువందలుమాత్ర మింటనుంచుకొని తక్కిన వెచ్చటనైన
 బాటిపెట్టుటయో-నమ్మకముమీద నీమిత్రునిచాత దాఁడు
 టయో జరిగియుండవలయును. నీవు సత్యవంతుండ ననుచు
 మీఁద నీ మహాపదనుండి తప్పించుకొన జూచుచుంటివి. కాని
 యింక లాభములేదు. ఇప్పుడైనను మించినదిలేదు. సత్యము
 ను జెప్పము. నీవుఁ జెప్పినట్లు నిన్నరాత్రి నీకైన ద్రవ్యభా
 థ మైదువంద లేకునుకొందము. ఆద్రవ్యము నీశ్లేషవచ్చినదికి
 పూటకు గతిలేనివానిగృహమున నైదువందలు దొరికినచ
 నిన సామాన్యముగాదు సుమా! ఆలోచించుకొమ్ము. సత్య
 మును జెప్పము.” అని సుందరరా వనియెను.

“అయ్యా! తను యాగోచనము వృథాగాలేదు.
 మీరనివట్లు నిన్నటిరాత్రి నాకైదువందలు లభించినమాట
 వాస్తవమే. కాని యది యన్యాయాజ్ఞితమైయున్నదిగాదు. భజ
 బలమున సంపాదించినదికాదు. చోరత్వమున సంపాదించినది
 కాదు. దారిగాదినదికాదు. ఒకరు పాతివైచుకొనిన ముల్లై
 కాదు నాకొక రుదితముగా ధారపోసినది కాదు. ఒకరు

నాయొద్ద దాచుకొనిన ధన మంతకంటెను కాదు. కాని యెట్లువచ్చినదో? ఎందుకువచ్చినదో మాత్ర మెఱుంగజేయను. మాధవలాలను జంపిన నేరముగాకున్న కొట్టిననేరమైన నాకడనున్నదని నే నంగీకరించుచుంటినిగా? నన్ను దోడ్కొనిపోయి బంధించుడు” అని వీరన్న యని పూజలపై పు దిరిగి కన్నీరుగార్చుచు ని ట్లనియెను.

“నేను మిగుల సత్వవృత్తుండ నని మీరెల్ల యిదివఱ కనుచుండెడిచారు. మీ రసినవాక్యములకు గర్వించి నేం డిట్టి యన్యాయ మొనరించితి నని మాత్ర ముచుకొనకుండు. సజ మ్ముతేపుగాకున్న నెల్లండయైన మీకుం దెలియకమానదు. రుజువీరీత రాత్త న నాల్గిని మీకు కడచి శ్రీకృష్ణజన్మమం దిరమ న కరుగచున్నాను. మీరు నావాక్యములు నమ్ముదు రుగాని మీ కొకవృత్తాంతమును జెప్పుచున్నాను. మాధ వలా లొనర్చిన యన్యాయమునకు వాని నేను శిక్షించి యీవలకువచ్చి యేమిచేయుదునా యని సంశయించుచుండ నామిత్రుం డొకఁడు గాప్పించి నావలన జరిగినవృత్తాంతమం తయు నని నన్నోదాహ్ని-నీకు ద్రవ్యలాభమగు మార్గము జెప్పెద రమ్మని నన్నొకచోనుంచి-యీయైదుపందలును దెచ్చి నాకొసంగి-తా నెవరితో బ్రసంగించెనో వారియభిప్రాయ మును నా కెఱింగించెను. అది యెవ్వరికిని నపకారమగు విష యముగాదు. కాన నే నంగీకరించి యట్లే చేయుదునని వా

గ్దాన మొసంగితిని. ఈరహస్యము వెల్లడిచేయ నని వారిచేం
త నేను హరిజ్ఞజేయటచేతనే యారహస్యమును వెల్లడించ
దాఁచుకొనలేదు. ఈచేతులతో నేనాహస్యమాత్రము గావించ
లేదు. నాయాదున్న పూర్వోత్పాదముతో నామాట సత్య
మని యిప్పటికి నమ్మదు. లేదువాత దాని సత్యోదాతము
మీరే వెలుంగఁగలరు. ఈమాత్రమైన మీ వెలుంగఁజే
యఁదలంచుకొనలేదాగాని మీ వెల్లరకవనమ్మక ముచుం
చునని భయపడి చెప్పితిని. ఇంక నాకు నెలవొసంగుండు.
నాతల్లి నాకొఱకు వెంగఁబెట్టి కొఁకుండ మీరెల్లరునుఁ జూ
చుచుండుడు. కాంతారావుగారూ ! మీరుగోరినద్రిష్ట్యము
మీకొసంగితిని. ఇంకను మీకు ఒహహమాన మీయదలఁచి
తిని గాని నానితి లేదుమాత్రేనది భగవంతుని కృపవలన
సత్యమని బయల్పడి- నా కురిశిక్ష చెప్పి చెప్పితినేని మీయుగా
మహ్మదాదులను దీర్చికొందును. లేక సత్యమే సచ్చిపోయి-నా
కురిశిక్షయే నిత్యమైపోయి చో- నీయుటఁ గుఱివై జన్మిం
చి నీయుగానిముక్తుండ నయ్యెదను. నాజనని మును లేక మర
ణించినదను సహజ్యాతిమాత్రము దెచ్చికొనకుండు ఆయ
నాధ కొనర్చిన యుపకారమున కేను గృతజ్ఞులడనైనను,
భగవంతుఁ డంతయో సంతసించుచు ఆరమేశుఁడే సంతసింప
వలయును గాని- నిత్యోనీతివివక్షత వెలుంగని నాబోటివారు
సంతసించిన నెంత ? సంతసించకున్న నెంత ? కావున మీరే

యో మెనురక్షింపును. నామిత్రులుగూడ మీకుసహాయము చేయొదరు.”

అని సుందరరావుగారివైపు దిరిగి:—“అయ్యా! సుందరరావుగారూ! కాలహరణమైనట్లున్నది. క్షమింపుఁడు. తమిక్కుడ నిర్వర్తింపవలసిన పనులన్నియు నైనచో మన యొక వెడలవచ్చును.” అని వీరన్న యూరకొనెను.

వెంటనే సుందరరావు వీరన్నతో- పోలీసుధటులతో- స్నేహమును వెడలిపోయెను. చూడవచ్చినవారెల్ల వెడలి పోయిరి.

దుర్భర మైనరోగముచే నీడింపఁబడుచున్న నాగమ్మ తనకుమానునియవస్థకు మిగుల విచారించుచుండ గోవిందుఁ డామి నోదార్పుచుండెను.

మూఁ డ వ ప్ర క ర ణ ము.

ఇం దెవరిపంతమునాఁగుశో?

నాయంసమయము గావచ్చినది. కుండనలా లింతలో అతడు నిమగ్నపెట్టెచెంతఁ గూర్చుండి యాదున్న కాగితము లన్నియు దీసి చూచుకొనుచుండెను అట్లు చూచుచుండ నతఁ యొక కాగితము గాన్పించినది. అదిగాంచి యిటునటుదిరుగ వేసి యొక్కమారు చదివి నిశ్చేష్టుడైపోయెను. అతఁడా

కాగితమును జూచినది మొదలు కొయ్యవారి పోయెను. ఒక్క నిమిష మట్లుండి యా కాగితమును గూర్చి యే దీర్ఘముగా పోలోచించుచుండెను. ఈతఁ డిట్లాలోచించుచున్న సమయమునా ఫరిగా సుందరరావుగా రరుచెంచిరి.

అట్లవచ్చిన సుందరరావుగారికి కుందనలాలు “రాధ రామ్” జెప్పి యొకచోఁ గూర్చుండజేసి:—“అయ్యా! ఒకటి విషమా వస్త్ర తటస్థించినది. నేనిప్పుడే తమచెంతకు రావలయు ననకొనుచుంటిని. ఇంతలో వైవమునోతె తమరే వచ్చిరి. సంతోషము” అని యనెను.

సుందరరా వావాక్యము లాలించి:—“ఏమి మఱి నేమివచ్చినది?” అని ప్రశ్నించెను. కుందనలా లిట్లు చెప్పి వొడగెను.

అయ్యా! నేను నాదుఃఖమును దిగ్గ్రుంగి యినుకొనెట్టెయందున్న కాగితములన్నియు దీసి, యావర్జాతో సరే ఖాచుకొనుచు, కాలదోషముబట్టుటకు సిద్ధముగానున్నవి. మరతువడ్డి చెల్లింపఁబడక నిలిచియున్నవి. చూచుకొనుచుంటిని. ఇట్లు చూచుకొనుచుండ నొకదస్తావేజు గాన్పించినది. అది వైద్యకేఖరుండగు కాంతారావు వ్రాసియుచ్చిన తపఖా దస్తావేజు. అది యాటుమాసములక్రింద వ్రాయఁబడినది. నేటివఱకు వడ్డియైన నీయలేదు. ఇచ్చినచో చిఠాలో జమయ్యుండును. దస్తావేజుపై చెల్లుగూడ నుండియుండును. నిన్నటి

వజ్ర కాయాన్ని కానియైనఁ జెల్లుబెట్టలేదు. ఇప్పుడు దాదస్తా
 వేజు వెనుకపీఠిని యసలువృద్ధులు బూర్తిగనిచ్చినట్లు చెల్లు
 పెట్టఁబడియున్నది. అట్లు చెల్లుపెట్టినదస్తూరి నాదిగాని,
 ముఁమామదిగాని కాదు. నిన్న నేను సినిమాకు వెడలినతరు
 వాత సొమ్మిచ్చినమో యనుకొనఁ- అదియును సరికాదు.
 కారణ మేమిందురా? పాతూరి వీరన్నకు పాతికరూపాయ
 లీయదలంచి చిత్రాలో కర్పనయ్యకు - మరలనియకుండు
 టచే వెంటనే జనుకట్టుకొని కర్పనెత్తివేయుటయు మీరు
 జూచుచు యుంటిరి. పాతికరూపాయలయెడ శ్రద్ధవహించిన
 వాఁడు పాతికపందలయెడ స్రద్ధవహించునా? ముఁమామ
 పద్మ ప్రాయకుండ పైన ముష్టి నాచీకుండు. ఇచ్చి ప్రాసు
 కొద నినుపద్ధతిలోనివాఁడుకాదు. తనకు పచ్చెపీట్రవ్య
 మైనను నంతే పద్మప్రాసుకుండ బుచ్చుకొనఁడు. ఇట్టిసమ
 యంబున నీదస్తావేజునైకి చెల్లెల్లువచ్చినగా యని దీర్ఘముగా
 నాలోచించితిని. ఇది నాబుద్ధిలోపముచే జరిగిన యొకపోర్బరీ!
 అదేమని ప్రశ్నింతురా! చెప్పెద నానింపుండు. నేను మాతోఁ
 జెప్పినట్లు కాగితములు జూచుకొనుచుండ నొగన్న నన్ను
 బరానుష్ఠించుటకు వచ్చెను. పరానుష్ఠలైన పిమ్మట కాగిత
 ము లాతనిచేతి కొసంగి భూపకార్థమై వాటివాటి స్వభావ
 మొక కాగితముపై వేరే వ్రాసివెట్టమని గోరితిని. అతఁ డట్లే
 యని యంగీకరించి యన్నియు వ్రాసి నాకొసంగి యొక్క

క్షణ ముండి వెడలిపోయెను. తరువాత నాకేమియుఁ దోపక
యాతఁడు వ్రాసిన పన్నియు సరిగా నున్నవో లేవోయని
చూచుచుండ నీ కాగితము గనఁబడినది. ఇది చూచునప్పటికి
నాగుండె వ్రలిపోయినది. ఇది నిశ్చయముగా నాగన్నగా
జానెట్టిద్రోహమే. ఎంత నమ్మకస్వామిద్రోహమో చూ
చును. ఇది కఠినతే యర్థప్రాణములకు వెలియైన సాక్షిత్వగోననే
నిట్టియాపద తటస్థించిన భరింపఁగలనా? దీని కేమి చేయవల
యునో నాకేమియుఁ బాలుపోవుటలేదు. తరుకే నన్నీయా
పదముండి యుద్ధించుటకు సమర్థులు. దీనికేదేకొక చక్కని
మార్గమాగోచించి నామాస్తి నాకు రాఁబట్టిపెట్టెను. మీ
యువకార మెన్నటికిని మఱవదు నన్ను రక్షింపుఁడు” అని
యూరకొనెను సుందరరామతము గాలోచించి, నాగన్న
వ్రాసిన కాగితమును, దస్తావేజునైచున్న వ్రాతఁయు సరిపోల్చి
చూచి “ఇది నాగన్నచేసిన ద్రోహమే” యని నిశ్చయించు
కొని యాతనిజూచి యిట్లనియెను.

“లాల్లా! వ్యవహారసంబంధమైన కాగితము లెన్న
డితరులచేఁ జూపింపరాదు. అట్లు చూపించుటచే వచ్చిన
నష్టమేమియో స్వానుభవమున నీవిప్పుడెఱింగియే ముఱివి.
గలంచినదాని కింక చింతింపకుము. దీని కేదియో యొక
సాధన మాలోచించి చెప్పెద లెమ్ము.”

అని సుందరరావు తానువచ్చినపనియేదియో చూచుకొని గృహమునకు బయలుదేటి వీధిలోనికివచ్చి యిటునటు త్లాచెను. ఒకనైపునుండి కాంతారావు వచ్చుచున్నట్లు గాంచి సుందరరావు మఱల కుండనలాలు చెంతకరిగి యేమేమియో భవాన్యముగా జెప్పి ప్రక్కగదిలోనికిఁ బోయెను.

కుండనలా లేమియు నెఱుంగనివానివోలే యట్లనే గూర్చుండియుండెను. ఇంతలో దైవవశమున గాంతారావువచ్చి తోకేవచ్చి కుండనలాలునుగాంచి “రాంరామ్” అని సమీపమునఁ గూర్చుండెను.

మాధవలాలు నెవ్వరు జంపియుందురాయని యాలోచించుచున్నప్పు డీతఁడే వీరన్నగుట్లు వెల్లడించెను. అగుట్లు బట్టబయలగుటచేతనే వీరన్న కారాగారమునకుఁ బోయెను. కుండనలాలున కెనలేనియుపకార మాచరించితి నను గర్వము కాంతారావునకు హెచ్చిపోయెను. ఇప్పుడు కుండనలాలు తన్న నేకః ధముల బహూకరించుననుతలంపున నేవనిలేకున్నను గాంతారావు వచ్చెను. ఎదుటివారు తన్ను గూర్చి పొగడ్త చుండ వినవలయునను గుతూహలము జాలమఁది కుండును. ఒక్కనిమిషమాగి కాంతారావే సంభాషణ కుపక్రమించెను.

కాంతా—లాలుగారూ ! అన్యాయముగా బరులకాళ్లదలు తెచ్చిపెట్టవాఁ డెన్నటికిని సుఖంబుజాలదు. అందు త్తే వీరన్నచరిత్రయే నిదర్శనము. చూడుఁడు. వాఁ డాశాపి

శాచపీడితుడై యెట్టియన్యాయమున కొడిగట్టెనో? ఒక నిండుప్రాణమును దీసెను. ఇరువది రెండువేల పైచిలుకు శాక్కమపహరించెను. ధనాశాపీడితుడై యొకనిప్రాణ మపహరించెనేగాని యపహరించినద్రవ్యములో నొక్కరాగిపైని తినఁగలిగెనా? ఎట్లుతినెను? తినుట కాలనియబ్బతరమా? పరమేశ్వరుఁడు లేడా? పూర్వజన్మకర్మ మట్లున్నది. కనుకనే మామ చనిపోయెనేగాని మఱియొండుకాదు. ఇప్పు డిరువది యెదురూపాయలు తక్కువగా నైదువందలు దొరికినవి. తక్కినవికూడ త్వరలోదొరికితీరు”నని సుందరరావుగా రనుచుండిరి. భగవంతునిదయవలనఁ బోయినద్రవ్యము దిరిగి లభించి-హంతకునకుఁ దగినశిక్ష యైనచో మాకందఱకును సంతోషముదయించును.

“పాప మెన్నటికిని బ్రద్దలుకాకమానదు. న్యాయమైన సొమ్ము నట్టేటిలో బారవైచినను పోదు. నన్నుఁ గన్నకుమారునికన్న మిన్నఁగాఁ జూచుకొన్న మామేనమామ యకాల మృత్యువు వారఁ బడవలసివచ్చెగదాయని విచారించుచు న్నాను.” అని కుండనలాలు యొక్కనిమిషమాగి కాంతారావువైపు జూచుచు నిట్లనియెను.

“రావుగారూ! నే నిచ్చట శత్రుమధ్యమందుంటిని. ఇచ్చట నాయనువారెవ్వరును లేరు. అందుచే దేశమున కరుగవలయునని యున్నది. ఒక నెలదినములలో సొమ్మువహులు

జేసికొని వెళుదను. అడుగతప్పనిసరిచే మి న్మునుగుమం
టిని. మీరుగూడ మీతనభాసామ్ము నొసంగి నన్ననుగ్రహిం
చెదరా?" అని ప్రశ్నించెను.

“అయ్యా ! అట్లేమొనంగెదను. నాభూమి విక్రయిం
చియో- లేక యింకే” కై న తనభావ్రాసియో- వారము పది
దినములలో విక్రయింపబడి మీకు బుద్ధిలోపైట్టి మొనంగె
దను. ఈపదిదినములును నాకు గడువిండు” అని హితౌరా
వనియెను.

ఈవాక్యము లాల్పించినప్పుడు కుండలలా తల్లిసతికి
లోనగునో పాతమువారి ము యాచారమునందే గొని పవ
రించి చూపుట నాతిగింపగాను.

కుండలలా లాసతోషమును గన్పడినయక లోలోననే
యడంచుకొని మరల సెట్లనియెను.

“రావ్రాగారూ ! మీకు నాయెడ గలయభిమానమున
కెంతయో శ్రమజ్ఞుండను. మానూమ నుండరావ్రాగారి కైదు
పై లీ మువలసయున్నది అతడు చనిపోవుటతోడనే సొమ్మిన
కప్పుడు తొందరజేయుచున్నారు. మీ రిచ్చిన పంటనే యిచ్చె
దనని వార్త బంపితిని. వారు నమ్ముటలేదు. ఒకపక్షముదిన
ములలో నాసామ్ము మీ రిచ్చినట్లు నాకొక కాగితము వ్రాసి
యిండు. దానినిజూపి వారిని శాంతింపజేయుదును.” అని
యనెను.

కాంతారా వావాక్యము లాలించి యొక్కింతవఱ కాలోచించి యేషియో కూడబలుకుకొని—“లూలూ ! చూచితివా ? శ్రాణనప్తమైనదని నీవేస్తుచుండ ద్రవ్యనప్తమైనదని వా రేచ్చుచుండిరి. ద్రవ్యముకొఱకే లేనిపోని ప్రేమాతిశయములు జూపింతురు గాని యీకలికలము నిజమైన ప్రేమ మొక్కనిచెంతను లేదు. నికటివాడు ముందరరావుగారి సొమ్మపూరి చువా ? ఈమాత్ర మాయన యాలోచింపవలదా ? కానియ్యి. కానియ్యిబట్టిదే సేహమును మారుచుండును. దాని కాలోచింపు తెలుసుకు ? నీవు గోరినయట్టి వాగిరము ప్రానియిచ్చెదను. దానిని వారికి గూపింపుము. పక్షులుదీరములు దాటకుండు శామ్మనూక నొసంగి మీమర్యాద గాపాడెదను. పురేమి కు ఇయ్యనులేదు ”

అని యొక కాగితమును దీసికొని కూడనలాలు గోరినట్లొక కాగితమును ప్రాని మాత్ర కిచ్చి సగర్వముగా వాతని వైపు జూచుచుండెను.

ఇంతలో సిఫిలోనుండి సుందరరావుగారు లోనికిరుదెంచి యిచ్చటి శివయ్యను లేచుయుండెనిమనినానిచ. దంబున కుందనలాలును గాంచి “రామ్ రామ్” అని యాతని సమీపమునఁ గూర్చుండి కాంతారావును జూచి—

“అయ్యా ! కాంతారావుగారూ ! మీరు నిజముగా కుందనలాలునకు మిత్రకోటిలోనివారు. మీరు మీవిధానుక

కృత్యమును నెఱవేర్చితిరి. మీ రారహస్యము వెల్లడింపక పోయినచో నింతలో హంతకుఁడు దొరకియుండఁడు. వాని కొఱకై మేము గ్రుడ్డివారివోలె వెదకుచుండఁము. ఈలోపున పాఁడు చల్లఁగా జాఱిపోయియుండును. అందుచే కుందన లాఠి గాక—నూపొలీసువారుగూడ మీకుఁ గృతజ్ఞులమై యుండక తప్పదు.” అని యనెను.

కాంతారావున కింతకంటె గావలసినదేమున్నది ? వీయాశయముతో నాతఁ డిచ్చోటి కిట్టిసమయంబున వచ్చెనో యాయాశయము దీరినది. ఆసంతోషమును బ్రతి గన్నడనీ యొక మిక్కిలి వినయముతో—

“అమ్మమ్మ ! అంతమాట నెలవీయకుఁడు. నాసహాయములేకున్నను మీ రీరహస్యమును భేదించి తీరుదురు. మీశక్తిసామర్థ్యంబులు నే నెఱుంగనా ? తమకు విశేష శ్రమ లేకుండ మాత్రము జరిగిపోయినది. తమరు పురరక్షకులు. అట్టిమీకుఁ బ్రజలెల్లరును దోడ్పడవలయును. దుర్లుటకార్యములలో మీరు చిక్కులు పడకుండ చేయుటకై యెల్లరును తోడ్పడవలసినదే. ఇంతమాత్రమునకై తమరున న్నభినందింప వలసిన పనిలేదు. నావిధికృత్యము నేను నిర్వర్తించితిని.” అని యనెను.

కుంద—సుందరరావుగారూ ! తమరు సొమ్మునకై తొండబడకుఁడు. కాంతారావుగా రీయవలసినద్రవ్య

మొకపక్షములో నిచ్చెదనని నాకు స్వయముగా జేటి నిచ్చిరి. వా రీయగనే మీ కిచ్చెదను. ఇదిగో చూడు దాచీటి." అని యాచీటి నిచ్చెను.

సుందరరా వాచీటినిజూచి యిట్లనియెను.

“కాంతారావుగారు తగుమరుజులు గావున వారిచిత్త ప్రకారముట్లే పక్షముదినములును తాళెదను. ఆతరువాత నైనను నాసొమ్ము నాకిచ్చి తీరవలయును.”

అని “కాంతారావుగారూ ! మీతో నొక ముఖ్యవిషయమును గూర్చి మాట్లాడవలయు నని మీగృహమున కరిగి తిని. ఆచ్చట మీదర్శనముగా లేదు. ఇచ్చట నైనది. ఒక్క మార్చిట్లరండు.” అని యాతని నొకమూలకుఁ దోడ్పొంది పోయి యేమేమియో గుఱగుఱలాడెను అంతయునైనపిమ్మట “అట్లే ! నాక క్రివంచన లేకుండ మీ కిందు సాయము జేయించెదను. మీ చెప్పినట్లు నాగన్నయిప్పు డిక్కడకు వచ్చుచు గదా ? రానిండు. వానికి చెప్పవలసినట్లుగాఁ జెప్పి యొప్పించెదను ” అని కాంతారా వనియెను.

కాంతారావు నంగతినిందర్భము లేమియు నెఱుంగదు కాని యెఱిగియున్నట్లు పర్వమును దనకే తెలిసినట్లు గర్విం చుచుండెను, కొంచెముబ్బించి భూపమువైచినచో జల్లికుంట్లోని జలమువోలె నాతనిరహస్యము లన్నియు నీవలబడును. సుందరరావు ప్రయత్న మేమియో చెలిసికొను జ్ఞాన మీతనికే లేదు.

ఇంతలో నాగన్న యటకువచ్చెను. కాంతారావు నాగన్నను గాంచి యేదియో ముట్టాడవలసి యున్నదని యాతనిని వేటాకగదిలోనికిదోడ్కొని పోయెను. సుందరరావుగా రీమధ్య వీధిలోని కరిగి “రెండ జతల బేడీలతో సిద్ధము గానుండి నాకేక వినిసంతనే నోసికిరండు.” అని తనభటుల కాజ్ఞాపించి మఱల కుండనలాలు చెంతకు వచ్చి కూర్చుండెను.

పన్నునెదు నిమిషములు నిశ్శబ్దముగాఁ గడచినవి. ఇంతవఱకు కాంతారావుగాని నాగన్నగాని యీవఱకు రా లేదు. పార్శ్వ ముట్టాడ కొనుచుండిరో గినవలయు నను కుతూహలముతో సుందరరా వాగదిచెంత కరిగెను. అచ్చటాతనికి గుసగుసలై నను వినబడకపోవుటచే మెల్లగా జేర వైచిన తలుపు నించుక దోగిసి లోనికి దొంగిలించెను. అం దెవ్వరును లేరు. ఆవలిద్వారము దెఱచియున్నది ఆద్వార మువఱకరిగి యచ్చటనుండి తొంగిచూచెను. అచ్చటను నెవ్వరును లేరు. ఏమాయని శంకయించుచునే పెరటిలోని కరిగెను. పెరటిలోగూడ వారిరువురును లేరు. పెరటితలుపు దీసియన్నది, సుందరరావుహృదయము ఝల్లుమన్నది. ఇంకేమియున్నది. వలలోబడుటకు సిద్ధముగా నున్న పిట్టలు రెండునుగూడ సత్యదృఢతముగా నెగిరిపోయినవి. ఇంకేమి చేయఁగలడు ? ఇదివఱ కెవ్వరిచేతను బరాధవింపఁబడని సుందరరా వీధిముగా నాగన్న కాంతారావులచే బరాధ

వింపబడెను. సుందరరావుకుం దల గొట్టివైచినట్లయ్యెను. ఏమిచేయుటకును బాలుపోషక బిరబిర యీవలకువచ్చి వీధిలో గనిపెట్టకొనియున్న పోలీసువారిని తల కొకమూలకును బంపి మఱల కుందనలాలుచేతికువచ్చి జరిగిన సమాచార మంతయు నాతని కెఱింగించి మఱియు నిల్లనియెను.

కుందనలాలూ ! నాగన్న కాంతారావు లిరువురును ద్రోహులనియే నాకనుమానముగా నున్నది. ద్రోహులేగాక పోయిన వారిట్లు “పరార్టీ”యగుట కేమియు కారణములేదు. ఉప్పు డొక దానికొకటి వంబుధము చేసి రెండునేరములున్నవి. మీ మామను జువినవారు నాగన్న కేమోయిన సుశ యీగునువానిని కారణ మేమిందు ? నీవు నీనీనూకు వెళ్ళి నాగన్నని, యాడక్తులపై జెంపెట్టుటకును, ద్రవ్య మేకైన దొంగిలకు బంజుకొని పోవుటకును, నాతడింట దూయుచును. అప్పటికప్పుడే పాతూరి వీరన్న మీ మామనుగొట్టి కట్టి పడవైచి పోయెను గదా ? అత్తయి, కత్తయి, తమపుబాతగుడ్డయుం గలవానిపైకి యీనేరము పోవునను తలంపుతో నాకత్తితోడనే మీ మామను బాడిచి యిరుపపెట్టె నవరించి యందున్న దస్తావేజు పై జెల్లుపెట్టెరు 22176-5-6 లున్న రొక్క మపహరించి పోయియుండును. ఇట్లు నిశ్చయించి నాగన్న కాంతారావున కెఱింగించియుండును. కాంతారావు, పాతూరి వీరన్న మీ

యింట మఱచిపోయిన వస్తువులమాట వినియున్నవాడే గావున నేర మాతనిపైకి పోయినచో దనకు తేమమని దలంచి యారహస్యమును మనచేత వెడలగ్రక్కియండెను. మనమును ముందువెనుక లాలోచింపకుండ వెంటనే వీరన్నను బంధించివైచితిమి. నాగన్న కాంతారావు లిరువురును గలసి యాదారుణకృత్య మొనర్చిరి గావుననే యిరువురును పాటి తోయిరి. కాదేని దస్తావేజుపై జెల్లుపెట్టిన నాగన్న పాటి పోవక—యేపాప మెఱుంగని కాంతారా వేలపలాయన గూత్ర మవలంబించును. ఇందలి నిజ మేమనగా పాతూరి వీరన్న మీ మామ యొనర్చిన యన్యాయమునకుఁ గనలి తాటి కట్టిపడవైచి తొండఱిగఁ దనవస్తువులు మఱచి వెడలి తోయి యుండును. ద్రవ్యాపేక్షతో వచ్చిన నాగన్న నేరమంతయు నావస్తువులు గలవారిపైకి పోవునను నమ్మకముతో విశామానును జంపియుండును. అట్లే నిశ్చయించుకొంద మను కొన్నను నన్నింకొక్క గొప్పపందేహము బాధించుచున్నది. అది యేమందువా? కాంతారావుగూడ నాగన్నతో గలసి యేయున్నచో దస్తావేజుపై బెట్టిన చెల్లువిషయ మాత్ర జరింగియే యుండవలయును. అట్లేటింగియే యుండనేని యొకపక్షముదినములలో నీదస్తావేజుబాకీ యసలువృద్ధు లిచ్చె దనని నేటి తారీఖుతో నీకేల వ్రాసియిచ్చును? అట్లిచ్చినచో నిన్నటి తారీఖుతో దస్తావేజుపై బెట్టిన చెల్లు దొంగ చెల్లది

మన మనుమానింతు మని యనుకొనఁడా? అట్లనుకొన నేని మనము గోరినట్లు మన కుత్తరమీ యుగలఁడా? అందుచే నాతఁ డీకొడబ టేమియు నెఱుంగఁ డని యను కొంద మనుకొన్న- వీరన్న రహస్య మెఱింగించిన వాఁ డీతఁడు. రహస్య అంతయు మనకు దెలిసిపోయినదని గ్రహిం చి నాగన్నను వింటూడిన వాఁ డీతఁడు. ఈతఁడు నిజముగా నేరస్తుఁడు గానిచో పాటిపోత్ర తెలుసులకు? ఈతఁడు నీకిచ్చిన యుత్తరముతో నితఁడు దోస్తా కాఁడని న్యాయస్థాన మునందునైతము నిరూపింపబడునె. ఇట్టి సందర్భంబందున నీతఁడు దోస్తాయని యవలసి వచ్చుచున్నది. పాపము వీరన్న చెప్పినదంతయు సత్యమేయైయుండును. అతని కీరిషయ మునఁ దక్కువకెత్తు బడుట భ్రష్టాదుఁ జేయవలయును. పాటి పోయిన సీతులవచ్చితిరు బంధించి యుత్తరంబమెక్కింపవల యును." అని యనెను.

కు ద — అయ్యా! మీరు చెప్పినదంత సరిగా నున్నట్లు నాకు గనఁబడదు. కారణ మేమందురా? పానూరి వీరన్న నాటి రేయి 8, 9 గంటామధ్యగదా మూమామచెంత కు వచ్చెనని నాశ్చర్య మున్నది. అంతవఱ కితఁడు జీవించి యున్నట్లగదా? వీరన్న తొమ్మిదిగంటలకో, దాటిన తరు వాతినో, మాయిల్లు విడచియుండును. అతఁడు మామామను చంపెనా? లేదా? అను ఁషయ ముండుండు. నిన్నిటిరా

తి) రెండవయాటకు నాగన్నగూడ వచ్చెను. ఆతఁ డేరగతిలో గూర్చుండెనో నేను చూడలేదుగాని- సిసీమాహాలులోనుండి యీవలకువచ్చుచుండఁగా జూచితిని. అట్లు చూచినది నే నొక్కడనేకాదు. వీరరాఘవరావును సూరయ్యయుఁ గూడ చూచిరి. వీరన్న మాయుంటినుండి వెడలివతరు వాతను- సిసీమా రెండవయాట ప్రారంభించుటకును మధ్యనిగువది నిమిషములో యగగంటయో సమయ ముండును. ఈమధ్య కాలములో నాగన్న యంతపని చేసియుండుననుట కవకాశము లేదు.

సుంద—ఓవెట్టివాఁడా! నీకు తెలియదు. నీవు మొదటియాటకు వెడలితివని నాగన్న విని నాటిరాత్రి యెనిమిది దాటినతరువాత మీయింటఁ బ్రవేశించియుండును ఇంతలో వాతని కాటంకముగా వీరన్న వచ్చియుండును. వీరన్న వెడలగనే తనపని ముగించుకొని సిసీమానుండి నీవు రాకుండగనే మీయింటినుండి యీవలకు బోవలయు నని యాదే దాఁగి యుండును. వీరన్న మీమామను గొట్టి వెడలగనే తనపని సగము దీరినదని వెంటనే యచ్చటి కత్తితో నొక్కపోటుపొడుచుట కెంతకావలయును? ఇనుపపెట్టె సవరించుట కెంతగావలయును పోనీ దస్తావేజుపై నవ్వును చెల్లుపెట్టలేదనుకొనుము. ఈనాఁడు నీచెంతఁ గూర్చుండి నీయాజ్ఞమెయి కాగితములు జూచుచు నీవు పరధ్యానముగా నున్నప్పుడు చెల్లుబెట్టి

యుండును. సినిమానుండి నీవు తిరిగి రాకుండగ నే కార్యము లన్నియు ముగించుకొని గృహమున కిరిగి శుభ్రవస్త్రములను చాల్చి, తాను సినిమాకు వచ్చినట్లు నలువురకును తెలియుటకై యటకు వచ్చియుండును. ఆతఁడు సినిమాకువచ్చుట నలువురకును గనపడుటకు గాని కథ చూచుటకు గాదు. అందుచే యొకరి లయినను లెక్కలేదు. ఆతఁడు సినిమాకు వచ్చినట్లు నీవు నన్నినలే యందఱును నమ్మరు. సినిమాలో నున్నవాడే నని మొనర్చియుండు నది యెవ్వరినుకొందురు? ఈ కారణములచే మనము ముఖ్యము నాగన్న ననుమానింపవలసియున్నది. ఆతఁడు ద్రోహి కాకిపోవుటచే పాటిపోయి యుండఁడు. ఏది సత్యమో నీది నరువుర బంధించిన పిచ్చుటగాని తెలియదు. ఎఱ్ఱును ఏరుమాత్రమునన్నింట సుఖముగా నుండినీయరు ఎత్తునకుఁ బైయెత్తు లెత్తుచు నన్ను మాప్వత్రిప్పులు బెల్లుటకై యెత్తింతురు. యెత్తించుటేమికిర్కము? పెట్టితీరుదురు? చేతిని బని కల్పింతురు? వీరింక దొంగకుట దుర్లభము. కానిమ్ము నీనిని బట్టితీరెద. నేనింక గృహమునకుఁ బోయెద.

అని సుందరరావు కుండసలాలు చెరినుండి గృహమునకు బయలుదేరి యేమేమియో యనుకొనుచు మెల్ల మెల్లగా గృహమున కిరిగి కచేరీచావడిలోనుండి గదిలోని

కరుగుమండగా బల్లపై నొకమడచినకాగితము గాన్పించ
నదియేమోయని తెలిచినూచెను అందిల్లున్నది,

“ పంతులుగారూ !

.మా సర్వసౌఖ్యములకును మీ రష్ట్రపన్నుచుండిరి.
మా పాలిటి నక్షత్రకుండవైతిని. మేమునీ పాలిటి యనుభటులము
గాక తప్పనిసరి వచ్చుచున్నది. నీవు మమ్మిక బట్టికొన లేవు.
మేము పాటిపోవుటచే హంతకులము మేను నీవు సంశయిం
చియుందువు. కాని మేము హంతకులము గాము. నీవు మా
జోలికి రాకుము నీవు మానిచయమై యెట్టి ప్రయత్నమును
చేయకూరకుంటివేని నీతో మాకు సంబంధము లేదు. ఏమి
దువు? కత్తికట్టెదవా? కాళ్ళుకట్టెదవా? నిశ్చయించు
కొమ్ము. రెండుదినములు గడవు—

ఇట్లు,

నిన్ననుసరించియుండు,

నీదిత్తులో-శత్రువులో

నీవు నిశ్చయించుకొమ్ము”

సుందరగానది చూచి నిర్లక్ష్యభావముతో నావల
బారవైచి “సరే కథలో బడితిని. నీకు రాధారణులుగారు.
వీరి విషయమై బూర్తిగా నాలోచింపవలసినదే. నాధ్యమైసంత
త్వరలో వీరి నామరూపములు రూపుచూపవలసినదే. సహ
స్రముఖంబుల వీరిచర్యలు గమనింపవలసిదే. నీకు నన్ననవ
రతముటిపెట్టకొనియే యుండురా? చూతము.”

ఇట్లనుకొని యాతడు లోనికిబోయెను. పాఠకముహాశయా ! మనము మధ్యస్థులమై యుండి యెవరిపంత మొక వలకు సాగునో చూతమా ?

నాల్గవ ప్రకరణము.

ప్రతిష్ఠ.

రాత్రి పండ్రెండగంటలు దాటినది. భూసభాంతరమతీసిబిడాంధకారబంధురమై యుండెను. సీశాంగనామణి మేలిమిసుందరదాల్చిన సీలంబుమోయనునటు లంధకారమెల్లడ నలమి. కొనియుండెను సీలంబరమున జరీపని చేసిన పుష్పములో యన నక్షత్రములు మినుకుమినుకు మనుచు నజ్ఞానభావప్రకటన మిచ్చి యుండినది చాటుచుండెను. ప్రకృతి యంతయు నిశ్శబ్దమయమై యుండెను. సమస్తప్రాణులును దమతమ ప్రాణములతోనహా సర్వస్వమును దైచాధీనమొనర్చి నిద్రాదేవికి విశ్మయై యామెయొడిలో, హాయిగా నిర్భయముగా గుండియల్పపెం జేతులుంచుకొని నిద్రించుచుండిరి.

పురపాలకసంఘమువారు కొలబట్రైములతోఁ బెట్టిం చిన దీపములు “కాంతిలో మీరా ! మేమా ? ఘనుల” మని నక్షత్రములతో వాదులాడుచున్నట్లుండెను. నక్షత్రములే తమకంటె కాంతివంతములైనవని యొప్పుకొనక తప్పనిసరి వచ్చినట్లదీపములు నిస్తేజములై యుండెను. వాదమునం

దోషిపోయినవారు చల్లచల్లగా నావలకు జాబీపోయినట్లొక్కొక్కదీపమే యాతిపోవుచుండెను.

ఇట్టి సమయాలున నిరువురువ్యక్తు లొకరినిండ నీలి వస్త్రములఁ గప్పకొని గాగ్రువచారమునకు బయలుదేరిరి. వారిరువురును రాజశాసన బహిష్కరణకు ననులఁబడి తిన్నఁగా నుబుజైయి కరిగిరి. వారిరువురును మెల్లఁగా లోపల బ్రవేశించి యొక్కనియును మొఁగి నీలవ బహిష్కరణమున గుసగుసలాఁకొని తిన్నఁగా కారాగారమునకు వెనుక భాగమునకుఁ బోయిరి.

రక్షకభటుఁడు మిగుల శ్రద్ధాభక్తులతో బహురానిచ్చుచుండెను. అతఁడు నెబుజైయిన కీమాలముండి యాచూలకును, నాచూలముండి యాచూలకును దివిగుచ్చిన యుండెను. ఒక్కరినైన తమపని నిర్వీరించుకొని యొకిమూల కంబళ్లు పఱచుకొని వరుండిరి. కారాగారములో నున్నవారు పరిత్యక్తులైపోవుటకు పహరానిచ్చు భటులు కూడ బంధితులే బంధితులమని నా రినుపకటకటాలగులతో నుండిరి. రక్షకభటులీమనుండిరి. ఈవల నున్నంతమాత్రమున మీరు బంధితులై గారు? బంధితులుగానిచో నిష్క్రముచచ్చినచోటి కరుంగలరా? అధికారి నెలవులేని దనుగైన నావలకుఁ బెట్టఁగలరా? స్వతంత్రించి యేపనియైనను చేయఁగలరా? ఎట్టి స్వాతంత్ర్యమును లేనివారు బంధితులుగా కెంతవ్వరు?

అట్లు సబుజైలునకు వెనుక భాగమునకు వచ్చినవా రిరువురును మెల్లంగా నొకమూలకు వచ్చి యచ్చట డాంగి యుండి బహురావా డామూలకురాగానే యొకఁ డాతనిపై బడి గుభీచుని నోరుమూసి యానోట గుడ్డలు గుక్కివై చెను. రెండవనాఁ డాతనికి సహాయుడై యిరువురును గలసి యా తనిని కారాగారమునకు వెనుక భాగమునకీడ్చి యచ్చ టాత ని నాల్గురు, చేతులును గట్టిగా కట్టివైచి యాపెణక కాతనిని కేలొకదీసి మాతనిచెంతనున్న తాళమును దీసికొని యొక్క డరిగి చడి చప్పుట లేకుండ నొక కారాగారమును దెఱచి యామన్న బాధితు నీవలకుఁ దీసి మఱల దలుపు యధాపరీ కారముగా విగించి తనయనుచును గలసికొని వెడలిపోవు చుండెను.

“దగ్గిరుండు తలఁగిడిస పడగండ్లనాన” యనునటు లీసర్వాభ్యుక్తను దాటిపోకుండఁగనే యొకరక్షకభటుని కంటఁ బడవలసివచ్చినది. ఇంతవఱకు ‘గస్తీ’తిరిగి తనసమ యుత్తరపోతలచే రెండవనాని కాపని నప్పగించి తన దినచ ర్యపు సోమము నా వచ్చినవానిచే సంతకము జేయించుకొని యాతఁడు తస్మాహమున కరుగుచుండెను.

ఈ సబుజైలున కత్యంతసమీపముననే పోలీసులైన న్నది. అందు చేతనే యాధటుఁ డీప్రాంతమునకు వచ్చుచుం డెను. సరిగా నీసమయముననే కారాగారమునుండి తప్పించి

నవానిని పెట్టబెట్టకొని యీవలకు వచ్చుచుండిరి. దైవ యోగముచే వీరు మున్నగును గుమ్మముచేతకు వచ్చునప్పు టికి యారక్షకభటుఁడును గుమ్మముచేతకువచ్చెను వీరిని గాంచి “ఎవరు వారు?” అని రక్షకభటుఁడనెను. దానికి సమాధానమియ్యక నీమున్నవిలోనను మొదటి యిరువురును నారక్షకభటునిపైఁ బడిరి. కాని యారక్షకభటుఁడు మిగుల చాకచక్యముతో డప్పించుకొని యావీర్యతో మాయను యిపోయి చెవులు గింగురులెత్తునట్లై వైజౌచ్చెను.

అరబుజైలున్న క్రహారీలోననే పెక్కుకడలేలు గలవు. వాటి స్త్రీఁటికిని పహారావాండ్రి గలరు ఈపహారా వాండ్రిను, లైనులోనున్న పోలీసువారును నీయూలఁచి బిల బిలలాడుచు నీవలకు వచ్చిరి. అందుచే నీచోరికిభాములు మున్నగు జైలువెనకనుండి పాటిపోవుట కవకాశము చిక్కినదిగాదు. చామన్నకోటవైపునకు బోవునది యాలోచించిరి గాని యచ్చటి కనతిదూరములో నున్న “బుడ్లఘాట్”ని గూర్చి భయపడి యటుపోవుట కిచ్చగింపక గ్రామములోని కేపోయిరి. ముందు తప్పురులును వెనుక పోలీసువారును నొకరినిమించిన చాకచక్యముతో నొకరు పరుగిడుచుండిరి. వట్టబడకుండ బోవలయునని బంధితుని విడిపించినవారి యాశయము. పాటిపోవుచున్నవారినిఁ బట్టి బంధించి ప్రభావ తివహింపవలయునని రక్షకభటుల కోర్కె. ఇం దెవరియాశ ఫలించునో చూడవలయును.

ఇం దెవరికుడదృష్టము మూర్తీ భంగించినో నెవ్వరు
 కవకాశము లేకుండాని యిదివఱకున్న మూర్తీకిచీరటికిఁ
 దోడాకస్మికముగా గాలియు వానయుఁ జెల లేగినది ఇప్పుడ
 నలే కన్న మిన్న గాన్పించుట లేదు. ఒకలు దెలియుని
 యావేశముతో బరుగిడుటలో దేహిమీఁదఁ బడుదురో- ఏగో
 తిగోబడుదురో- ఏబుగిమీదనైన- ఏతూమురొదనైన-
 ఎచ్చటనైన- కడినచో బ్రహ్మము వచ్చినదనుకొంటున్నాము.
 అ తవర్తముగోచనము- అంతచీరటిలోనను గూర్చి దస్యము
 గాని- రక్షకధర్మముగాని నిడుతానము. గాక యేకబిగిని
 బరుగించుచునే యుండిరి. పాప మొక్కరెన నూపిరి విడుచు
 కొనుట కవకాశము లేకుండాని అట్టి పరుగిడుచుండిరి.
 దస్యులెన్నెన్నియో సందులలోనికి నురలిరి. పోలీసువారు
 దేవాలయము లోనకొప్పమునకు వారిని నెక్కులటి తిరుము
 చుండిరి. ఎప్పుయిచ వేమి? దస్యులు- తెల్లతరమునందఁ బో
 లీసువారు వారిననుసరింప లేకపోయిరి. వా రిహూర్గము
 గుండ వెడలిరో గమనించుటయే ధర్మమునకుఁ గష్ట పయ్యెను.
 ఇట్టిసందేయ మాపోలీసువారికి గల్గుటకుఁ గల కారణ మేమన
 దురా? నాల్గుసందులు గలపని మొగవఱకు నిర్దుష్టము సమ
 ముగానే వచ్చిరి. ఎచ్చటనుండి యేసందులోనికిఁ జోరులు
 మరలిరో యెట్లుతెలుసుకొనఁగలరు? ఒకనిగుఱ మాలో
 చించి నలువురును నాల్గుచైపులకు బరుగిడిరి.

అప్పు సందులలో బడి బోవుచున్న దస్యులు మఱువు
రును రక్షకభటుల కండ్లలోఁ గారమును జల్లి పెద్దచెఱువు
సమీపమునఁ గలసందులోనికి వచ్చి యొకతాటియాకులపం
చఁ జేరిరి. వర్షములో నింతవఱకుఁ దడిపి యిప్పుడు పంచక
రుగుటచే వీరికి చలిబాధ యెక్కువయ్యెను. ఆచలిచేతనే
వీరు గజగజ నడికిపోవుచుండి దెనచుర్విచాకంబున వరుఁగా
వారిలో నొకఁడు తుచ్చున రెండు తుమ్మలువలన వాయుఁటిలో
వారికి మెలకువగల్గుటయు నింటిలోనివారు 'దొంగలు, దొం
గలు' అని యార్పుటచే మఱింత గడగడ నడికిపోవుచుం
డిరి. భయపడుటవలన లాభములేదని వారిలో నొకఁడు
ధైర్యముఁ దెచ్చుకొని పెరిటిగుమ్మముచొత్త దిరిగి మిక్కిలి
సన్నని యెఱఁగుతో— అక్కా ! సీతమ్మక్కా !!—అని
పిలిచెను.

ఇంటిలోనివారు—ఎవరు వారు ?

"న నక్కా ! వీరిల్లను. చలిబాధ మిక్కుటముగా
నున్నది. తలుపువీయును!" అని వారిలో నొకఁ డనెను.
"ఆఁ. వీరన్నమ్మా ! సీవా ! దొంగలనుకున్నాను. ఇట్లు వచ్చి
తివేమి?" అని సీతమ్మ యనుచు లేచివచ్చి తలుపు దెఱచెను.
వీరిన్నయు లోగుమ్మములో పడుగుఁబెట్టి తనకు దాపురించిన
పెనుము ప్పామెకు దాఁచికొనకుండ నఱుంగఁజెప్పి తెల్లవారు
వఱకు దమ్మిందు దాఁచుమనియు, కనుచీకటి యుండఁగనే

గాని- మఱునాటిరాత్రిగాని వెడలిపోవుము గాన నంత వఱకు రక్షించుచును బాగ్గించెను. సీతమ్మ యొక్కతన మూగి యిట్లనియెను.

“వీరన్నా! మీ బావ గామములో లేరు. నేను నిన్ను దాచుట కవకాశము లేను. నీవు సరహత్య యొనరించితివి. నిన్నందు దాచితిమని పోలీసువారికి దెలిసినచో నాకొంప ముండగలదనియెను. అనిపోస యల్లరులలోఁ బడిపోవుటకు నా కిష్టము లేనిది. ఈతల్లిదండ్రుల మేలెవరిపాము. లేదేని నేను స్వయముగా పోలీసులను వినిచి మిమ్ము బట్టించెదను.” అని సీతమ్మ యనెను.

వీరన్న కీసేమ్మ పెనపెండికుమార్తె. ఈమెకు బంధు వేలేలు యెల్లు పల్లులఁజూచుటన్నదో చదువరీ ! గమనింపుము. అనన్తాభేదము నచ్చిసప్పు డాచిమను విరోధులగుదురుగదా ?

వీరన్న యా నాకృత్యములాల్పించి మఱి యచ్చట నిలువ లేదు. వాని యుచుచుండుగాఢ వానిననుసరించిరి. వెంటనే యాగృత్యమునుండి యీనలకు పచ్చి గామము విడిచి పొలములలోఁబడి యొక్క మైదానమువఱకుఁ బోయిరి. ఇప్పుటికి దైవకృపవలన పోలీసువారికెక్కడలో కారముగొట్టితప్పించు కొంగలిగితే చుని యొక్కనిపదనిట్టూర్పు విడిచిరి. పాపము వారి కెక్కడకు పోవుటకును నవకాశము లేకుండఁ

బోయినది. తడివస్త్రములు ఓప్పిసచోఁ గట్ట కొనుటకు బాడి వస్త్రములు లేవు. అందుచే నడియే పొడ కొని మఱలఁగట్టు కొనిరి. పిమ్మట వారిట్లు మాట్లాడిరి.

వీర—గోవిందా ! నాయభిప్రాయము దీసికొనకుండ మిగులఁ జెడుకార్య మాచరించితివి. నన్నా జైలునుండి తప్పించినప్పుడే రా ననవలయు ననుకొంటినిగాని నే నక్కడ భీష్మించినచో మిరియైదుఁగూడ నాపదలలోఁ బడిపోవుదు నేమో యని శఁకించి వచ్చితిని. నన్ను ఓడిపించుటలో మాయభిరుతమేమి ?

గోవి—బావా ! అభిప్రాయ మేమియో నీ వెఱుంగవా? నీయట్లు నత్యుపాధున క్షిప్రమాదము పట్టస్థింప నూరక బడియండఁగలమా ? ఇం దెట్టియగభృతమాన్షదో- ఎవ్వ రా మాధవలాలను సంకరించిరో- ఏమో తెలియుటలేదుకాని- తొలుత నీవపరాధి వని నన్ను బంధించిరి. కుండల లిం కొక నేర మేదియో నాగన్న కాంతారావులపై మోపెనట. అది యించుమించుగా ఋజువైనదట. ఆకారణమున వారి రువురును బట్టబడుదుమేమో యనుభయమునఁ బలాయన సూత్ర మవలంబించిరి. వారే యొక యుత్తరమునువ్రాసి సుందరరా గారింటఁ బడవై చిరట. ఇప్పుడు వీరే మాధవ లాలను జంపియుందురా యని సుందరరా వనుమానించు చున్నాడట. ఎవ్వ రెట్లనుమానించిన మనకేమి ? నీవు

నిన్నోషించని లోకమునకు వెళ్లడిగావలయును. అందుకు మన మే ఐశ్వర్యప్రయత్నము జేయవలసియున్నది. నీవు కారాగారముననే యున్నచో నీనిన్నోషత్వము లోకమునకుఁ బెలియుట కవకాశము లేదు. మిగుల సత్యవ్రతుడ వని యింతవఱకు బ్రసిద్ధికెక్కిన నీ వమానుషపుణ్యాలు చావవలసివచ్చును. నీ క్షీర్తి వ్యర్థమైపోవును. నీ వివలకు వచ్చినచో నీవు సత్యవంతుడవని నిరూపించుకొనుటకుఁ బెక్కువకాశములు లభింపవచ్చును. కావున నిన్ను విడిపించితిమి. కావున నీవు మా ప్రోత్సాహమున సకార్య మాచరించితి నని పగవక- నీ పై నున్న నేర్పమును బోగొట్టుకొని మాకు సంతోషమును గూర్చుము.

వీర—కానిండు. మించినదానికి విచారించిన నేమి ప్రయోజనము. నాజనని యెట్లున్నది ?

గోవిం—విచారించకుము. ఆమె నీస్థితి విని గుండె వ్రీలి యీలోకమును విడిచినది. చేత రాగిపై న లేదు. దహనాదిక క్రియ లెట్లా యని యాలోచించి యేమైనను సరే యని మాచెల్లెలిచెంత కరిగి పుగితి కళదముగా దెల్పి తిని. ఇదివఱకే నీ కీమరవస్థ వచ్చినదని కంటికిని మంటికిని నేకధారగా నేడ్చుచున్న మాకాంతమ్మ నీజనని మృతినొందుట విని యడలి- యనేక కథలు విచారించి- దహనాదిక్రియల కిరువది రూప్యము లొసంగినది. వెంటనే యాశను

లన్నియు నిర్వర్తించుకొని- నిన్ను నేడే విడిపింపవలయునని నిశ్చయించుకొని విడిపించితివి.

తనతల్లి దుర్మరణము విని వీరన్న మిగులవిచారించెను. క్రత్యక్షదైవం బగు మాతృదేవత గతించినప్పుడు- అందునఁ దనదుస్థితిని విని గుండెప్పిలి మరణించిన దని వినినపుడు- ఆతనికిగల్గు విచార మిట్టిదని వర్ణింప నేరెత్తరము ?

అట్లు విచారించుచున్న వీరన్నను గోవిందుఁడను, వానిమిత్రుఁడగు సుబ్బన్నయు నూరడించిరి. వెంటనే వీరన్న “మిత్రులారా ! నాకీవిపులప్రపంచమున నా యనువారు మీ రిరువురేయున్నారు. మీ యిష్టమువచ్చినట్లే చేయుదును. నాతల్లిని దహనఁజరిచిన స్థలమునకు దోడ్కొని పోడు. ఒక్కమా రాస్థలముజూచి నామాత కొక్కి వందన మాచరించి వచ్చెదను.” అని యనెను.

తరువాత నామువ్వురును బయలుదేటి శృణానమున కరిగిరి. వీరన్న తల్లిని దహనఁజరిచిన స్థలమును జూచి యచ్చట గూర్చుండి యనేకగతుల విచారించి విచారించి చేయు నదిలేక తల్లి గుడిహ స్తము భస్మమును దీసి—

“ఓ స్వర్గలోకమందున్న నాతల్లీ ! ఎట్టి విచారమును లేక దివంబలంకరించుటకు సిద్ధముగా నున్న నీకు నానలనఁ దీసినిదూఱి ముద్భవించినది. విచారముతోడనే నీవు దివ్యకేశితివి. కాని తల్లీ ! నేనెట్టి ద్రోహమును నీపాదములొన చేసి

యెఱుంగను. ధనముపోయినను - ధనముండపోయినను - తగని
తప్పని కష్టములు వచ్చినను - నన్ను జూచుకొని యాకష్టము
లెల్ల మఱచి వార్షప్రభులవదనముతో గాన్పించెడిదానవు.
అమ్మా! ఇప్పుడట్లు గాన్పించి నీసుతుని మనోవ్యధ నించుక
తగ్గింపవా? అయ్యో! నిన్ను జూచు ప్రాప్తమిం కీజన్మమున
నాకు లేదా? నేను మందభాగ్యుడను. అమ్మా!... అమ్మా!...
అమ్మా!... స్వర్గమునుండియే నీతనయు నాశీర్వాదింపుము.
ఇదిగో! నిభస్మమును బ్రకాశించి ప్రతిజ్ఞజేయుచున్నాను. నాకు
వచ్చిన యాపహరణమిందఁ దొలగఁజేసికొనుటకై విశ్వ
ప్రభున, మొన్న జయము గాంచెదను నాకు జయముగ
లుగున టీ నాశీర్వాదింపుము. నానిగ్లో పితృమును బోకమునకు
వెల్లడించి నీ యాత్మకు నా తిరుగు ర్పెదను. నాప్రభుత్వము
నకు నీ యాశీర్వాదబల మిమ్ము. నాకు సెల వొసంగుము.”

అని నిమిశతనేత్రుడై కొంతవఱకు మనఃపద్మమునఁ
దనతల్లి దివ్యమూర్తిని ధ్యానముజేసికొని—నమస్కరించి—
ముహూర్తాకాష్టముచుట్టును బ్రదక్షిణ మాచరించి— సాఁ
గిలి మొక్కి కొంతధస్మమును దీసి కండ్ల కద్దుకొని యొక
చెగున ముడివైచుకొని కొన్ని యస్త్రికలను దీసి రెండవచెం
గున ముడివైచుకొని—మఱల నమస్కరించి—

“బావా! ఇంక పోవుదమురమ్ము. మన మీపరిసర
ప్రాంతముల నున్నచో బోలీస వారికి మఱల బట్టుబడుదుము.

కావున బోధములన్నియు. తరువాతి దానికిఁ దగిన క్షయము లాలోచించి కార్యరంగమున కుజ్జీకి సాగిర్దోషత్వమును నిల్ల డించుకొనుటకై ప్రయత్నించెదను. అతవఱకు మనము బ్రచ్చిష్టలమై యుండకతప్పదు. రండు పోదము” అనెను.

అతరువాత నాముద్వగును గలసి యేమేమిమో మా ఙ్గాదుకొనుచు నింకను జీతకటియుండగనే పరులకంటఁ బడ కుండ వెడలి పోయిరి.

అయిదవప్రకరణము.

కుండఃలాలు.

“చేతినుండి పోగొట్టుకొనిన వస్తువు మఱల దొరకుట మిగుల దుర్భరము” అని యుర్దూభాషలో నొకసామెతగలదు. ఒక్కయుర్దూలోనే యనుమాటయేమి? ప్రతిభాషలోను గలదు. కాని సామెతగాగలదా? లేదా? యనునదియే మా డనలసినది. సామెతగా లేకున్నతమాత్రమున శత్యమునకు దూరమైపోవునా?

పోలీసువారి కనుబ్రామి కారాగారమునుండి వీరన్నను గోవిందుడును, వానిమిత్రుండును గలసి తప్పించి రెండుమా సములైనది. అసఁగా నొగన్న, కాంతారావులుగూడ పాతి పోయి రెండుమాసము లైనదనుమాటయే గదా? వీరందఱ కొఱకును గూడ సుందరిరావు ప్రయత్నించుచునేయుండెను.

వీరిబాడయే కానరావచ్చు డెత్తప్రయత్నించిన నేమిలాభము? ఇట్లు వీరిబాడము, నటు వారిబాడముఁ గూడ గానవచ్చుట లేదు. రెండు గూడయు లెత్తప్రయత్నించినను వారిబాడము గానరాకుండుటచే బహిరంగ ప్రయత్నములు మానుకొని రహస్యప్రయత్నము లొనర్చుచుండెను. ప్రాణభీతి మెయి చాటిపోయినవారు సాధారణముగా మఱలఁగాన్పించురా?

చతువరీ! కుండనలాలు స్థితిగతు లెల్లండెనో గమనింతమరమ్ము.

కుండనలాలు సుందరగా పువదేశించివచ్చు మువ్వరు సేనకులను నియమించుకొనెను. ఒకఁడు పగలెల్లఁ బనిచేయుటకును, మిగిలినవారందఱును రాత్రి తనగృహమునకుఁ ‘బహరా’ యిచ్చుటకును నేర్పాటు గాంచెను. అన్నివ్యవహారములను దానే చూచుకొనుట మిగుల మర్థుటయు గావునఁ బని తెలిసినవాడవియు పరిచయస్థుడివియు నాకుల వీరరాఘవరావును “గుమస్తా”గా నియమించుకొనెను. సవమేనమామ పోయిన గృహము తన ‘కచ్చి’రావేదని యింకొక చక్కనిగృహమునకు బసమా ర్చెను. మాధవరావు వ్రాసిన విల్లుప్రకారము కుండనలా లాయాస్తికి సర్వస్వత్రుఁడై పోయెను.

వెనుక కుండనలా లనిన మహావాక్య మొకటి పాఠక మహాకయులకు జ్ఞప్తియందుండవచ్చును. అయినను మఱల జ్ఞప్తికి దెచ్చుచున్నాను.

“గజము పదిరూపాయలకుఁ గొన్నను - శనిగజములొక రూపాయకుఁ గొన్నను నుపయోగ మొకటియేగదా? లక్షలున్న వని లక్ష్యములేకుండ కర్చు పెట్టినచోఁ గ్రియ కక్షయ పాత్ర సిద్ధము. ఎంతపొరుగుఁగా నాడుకొనిన సంతమొందిది అని యనెను. కుండనలాలనినవాక్యమును గుండనలా లే మఱచిపోయెను. ఈతఁడు మిగుల విశవగల వస్త్రములకై విశేషధనము వినియోగము జేయుచుండెను.

బుద్ధులుగఱపువారు లేకుండుటచేఁ గుండనలాలునకు దుర్వ్యయుము నానాట హెచ్చిపోవుచుండెనేగాని తగ్గడి నూత్ర మేమియు గానవచ్చుటలేదు. నేటివఱకు తాంబూల మెఱుంగనివాఁ డిప్పుడు పుక్కిట ‘కిళ్ళీ’ లేకుండ నుండలే కుండెను. గడియారముమార్కు సిగరెట్లు కాల్చుకొనుటకు గతిలేక యెన్నియోమారులు వీరరాఘవరావును యాచించినవాఁ డిప్పుడు వీరరాఘవరావునకుఁ గత్తెరమార్కు సిగరెట్లే యొసంగుచుండెను. ఇల్లు గదలవలసివచ్చినచో బండి. ప్రతినాటకమునకు - ఉన్నచో సినిమాకును హెచ్చుతరగతి టిక్కెట్లతో వీరరాఘవరావును వెంటఁబెట్టుకొని పెడలవలసి వదే. షక్షమున కొకమారు బట్టలుమార్చుట కవకాశములేని

వాఁడు దినమునకొక్కమారు మార్పుచుండెను. అత్తరువులలో నాణ్యమైనవానినే యుపయోగించుచుండెను. కుంకుడు కాయలకు హెచ్చుడ బృగునని పీకాయయే గతియైనవాఁడు పి. యర్సు, వైటురోజ్, శాండిల్ వుడ్, మొదలగు రకరకముల హెచ్చుబృలుపయోగించుచుండెను. మాధవలాలు బరుండు స్థలమునకు బ్రక్కగదిలో గోట్లకొలది నల్లులతో నుండు తుంగచాళయే గతియైనవాఁ డిప్పుడు పందిలిపట్టిమంచము, దానిపై పీచుపరుపు, దానిపై రెండు మాదిపరుపులు, దానిపై మొకమలు తెక్కాలు, దివ్యమైన జాలరు, మంచమున కిరుప్రక్క లద్దములు, గదిలో రెండు నిలువుటద్దములు, తిరుగుకర్చీలు, ఊగుడుకుర్చీలు, నేలవయి బళ్ళాతివాచీ, ఒకపంకా- దానిని లాగుట కొకకూలివాఁడు.

చేతికొకరిప్పువాచి, ఒక జేబుగడియారము, పనిలేనప్పుడు తిరుగుట కొకడ్విచక్రశకటము, పట్టుకండువాలు, ఒక టేబు? ఎన్నివిధముల దనకు సౌఖ్యముగావలె ననుకొనెనో- ఎన్నిమార్పులవలనఁ దనకు సౌఖ్యముగలుగునని తోచెనో- అన్నిమార్పులను జేసెను. అన్నిప్రయత్నములును చేసెను బొంబాయిలోనున్న తన స్నేహితున కొకయుత్తరము, నాలుగుదావీల మధ్యధరలోఁగల సర్వోత్తమమైన చలనహేతుక శకటము (Motor Car) ను బంపించుమనియు, దగ్గఱుండి మంచిదిచూచి పొగబండిలో బంపించుమనియు, మఱువవల

దనియు వాగ్దానము. ఇట్లెన్నియని నిర్ణయించిచూపగలము. ఈ రెండూ మానవులలోనను గుండనలాలునకుఁ గల్గినమార్పులత్యద్భుతములు. లక్షలు చేతికివచ్చినప్పుడు మార్పుమాత్రమేలరాకబోవును. ఐశ్వర్యమే సర్వసౌఖ్యములకును మూలాధారముగదా?

గుమస్తాకు న్యాయతంత్ర్యము హెచ్చెను. యజమానికి బద్ధకముహెచ్చెను. అవసరమైన వస్తులమీద యప్పు డప్పుడు సంతకము లొనర్చుటయే కష్టముగా నుండెను. అట్టికాగితములున్నప్పుడు యజమానికి జూపుట గుమస్తాకురు గష్టముగానే యుండెను. యజమాని ధనమదాంధుండై పోయెను- గుమస్తా గర్వాంధుండై పోయెను. యజమానిదృష్టి జగన్నోహినులగు మదనతీమణులమీఁదకును- గుమస్తాదృష్టిజగన్నోహన మగు కనకముమీఁదికిని పోజొచ్చెను. ఇందెవ్వరి యాశయము తెంతెంతవఱకు ఫలించునో ముందుముందు జూడవలసియున్నది. నేటిస్థితి యెట్లున్నదో యట్లే నిర్ణయించితిమి.

పెంకిసేవకునివలన యజమానికిని హీనపుదీపమువలన నింటికిని మొగమాటపు బెండ్లాముడలన మగనికిని- అనిధేయుం డగు పుత్త్రునివలనఁదండికిని 'దూబరా' కర్చుగల యజమానివలన గృహమునకును- రోగనిదాన మెఱుంగని వైద్యునివలన రోగికిని- దుర్బుద్ధిగల గుమస్తావలన నధికారికిని- ఎన్నటికైన సేమముగలదా? సర్వనాశన మగుట కభ్యంత

తరమున్నదా? రాతు మెత్తనివాడైన గుట్టి మెన్నికాళ్ళతో నడచును

ఇట్లున్నను కుండనలాలు వ్యవహారమునందుమాత్రీ మింకను సంతగా శ్రద్ధ వహింపలేదు. వ్యవహార మిప్పటి వఱకు గుమస్తాచేతిమీఁదుగా యధాప్రకారముగా నడచుచునే యున్నదని చెప్పవచ్చును.

కాంతారావు పాటిపోతలచే యాశనిపై వ్యాయస్థానమున దావా దెచ్చెను. దావాదాఖలైనది ప్రతివాది పలాయనముడయ్యెను. సచారణ మెల్ల జరుగున? ఒకవ్యాయవాదిన బెట్టి నాగన్న కాంతారావు లిరువురును గలసి చేసినపోజ్జరీ విశదముగా మునసబుకాక కేటింగిని యాగూములు తనఖాదీరునఱ కేధముగావైచును నవ్యాక్రాంతము జేయుట కవకాశము లేకుండ నట్ల చేయించెను వీరరాఘవరావును బంపి యాభూములన జూచిరమ్మనెను ఆభూము లెప్పు రునుదిరిగి తనఖా బట్ల కూడదనియు, కొనగూడదనియు బాటింపించెను. వీరరాఘవరావు వెడలి ముసనబు కరణములను గలసికొని- కాంతారావు తనఖాదస్తావేజులో వ్రాసినభూముల నెంబర్లుజూపి యాభూము లెట్టివని యడిగెను. అట్టి నెంబర్లుగలభూములే యాగ్రాముమున లేవని వారనిరి. వీరరాఘవరావింకను బెద్దలగలసికొని యాభూముల విషయమై చర్చించెను. కాంతారా వెవ్వరో యెఱుంగమనిరి. ఆవాక్యము లాలించి వీరరాఘవరావు నెత్తిని చెంగువైచుకొని- వచ్చినదారి నే

పెద్దాపురమున కరిగి యాసంగతి కుందనలాలునకును - న్యాయవాదికినిగూడ చెప్పెను. ఈసంగతి విని యందఱును నిర్విణ్ణులైపోయిరి.

ఇం కావిషయమై లాభములే దనుకొని పెద్దాపురములో గాంతారావు కట్టించిన గృహమైనఁ దన బాకీక్రింద నిలువవలయునని ప్రయత్నించెను. కాని యాగృహ మాతని గృహిణిపేర లెక్కలలో నమోజుమున్నది. కాంతారావు భార్యయగు సుబ్బలక్ష్మికి పుట్టినంటినారు పశువుఁ గుంకును క్రింద నీగ్రహము గట్టించిరట. అనఁగా నది స్త్రీగ్రహము. ఆధనము కుందనలాలున కెట్లు స్వాధీనము కును ?

కుందనలా లెన్నివిధములనో ప్రయత్నించెను. న్యాయవాదులందఱి నో గలసికొని యావిషయమై ప్రయత్నించెను. కాంతారావునకు స్థిరాస్తి లేకున్నమానె చూసి యేమైన నున్నదేమో యని చూచెను. ఏవిధముగను లాభింపక పోవుటచే మూరాడ కింట దూరెను.

పాప మూరొడు వేల యైదువందలకొఱకును నైదారువందలు ఖర్చుపెట్టి న్యాయస్థానమునకు నెడలి నిరాధారుఁడై—పరారీ యైనవాని నేమియుఁ జేయఁజాలక సిగ్గుపడి చల్లగా గృహమునకు వచ్చి కూర్చుండెను. పాపము ! చెంప పెట్టు గోడపెట్టుకూడ తగిలినది. కాని యాతని కంతగా బాష్పి కట్టినట్లు మాత్రము గానరాదు.

ఆ ఆ వ ప్ర క రణ ము.

బుడబుక్కలవాడు.

పారిపోయినవా రెవ్వరును గాన్పించుటలేదని సుందరరావుచొకొనలేదు. పారిపోయినవారి నామ, రూప, విలాసాదు లన్నియు విశదముగా వ్రాసి ప్రతిపోలీసుస్టేషనునకును బంపించెను. ప్రతితాలూకాకును, ప్రతిజిల్లాకును వారి వారి చూరరా (పోలీక) తెలియురూపటములఁ బంపించెను. ప్రాభీతిమెయి యాంధ్రదేశమే పడచి యుత్తరహిందూస్థానమునకో - దక్షిణహిందూస్థానమునకో పోయి-యేభియును రూపమునో - యేసన్యాసిరూపముననో జీవయాత్ర జరుపుకొనుచుండిరేమోయని తలంది పైఁజెప్పిన స్థలంబులకుఁగూడ వారివారి చూరరా బంపించెను. చేయవలసిన ప్రయత్నములలో లోపమేమియు జేయుటలేదు. “మీరుజెప్పినవానికై బ్రయత్నింతు” మని కొన్నిచోల్లనుండియు, “ప్రయత్నించుచున్నా” మని కొన్నిచోల్లనుండియు, సమాధానము పట్టినదిగాని కార్యం ఫల్య మైనట్లేచ్చటనుండియు వార్తరాలేదు. వారి యునికియే దెలియకుండునప్పు డాతఁడేమి చేయఁగలఁడు? వారిఁ బట్టుట కెల్లు ప్రయత్నింపఁగలఁడు? రవంత వారియునికి దెలిసినచో వారిని మట్టు పెట్టగలయు నను నుబలాటముమాత్రమున్నది. వారి యు

నికీ దెలియటయే గగనకుసుమమై పోయినది అతని కీయా
లో చనములోననే యైదారుమాసములు దొడ్లపోయినవి.
నేర మంతకంతకు పాతబడిపోవుచున్నది. చాటి కింగదొరకు
దు రననాశమాత్ర మేమియ లేకుండు బోచుంచెను.
వారింక దొరకరని సుందరరావు పూర్తిగా నిష్ప్రభా వహిం
చెను. కాని ప్రియత్నమనమార్చి కౌగిలించుచు నానలేడు
మానదలచుకొనలేదు తుడ కేమగునో?

సుందరరా వొకదినబుక వధ్యునినుండి మూలక
గంటలవేళ దశగృహ మాననన్న కవేచివాడనిగో సూక్ష్మ
డి నాటి టపా చూచుకొనచుండెను. ఇట్లు చూచుచునొక
నొకయు తర మాలో కంట బడినది. అది పి యొకకూడు
చదివెను. ఆయు తరమను గొంతి యాతడు సకితుడై
యొక్కనిమువమూరకొని 'అగలే ! ఏమి యిందువల్లనో'ని
మరల నిట్లు చదివెను.

ఆ ర్యా !

నమస్కారములు. నేను మీ కరిచితుడను నాపేరు
హరిపురుషోత్తమరావు అంతమాత్రమునంగూడ నన్ను దమరు
దెలిసికొనజాలరు. నే నొక యపరాధరహస్యపరిశోధకుం
డను. నెం 164 రు G. D. కౌసుమార్కు గుర్తునాది.
ఈ చామర్ల కోటపోలీసుసబుయినస్పెక్టరునారికి మాత్రము
నాయద్యోగము దెలియును. వారే మీరు తెలియజేసిన

చోరులపక్షయనై నాకుఁ జెప్పి ప్రియత్నించుచుని యా
 జ్ఞపించి వారివారిచహారా లొసంగెను. నేనును బ్రయ
 త్నించుట కుతాసహప్రపూరితుడనై యుంటిని నేటి కెదు
 దిసములక్రిందట నాయత్తవారి యూరగు జల్లాదునుండి, నా
 భార్యతోడను, నాబావమఱియగు సూధనరావుతోడను
 చామర్లకోట వచ్చుచుంటిని అట్లు మేము వచ్చుచుండగా
 బాటచుధ్య దొంగలు ముమ్మిష్టకొని చావమోది కొల్ల
 గొట్టి నేను సిద్ధముగా చేకునికి లొంగిపోవుట వచ్చినది.
 నాయూ నితోఁబోటు వాఁడగుచు, నా నెంబరుగల పిల్లలును
 గూడ నతఁడారిండ్ల నాభార్యనీ, నాబావమఱియగుగూడ
 దోడ్కొనిపోయిరి. ఏ కుట్రముననో నన్ను మోత్రిము విడ
 చిరి. నేను నాయుద్ధాగిలక్ష్మిని, నాబావమఱియని నాసర్వ
 స్వమునుఁ బోఁగొట్టుకొని నిరాధారుడనై చామర్లకోటవచ్చి
 దొరతనమువారి కేయుదంతమును తెలియఁజేసికొంటిని. ప్రితి
 పోలీసు స్టేషనునకును యీసంగతి తెలియఁజేసి నెంబరు స్ప
 ష్టముగా వ్రాసి మోసిపోవలదని హెచ్చరించితిని. తమ రా
 ప్రాంతముం దన్వేషించినచో దస్యులుదొరకవచ్చును. వారు
 మీరుచెప్పిన దస్యశత్రుయని నా కనుమానముగానున్నది.
 వారు మాట్లాడిన మాటలలో నట్టియర్థము స్పష్టముగా గనఁ
 బడుచున్నది. తమకుఁ దీరుబడియైనచో నొకమారు దర్శన

మిప్పింపుడు. చామర్లకోటపోలీసుస్టేషనులో నడిగినచో
నాబన తమకు తెలియజేతురు.

ఇట్లు మీదర్శనాభిలాషి,
చామర్లకోట. హరిపురుషోత్తమరావు,
దేవాలయంవీధి.

తప్పకానాడే హరిపురుషోత్తమరావును గలిసికొని
సంగతి సందర్భములు విని యాదన్యులను పట్టుకొనుటకై ప్ర
యత్నించి తీరవలయునని నిశ్చయించుకొని గడియారమువంక
జూచెను. నాలుగు గంటలు గావచ్చినది. వెంటనే నుస్తులు
దగిలించుకొని ద్విచక్రశకటము దీసికొని వీధిలోనికి వచ్చెను.

ఇంతలో నొక బుడబుక్కలవాడు చేపొంగిన డమగుక
మునునాయించుచు “అంబా పలుకు-జగదంబాపలుకు-కాళీ
పలుకు- మహంకాళీపలుకు- (ఒకచూడునాయించి) ఖామం
దలిప్పడు ప్రయాణము దలపెట్టినారు- ప్రయాణ దలపెట్టి
నారు- కాని లాబంజీడు- మోసంజరుగుతాది. మోసంజరు
గుతాది- నిజంసెప్పడేవీ!— నిజంసెప్ప తల్లీ ! (మరలవా
యించి) బాబుగారొక కార్యంతల్చాడు— అదేంటవుతదో
సెప్పతల్లీ ! సెప్పతల్లీ ! (వాయించి) అదికానడం కట్టం
మీదబాబూ ! ఒకడుప్రగ్రహంమిమ్ముసూత్తోంది. మిమ్ము
పైకిరాకుండా సీత్తోంది. గ్రహశాంతిచేయిత్తై జయము కలు
గుతాది. జయముకలుగుతాది. అంబాపల్కవే- జగదంబా

వల్కపే. (వాయించి) గొప్పకట్టాలు రాబోవుతున్నాయి. రాబోవుతున్నాయి. ఎన్నోచ్చినా గెలుతారు. చందేహం లేదు. ఊరికు త్తరాన్న బూమికొంటారు, గొప్పమేడ కడతారు. కాళీయోగముంది. రామేశమేడతారు. హాలాఅద్భుతముంది. కాళీపలుకు—మహంకాళీ పలుకు— (వాయించుచుండెను.)

ఆతిఁ డ్దగ్గరికను నాయింఁచుచుండఁగ నే నబుయినస్వేక్ష్మరగు కామేశ్వరగారి వచ్చి ప్రయాణముయి యిప్పుడే వీధిలోనికివచ్చిన సుందరరావుగారిని జూచి నరుక్కర మాచరించి “నయమే నయమగునకు వచ్చితిని స్నేహమక కొకయుత్తరము వచ్చినది. మీరు వెడలినచో జాల చిక్కులు పడియుండును. బారుణమైన లేఖ. మీకుఁ జూపనలయుననియు, దీనినివచుచు నేఁకు గట్టిప్రయత్న మొనరింపవలయుననియుఁ దెచ్చితిని” అని యుత్తరమిచ్చెను.

“నిజంసెప్పు తల్లీ! నత్తెంసెప్పుతల్లీ! నిర్వదిగ్విజయ మవులాది—”

“చిల్లీ! నీకు వీళాచాళా లేకు వెద్రాపిగ్నా లేదు మధ్యాహ్నమున ముప్పి యెకకువే గురుకరుగొట్టిరి. పో పో” అని సుందరరావుగా నాయుత్తము జూడగోయెను.

“ఒక వస్త్రపుయ్యునికి బాబూ! వేషుంబొంద వేసుకుంటాను. దేశదేశాల మీపేరు చెప్పుకొంటారు. దారావా

గీకోటిచ్చారు. రెడ్లవా గీజగీలు ద్వా యిచ్చారు. చినిగిపో
యిన పాతగుడ్డ ప్రభువువారు చెమటూర్చినదైనా సరే.” అని
బుడబుక్కలవా డనుచు. “గిఫీ! పొమ్మని చెప్పుచుంట
నీకుగాదు. పోపో! వస్త్రములేను గిస్త్రములేను” అని
సుందరరావన బుడబుక్కలవా డు మాటాడక ప్రక్కయిటికి
పోయెను. తరువాత సుందరరావ య త్తర విట్లు చదివెను.

“సుందరరావూ !

నీవు మాయాసగి దెలియక క్కొ కొనుచున్నప్పు యి త
వజకు సీతోబోరుటకు మా కడనకము నొక యూరకొం
టిమి. ఇప్పుడు కర్వసిద్ధముగా నున్నది. నీచా తుల్యము బూ
పుము. కేటికేయి కిసిగొట్టగు లాల్ చర గృహము
దోచుకొనడలంచితిమి. నీలకు సిద్ధముతో వచ్చి సిద్ధున
భాగ్యము మా కుండులగడయ మా వచ్చుబట్టట్లై నీయి
ప్తమువచ్చినన్ని ప్రయత్నములు జేసికొమ్మ. ప్రయత్నలోప
మొనరించితిని నీ చారికకుము. కేటిరాత్రి దోచుకొనిన
ద్రవ్యమెల్ల బీడలకు దానము జేయ నొనరితిమి. నీకు ధైర్య
మన్న—శక్తియన్న—లాల్ చరగును గాపాడము. నిన్నింక
మాత్ర వింటుంటి యుండనీయము. నీవు వేయిమందితో
వచ్చినను నేను వెలువను. ఇందు నేను దిగ్విజయమును గాంచి
నీ కవమానము కూర్తును.

వీశేంద్రకేశరి”

అట్లున్న యుత్తరమును జదివి యొక్కనిముషమాగి
కామేశ్వరరావును గాంచి యిట్లనియెను.

“అయ్యా! నే నిప్పు డొకమారు చామర్లకోట వెడలి
వచ్చెదను. అక్కడెనియో పనిలేదు. ఒకగంటమాత్ర
మక్కడండి వచ్చెను. మీ రీలోపున లాల్ చంద్ గృహ
మున కదిగి వాని మావవాస్తియు దాచుకొన్నది హెచ్చరిం
పుడు. తరువాత మనరక్షకభటుల నెల్ల దూరదూరములం
దుంచి యాయులు చోరగ్రస్తముగాకుండ, గాపాడుట కాజ్ఞ
యిండు. నేను వెంటనే వచ్చెదను. ఇది యార్భటమేగాని
మఱియొకటి కాదు. మనలను భయపెట్టుటకై యిట్లు వ్రాసి
యున్నాడు. ఇంతబహిరంగముగామనకుండెలియజేసి యాతఁ
డంతపని చేయఁగలడా? చూతము. మీరు మీపనిమీఁద
వెడలుడు. నే నత్యంతశీఘ్రముగా వచ్చెదను” అని సుంద
రరావు ద్విచక్రశకటముపై వెడలిపోయెను. ఆవెనుకనే కామే
శ్వరరావు వెడలిపోయెను. ఆసమయముననే బుడబుక్కల
వాఁడు మఱల వెనుకకుఁ దిరిగి యొకొకయింటికి బోవుచుం
డెను. ఆతఁ డీవాక్యము లాలించెనో లేదో తెలియదు. ఆతని
కీవాక్యములతోఁ బని యేమిగలదు? అందువలన నాతని
కేమిలాభమున్నది?

తీసియున్న వీధితలుపు బిగించుటకై సుందరరావుగారి
భార్య వచ్చుచుండెను. బుడబుక్కలవాఁడు మిను గాంచి

యా యింటిముంగల కరిగి “అంబావలకు జగదంబాపలుకు మీరొక కార్యంతల్పారు. ఆకార్యం వడమటిముఖముగా వెడితే జరుగుతుంది—(వాయిచి)కాని కష్టము. జయము తప్పదమ్మా! జయము తప్పదమ్మా! శుభదేవతలు మిమ్ము చూస్తున్నారు. మీయజమాని కష్టములోనున్నారు. వారెక్కడికీ యెళ్ళకుండా చేస్తే మేలవృత్తి- మేలవృత్తి- లేకపోతే చిక్కులొత్తాయి- కాళీ- వలకు- వలకు- మహం కాళీ- (వాయిచును.)

బుడబుక్కలవానిని గాంచి సుందరరావుగారిభార్య లోనికరిగి నోసిలితో బియ్యమును దెచ్చి బిచ్చమిడబోయెను. వాడా బిచ్చము గైకొనక యేమేమియో జెప్పచు నొక వస్త్రమిమ్మని కోరెను. వస్త్రములేదని యామె యెంతచెప్పినను వాడు విచక పదేపదే యాచించుచుంటుచే మనసుకరగించినిగినచొక్కా యేదియైన నీయవలయునని తనభర్తగదిలోని కరిగెను.

ఇదివఱకే యొకదుర్మార్గుఁ డాగదిలో నెట్లో ప్రవేశించి యాగదినంతయు సవరించి వెడలుటకు సిద్ధముగానుండెను. వాని నాయిల్లాలు గాంచి “దొంగ దొంగ” యని యటచెను. ఆదొంగయు నామెనొక్క చటపుజుజుచి గబగబవీధిలోనుండియే పాటిపోయెను. బుడబుక్కలవాఁ డన్మొకొనఁబోయెను గాని లాభించినదికాదు. ఇరుగుపొరుగువా రాకేకలు

ని విసరిన వచ్చిరిగాని యింకొప్పుననే యాచోడుఁ జెగిరిపోయెను. బుడబుక్కలనాఁడు నిష్ప్రహేళో వెడలిపోయెను.

సుందరరా వొక పాశుంగంటలో ద్విచక్రశకటముపై చామర్లకోటవెడలి రక్షకభటాలయమునకరిగి యొకభటుని వెంటఁబెట్టుకొని హాపురుషోత్తమరావుగారి గృహమున కరిగెను. ద్వారముచెంతనున్న సేనకునిఁ గాంచి “పురుషోత్తమ రావుగారున్నారా?” అని సుందరరావు ప్రశ్నించెను. “ఉన్నా” రని సేనకుఁడు చెప్పగనే సుందరరావుగారు తనవిలాసమును దెలియఁజేయు చీటీనొకటి సేనకుని చేతిలోనికి బంపి రక్షకభటునిఁబొమ్మని యానతిచ్చెను. ఇంతలో సేనకుఁడువచ్చి “లోనికి దయసేయు” డని సుందరరావుగారిని దీసికొనిపోయెను.

పురుషోత్తమరావు మంచముపైఁ బరుండియుండెను. నిర్దాక్షిణ్యహృదయులగుదస్యలాతని జావమోదినట్లున్నారు. పాపము చాల చిక్కిపోయినట్లున్నారు. ఒకరినొకరు పలుకరించుకొనుట యైనపిమ్మట యిట్లు మాట్లాడుకొనిరి.

సుం—అయ్యా! మిహ్మదోచుకున్నవారే నాకనుమానముగానున్నవారని మీకెల్లనుమానముగలిగినది ?

పురు—మమ్ము ముప్పరనుఁగూడ దోచుకొనినపిమ్మట బంధించిరి. ఆతరువాత ‘నుననాయకుండగు వీరేంద్రకేసరి చెంతకు దోడ్కొనిపోద’మని వారిలోవారనుకొనిరి. మాకానాటితో నాయుర్దాయము సరియని యుచుకొంటిమి. ఇం

తలో వీరేంద్రకేశరియె యటకు వచ్చెను. ఆతఁ డేకశనుండె నోగాని నాకట్లన్నియు పిప్పి నాపేరడిగి, నాయూరడిగి, నాయూదాయమడిగి, నాసంతాన మడిగి యెన్నెన్నియో ప్రశ్నించి నానమూఢానములన్నియు వినివిని తుద కిట్లనియెను.

“పురుషోత్తమరావుగారూ ! మీయుద.త సుంతయు మాకు బానిసొక పుచునేయున్నది. మీయట్టిసామాన్యసంసారులను దోచుకొనవలయునని గాదు మరుద్వేశము బీదజనుల నేడ్చించి వారియావదాస్తియు ‘వడ్డీ’ క్రింద నపహరించి భాగ్యవంతులైన వర్తకులను, మారువాడిలను దోచి బీదలకు దానమొనరించుటకై నే నీతస్కరజృత్తి నవలంబించితిని. తక్కినవిషయములు మీకిప్పుడు చెప్పవలసినపని లేదు. మీరు పోలీసుశాఖలో బనిచేయుచుండిరి గాన మీయాస్తి మీకిచ్చుట కంగీకారము లేదు. ఇంకముం దాయుద్యోగము విడిచిబెట్టి యొకవత్సరము మాకునమ్మకముగా నడచుకొంటి రేని వడ్డీతో మీయాస్తి మీకొసంగెదను. అంతవఱకు మీయర్థాగియు, మీబావయుగూడ మాచే తనే యుండవలయును. ఆమెను నాసోదరియల్లు గాపాడెదను. పోలీసువారితో మీరేమాత్రముగూడినను మీయాశలన్నియు నడుగంటిన వనుమాటయే. మీయాయర్ద్రాయము సరి. మీరెప్పుడైనను దైవవశంబున సుందరరావును గలసికొంటి రేని నీమిత్రుల డేమయుగా నున్నారని దెల్పుము. ఇప్పటికి నీవొక్కడవే నీయూరునకుఁ

బోయి వీరేంద్రకే. రివ్రభావమును పిల్లడిచేయుము. సంవత్సరముపరకు చూకొ ముగుల సహ్యముగా వర్తించి, వడ్డీతో నీయాస్తిని, కనుపగూగులతో సేయబ్బుగిని, సేబావను వెంటగొనిపోము” అని చుప్పి నా పోయిన యాస్తిసంతము జాపితా అని బడినది కదైమాత్రా మొదలి వారు వెడలిపోయిరి. పట్టెరు మాజెప్పినవాడని యనుకొనుటకేమి యధ్యంతరముండును.

కుంద—అగును. వారు నిశ్చయముగా వారే. సందేహములేదు. అతడే బీదలకేయమునకు గినిరముగలవాడు. అతడు ముగుల సత్యబాలియని ప్రతీతి అగ్గియెడ నాతడు మాంతకుడని ప్రబలమైన పొట్టయీలు విచ్చుచున్నది. దానికితోడ నాతడు నానాగారిముహూర్తి చుప్పించుకొనిపోయెను. ఆటవూపకులైనది. నేడే మాతని చెంతకుండి నాకొకయుత్తరము వచ్చినది. అందుకు బూనినయ మేమును నుదహరింపఁబడియుండినది. ఇంక మీ గానిన బాధించుటకై నేను బ్రయత్నించెదను సరే ! దానికేమిగాని మీపోయిన యాస్తి యెంత ?

పురు —నాభార్య యొడలిపై సుమారు మూడువేల రూపాయలనగలు. నాదేతనున్న రొక్కయొకవందరూపాయలు. నె 1కి 100కి 0-8-0 ధర్మవడ్డీతో పత్తరాంతియొడిచెదనని చుప్పినాడు.

సుంద—అట్లయిన మీరు భాగ్యవంతులనుగాటచే.

పురు—మా కంతభాగ్య మెక్కడిది. ఆవస్తువులు
మావికావు. పుట్టింట జరుగు వినాశమున్నకై వెడలును
నిరుగుపొరుగువారిచేత మాయావిడ యెరపు దెచ్చినది.

సుంద—అయ్యయ్యో! అట్లయిన నాసంగతి యాతని
కెఱింగింపకపోయిరా ?

పురు—ఆతఁడంతధగ్గముగా మాట్లాడునప్పుడు చెప్పు
కూరకుండ నా? ఎన్ని చెప్పినను సరే ఎన్ని వేసినను సరి
యే—సంవత్సరమునకు కడుగువలదని హెచ్చరించిపోయి.

సుంద—అట్లయిన మీ రిప్పు డేమిచేయవలసిందితిరి ?

పురు—చేయుటకేమి న్నది? నాకు స్వస్థతగలుగగనే
వారిపైకి దాడివెడలవలయునని యున్నది.

సుంద—మంచి యుద్దేశము న్నట్లకు బిలిపించినపిమ్మ
యమేమి ?

పురు—నేను పోలీసువారితో మాట్లాడుదునో తేదో
గమనించుటకై వారు నిత్యమును వచ్చుచున్నట్లున్నది. నేను
తేచుట కశక్తివంతుండనై యున్నాను. వాఁ డెవ్వఁడో మీరు
గనిపెట్టగల రనియు, అటుపిమ్మ టేమొనర్చిన బాగుండునో
యాలోచించి యట్లొనర్తురనియు బిలిపించితిని.

సుంద—మీ కాయనుమాన మెట్లు గలిగినది ?

పురు — పోలీసుశాఖలో ముఠల బ్రేవేళింపవలసని హెచ్చరించినవాడను నేను ప్రశ్నించునో ? ప్రవేశించనో ? గమనింపకుండు నుండగలడా ? అతడో — అతనియనుచు రుడో — ప్రచ్ఛన్నపక్షధారుడై నను, గొనివెట్టకొనియే యు షను నాకు బలమైన దెబ్బలు తగులుటచే లాభించులే కుండ బోవుచున్నది గాని లేకున్న నేనే గమనించియుండును.

సుంద — పురుషోత్తమ గాత్రగానూ ! మీశుద్ధియము దెలిసినది. మీరు కొంతకాలమువఱకు ముఠల బోలీసుశాఖలో బ్రేవేళింపవలె నటించుడు నాకు వాల్కూరినములవఱకుండినుబడియుండగు మీ జెప్పిన వీశేంద్రకేసరి నేడె నూపొలీసువారి కొక బహిరంగ శోఖ వ్రాసియున్నాడు. అందు నేటి రేయి యెంతమంది రక్షింపదలచుకొన్నను సరియే లాల్ చందుగృహము దోచి తీరుదుననియు, మగవాండైనచో లాల్ చందును రక్షింపుడనియు వ్రాసియున్నాడు. వాడు బెదరించినంతమాత్రమున వెనుకంజవేయువాడను గాను. మీయు త్తరచుజూచి యిటు వచ్చితిని గాని యక్కడ చేయవలసినపనులు విశేషముగా నున్నవి. మీవలన గొన్నిరహస్యములు బయటబడినవి. నే నిప్పటికి వెడలి యచ్చటి వ్యవహారమును జూచుకొని ముఠల రేపు వచ్చెదను. వారముదినములలో దగినయేర్పాటులన్నియు గావించుకొని వారిని బట్టుటకై వెడలుదము. ఇప్పటికి నాకు సెలవొసంగుడు.

పురు—చిత్తము. కాని యొకసంగతి. వారి లక్షణములు గమనించి వారు సామాన్యముగాఁ జేరి జిక్కువారుగాఁ గానరారు. త్వరపడుటవలన బ్రమాదమున్నది. నాకుఁ గూడ నెప్పుడించువఱకుఁ దమరోపిక బట్టుడు. ఇంతలో మించినదేమి ? ఆఱుకూసముల నుండి లేని తొందఱ నేఁట రేపటనే వచ్చినదా ? వారము పదిదినములలో నాకు నెప్పుడించునని వైద్యుం డనుచున్నాఁడు. తరువాత మనము సంప్రదించుకొని వెడలుట మంచిదని నా యభిప్రాయము. ఏమంగురు ?

సుంద—అట్లే చేయవచ్చును ఒకరికొకరు తోఁపగా నుండు తెందులకైనను మంచిదే గాని యీరహస్యోదంత మితరులకుఁ దెలియనీయకుండు. మూఁడవచెప్పి కీ రహస్యము దెలిసినచో ముల్లోకములకును దెలియుట కవకాశ మున్నది. నాకింక నెలవొసంగుండు. తేపుగాని యెల్లుండి గాని తప్పుక వచ్చి మీరు చెప్పియు ప్రయత్నించెదను.

అని పురుషోత్తమరావుచేత నెలవ్రదీసికొని సుందర రావు వీధిలోనికి వచ్చి పెడలుటకై ద్విచక్రశకట మారోహించఁ బోయెను. కాని రెండు చక్రములలోననుఁ గూడ గాలియున్నట్లు కనబడదు. వెంటనే గాలిఁగొట్టి చూచెను. నిలువలేదు. ఎందుచేత నెలచుటలేదో చూచి, దాని కేమైనఁ జిల్లులుపడినచో సతిక పిమ్మట గాలిఁగొట్టి పెడలుటకుఁ దగిన

యవకాశము లేదు. అప్పటికే రాత్రి యేడుగంటలైనది. ద్విచక్రశకటము జిల్లులుపడినచోట యథార్థము. అనగా వీరేంద్రకేశరి జట్టలోనివాఁ డెవ్వఁడో తా నిక్కడకు వచ్చినట్లు కనిపెట్టియుండు ననుననుమాన మాతనికి బాడమినది. కాని యాతఁ డెవ్వఁడో గనిపెట్టటకుఁ దగిన యవకాశ మిప్పుడు లేదు. పురుషోత్తమరావుసొదియ మమూలకమైనది గాదని నిశ్చయించుకొని మఱల లోనికరిగి పురుషోత్తమరావుతో నాసంగతి యంతయుఁ జెప్పి మఱల వచ్చి యాగుమ్మనిబట్టుకొని బాధించితీరెన. భయపడకును పురుషోత్తమరావునకు ధైర్య ముపదేశించి యీవలకు వచ్చి యాశకటముతో బోలీ సుస్నేవనునకుఁ బోయి యన్నట రక్షణభటున కాశకటము నంగి సంగళియంతయు జెప్పి పెద్దాపురములో దమ గృహమున కాబుడి తేపుదయమే బంపుమని యాజ్ఞాపించి, యొక జట్కా-బండిని బిలిపించి దానిపై ను దరిచాటి పెద్దాపురము నకు బయలుదేరెను.

జట్కా-బండి గ్రామమునడచి రాజబాటపైకి వచ్చి నది. నోటిలో శనియున్నది నండి చురుకుఁగా దోలుమని సుందరరావు జట్కా-వాలా కాజ్ఞాపించెను. వాడును చిత్తమని గుఱ్ఱము నదలించెను. నిమిషములో ముందుఁ బోవుచున్న బండ్లను గలసికొనెను. బుడివాఁ డంతలోఁ దృప్తి పహింపక నాబండ్లను దప్పింపవలయునని తనబండి నెడమ చేతివైపునకుఁబట్టి చుటుక్కున కంచితో గుఱ్ఱమును గొట్టెను.

ఈ బండ్ల కెదురుగా నైదాటుబండ్లు వచ్చుచున్నవి. సుందరరావుగా రున్నబండికి ముందైదాటుబండ్లు నడచుచున్నవి. తనబండిని దప్పించుటకై బండివాడు విశేషముగా బ్రయత్నించుచునేయుండెను. బండి రాజనూటకుఁ బాలుప్రక్కఁగాఁ బరుగెత్తుచునే యున్నది. సుందరరావుగా రీ యడాపుడియేమియు గనుసించుటయే లేకు. నాటిరాత్రి లాల్ చందుగృహమున నిర్వర్తింపవలసినపనులనుకూర్చి యోచించుచుండెను. నేఁ డాహాతకునిఁ బట్టి తీరవలయునని శపథము నొనర్చుకొనుచుండెను.

ఇంతలో గుఱుము చాలవెంకిగుట్టమో—ఏమి జరిగినదో యేమో గాని బండి తప్పించుకొనఁ బోయి యామునకుఁ దిగిలి చటాలున బూరిగిలఁ బడినది బండివాఁ డాహాటుకు సిద్ధుడగు నుండెనో యేమో గాని యాతఁ డాబండి పడిపోవునన్నట్టి కా తూమునొక్కనున్న కాలువలోని కురికెను. బండి తూమునకుఁ దిగిలి పల్లములోనికి రేండు మూడు మొగ్గలు వైచినది. కట్టు తెగిపోయి గుట్టము గూడ తప్పించుకొని పోయినది పాపము మన సుందరరావు మాత్ర మాపాలును దప్పించుకొనలేక—దైవయోగంబున నాపాటునకు గుఱి యయ్యెను.

సుందరరా వా బండితోఁబా టొకరాళ్ళగుట్టపైఁబడి యింకను బల్లమునకు దొరలిపోయెను. ఒడలెల్ల గొట్టుకొని పోయెను. స్పృహ తప్పి పడిపోయెను.

బుద్ధన్మియు వాగిపోయినవి. పడిపోయినబండిని కొందఱు రాజశాటపైకి దీసిరి. కొందఱు సుందరరావును జేతుల వైదీసికొనివచ్చిరి. ఒకరుదీసికొనిరాఁ లసినయగత్యము లేకుండ బండివాఁడు, వాఁడుతబవాఁడే యీవలకువచ్చెను. బండిచక్ర మొకటి పడిపోయెను. సుందరరావునకు విస్తారము దెబ్బలు తగిలెను. ఇతరబండిలోని వారాతనిఁ బోల్పుకొని వెంటనే బండిపై నెక్కించుకొని పెదాపుర మనకుఁ దోడ్కొనిపోయి పోలీసువారిసొంత వైద్యసాధనమువైద్యాలయమునకు తోడ్కొనిపోయి యాంధ్రవిశిషి సుందరరావును జూపి యాతనిని చూచి నిజమిదియని నెఱిగించి నెక్కడుజేయుచుని కోరిరి. ఇప్పటికి రాత్రి తొమ్మిదిగంటతెగిది. సుందరరావున కింకను పుట్టిన పాపము వెంటనే యాబండిలోనిధర్మాత్ముల సుందరరావుగొగ్గము మునకరిగి యావృత్తాంత మెఱుగించిరి.

సుందరరావుగారిభార్య యిదివరకే దస్యనిచే దెబ్బలు దిగియుండెను. ఇరుగుపొరుగుల వారామెకుఁ గట్టుగట్టి యుపచారము లొనర్చుచు సుందరరావు వచ్చువఱకు వేది యుండిరి. ఇంతలో విషమవోలె నీయచాంతరము వచ్చిపడినది. కొందఱుచ్చోటనుండి, కొందఱు వెంటనే వైద్యాలయమున కరిగిరి. ఇప్పటికిఁగను సుందరరావు సొమ్మసిలియేయుండెను. వైద్యుఁ డింకాకంతయు సందేహింపకుండ బ్రాంతిఁ

ద్రాగించివైచెను సొందరరావొడలు దెలియనియవసఖో
నట్లే పడియుండెను. ప్రిణళయముచూత్రము రాదని వైమ్య
డనుచుండెను గాన నోచదువరీ ! లాల్ చందుగృహమున
కరుగుదము రమ్మ.

ఏడవ ప్రకరణము.

దీనిభావమేమి తరు పుక.

లాల్ చందు మొదలే పిటికివాడ. అందున నింత
బహిరంగముగా దోచి కొందుమని వచ్చియున్నచు జూచి
నపిమ్మి తెట్టుకొని నో యిచ్చ కూర్చొప్పుడు. ను కొనేబది
మంది పోలీసుభటులు కనకు సహాయమొకరిం విడిగగా యని
ధైర్యముతోనే యుండెను గాన యాధైర్య మొకమాత్రమును
నిలచుటలేదు. అక్కడలోపలదూటి తలుపుల్నయు బిగిం
చి యొక్కొక్కదానికి నాగ్నేసితాళములు బిగించి తనభార్య
తోడను, కుమారులతోడను దన పడకగదిలోఁ జేరి భీతిచే
నిద్రించుటమాని మెల్లఁగా నరినామస్మరణ జేయుచు గూ
ర్చుండెను. వానితోబాటాతని సతియు కుమారుడను గూడ
మేల్చించియే యుండిరి

వీధిలో నవినస్పెక్టరుగారు మిక్కిలి కట్టుదిట్టమైన
వర్పాటులుగానిచి వీధికిరు మొగలయందును గూడరక్ష
కభటులను గాపుంచిరి. ఆవీధిని బరులెవ్వరును రాకుండునట్లే

ర్పాటులు గాంచిరి. ఎవ్వరావీధిని వచ్చిననుసరియే; తొడలకు దిగివభాగమునఁ దుపాకితో గాల్చివేయుఁ డని కఠినముగా రక్షకభటుల కాజ్ఞాపించెను. పెరటిలోఁ బెక్కుమంది రక్షకభటుల నుంచెను. వీధిలో లెక్కయే లేదు.

రాత్రి పదిగంటలవఱకును సుందరరావుగా రికవత్తురో యికవత్తురో యని కామేష్వరరా వెరుదుతెన్నులజూచెను. సుందరరా వెరుకును రా లేదు. సుందరరావును దోడ్తొనిరమ్మని యొకభటుని బంపించెను. తానుఁజేసినయేర్పాటులన్నియుఁ గాంచి తనపై యజమాని సంతోషించునని యతనియూశ. ఇంకొకవిధముగా సుందరరావు రానున్నటయే నర్వోత్తమమని యనుకొనుచుండెను. కారణ మేమ నురా ? పైయజమాని వచ్చినచో దస్యులనుబట్టినశారవ మాతనికి దక్కును. అయూధ దాతనికి దక్కును. అతఁడే గాకున్నచో దస్యులనుబట్టినశారవ మీతనికి దక్కును. అప్పుడాయాశమునకుఁ గనినఫల మగపడును. వేతవాభివృద్ధి యగును. దొరితనమువారివలన బహుశానము వచ్చును. ఇంతయూ ప్తి చోరగ్ర సముగాకుండ కాపాడినాడులకు లాల్చందుమాత్ర మూరకొనువా ? కొలదియో గొప్పయో బహుమాన మిచ్చియే తీరును. ఇట్టియాశలతోఁబడి తనపై యధికారిరాకుండ నుండవలయుననియే మనముగో నాతఁడు కేయిదేవుళ్ళకు మొక్కుకొనుచునే యుండెను ఆళాపిళాచము చాలచెడ్డది.

ఇంతలో సుందరరావుగారికొక కరిగిన రక్షకగీటు ఉన్నది వచ్చి సుందరరావుగారికి పంపించినయావద జెప్పెను. కామేశ్వరరా వాసంగతి విని దైవయోగమునకు విచారించి సుందరరావు లేనిలోకము కనపడకుండ జేయవలయునని యాతడు నిశ్చయించుకొనెను. ఆ వెంటనే పత్తిరక్షకగీటుని గూడ హెచ్చించెను. చోరు లరుదెంచునమయము గావచ్చి నది సిద్ధముగానుండు డని యందఱను హెచ్చించి తాను ను సిద్ధముగానుండెను. వరిగా నర్ధరాత్రి కాచోరు లరుదెం తురని వారియాశ.

ఇంకొకగంట యాత్రే యుత్తిగించినది. తమయేగ్గా టులన్నియు గ్రహించి కట్టబడి పోయెమో మును దియ మున నాటికాదస్యులురారని దిక్పక్షములెరుచు నున్న హవహించిరి. కామేశ్వర రావుగూడ యటతలచి యొకచో జరికిలబడియెను. ఏమో ? జనుగా నారభదలంచి గాం దలంచుకొన లేదేమో ? లేక పోలీసువా రేమనుటకె యాతఁ డాలస్యముగా వచ్చునో మన శబ్దతెలియును ?

ఉన్నట్టిండి లాల్ చందూ లోకలనుండి కెప్పిన వా ర్చెను. అప్రాంతములఁ దిరుగుచున్న సవినస్సెక్ట రాయార్పు విని నిర్ఘాంతపడిపోయెను. ఇంతలో లాల్ చందేస్సుచు వీధి తలుపులుదెఱచి “దొంగలు, దొంగలు. నా సర్వస్వమును దోచుకొనిపోయి” రని గోలఁబెట్టెను. పోలీసువారెల్ల గుడి

మీఁది బొమ్మలవోలే కదిలక మెదలక యల్లెముండిపోయిరి.
వారెఱుంగకుండఁగ నే వారివారి యాయుధములు చల్లఁగా
భూమిపై కొఱగనవి. కామేశ్వరరా వాళ్ళర్యభరితుఁడై యుండి
నిముషముగ లాల్ చందును సమీపించి యించుకోదార్పి
“యేమిజరిగినది. దస్యు లెల్లు లోపల బ్రవేశించి” రని
యడిగెను.

“అట్లున్న చూచుకొనితిని మీయార్యాటములు
గాంచి నూచుకొనితిని. వాష్టబుద్ధితో నేనూహించుకొని
నట్లు నానామెట్లు చేతిచేయి తాలూకాక చేరీలో భద్రప
అదుకొనిన నాకీష్యము రాసుకనుడియును. ఇతఁలో
నానాభిక్షిప్తములను నోచుకొనితిని కాపాడెదమని
యనుటచే నాభిక్షిప్తముగ నుండినరా? భయమే’ మని
బుద్ధిశీక నే నట్లు మోసపోయితిని. పాడై పోయితిని. మీరు
గూడ దొంగలలోనివారే గావలయును. లేకున్న వారట్ల
లోపలబ్రవేశించి నా స్వాస్థ్యమును దోచుకొనిపోవుచుండ
చేత కానినానివోలే మీ దూరకుండఁగలరా? మీరు రాక
న్న నా దొంగ కానియైనఁ బోకుండ నుండియుండును.” అ
యాత దూరక వాపోవదొడంగెను.

కామేశ్వరరా వాలాల్ చందుని పురల నూరడిం
దస్యు లెల్లు లోనికివచ్చిరని యడిగెను.

“నాకు మింగుడు జేత కాని వారిగాఁ జేసివైచినారు. మీరు కేవలము దృష్టిపెడతలే. మారిట్లు నీధులలోఁబడి యే ఘృతముండ వారింటిపైఁ బెంకులుదీసి తడకగోసి చల్లఁగా మువ్వరుమాత్ర మింటిలోనికి దిగి పిస్తోళ్ళఁజూపి మాటాడినఁ గాల్చి నేయురమని బెనరించిరి. శ్రామాలపైఁ దీపిచే మేము మాటాడక మిడుతు మిడుతుఁ జూచితిమి. వెంటనే యొకఁడు మానోట గుడ్డలు గుడ్డి- మాచేతులు పెరుగు నిటచి కట్టెను అంతయునైన వెనుక సొమ్మెక్కడ నున్నదో జూపి పుమని నిర్బంధించి మేము మాటాడక సొమ్ముజూపింప కట్టకే నిలువబడితిమి. అదొక నిర్దాక్షిణ్యముగఁ దనూంతునుగా నానుచు నడచెను. యాతనివక్తనలముపై గత్తి మోపి సొమ్ము జూపెనా? నీధునకుఁ బూర్వముచెదనా? అని యడిగెను. అప్పుడిది నేను మోచితిని మాటాడలేదు. నాభార్యవారితో మాచాగుచున్నాను. జూడఁజాలక సొమ్ము జూపించెను. ఇనుపపెట్టెవారము విచ్చినె చెను. ఇనుపపెట్టె తెరిచి యాదుచ్చ తాళ్ళు వస్తులన్నియు దరలించుకొని, సొమ్మునము బుచ్చకొని వానితా ఆవర్జాలను బట్టుకొని వచ్చినతోడనే ఆచుచ్చు లరనిముషములో నంతర్ధానమై పోయిరి. వారందఱును విడలిసపిమ్మట మే మొకరినహాయమాన నొకరము గట్లు విప్పకొని నోట గుడ్డలుదీసి యూర్చితిమి. ఏమిలాభము? “దొంగచచ్చిన యాటునెలలకు

గుక్క బాయి” మని యార్చినట్లు వారు వెడలిన సావుగంట కాచ్చితిమి. మే మార్చినప్పిమ్మట మీరు గండ్లు తెరిచితిరి. ఇంతజేసినవా రొకటిద్దఱ నింటిపై నుంచిన నాకిట్టియస్థము వచ్చునా ? ఆ తెలివితేటలు నాకును లేకపోయినవి. నాకంటె ప్రజ్ఞాశాలురగుచుకొని నాగతిని లూకును లేకపోయినవి. నాదురదృష్టవశంబున నుండిరిగావుగారు రాశీనల్లన్నది వారరుదెంచినచో నట్టియేర్పాటే యేని చేసియుందురేమో ? ఇంకిప్పు డెంతయేడ్చిన నేమిలాభము ? నాగతి తుదకిపెన్నదని. అని యాతఁ డూరక యాచుదానివోలె విచారించుకొచ్చెను.

పోలీసువారిం కిప్పు డేమిచేయఁగలుగుదురు ? దొంగలింకను నింటిపైఁ గూర్చుంటిరా ? అప్పుడాయిల్లు పరిశోధించుటకై పోలీసువారు లోనికిగిరి. లాల్ చందు చెప్పినట్లూ తనివడకగదికిఁ బైన మిగుల సులభముగా నుచుజూడు దూరుటకు దగినతెవఱకు మిడత గోసేవేయఁబడియున్నది. అచ్చట నుండి బలమైన త్రాడొకటి వేల్పాడుచున్నది కాంతారావొకని నాత్రాడుగుండ బైకి బుపించెను. నాడు మిగుల ధైర్యముతో బైకి పోయి చూచెను. అచ్చు పెవ్వరును లేరు.

వారెల్ల రదియేదియో మాయగా దలంచిరి. నిజమే. మాయఁగాకున్న నిజయేమగును ? ఏమి జరిగినదో ?

ఎట్లు జరిగినదో? యేమో యూహించుట కెవ్వరికిని సాధ్యమగుట లేదు గాని లాల్ చందు ద్రివ్యముమోతలో ముహూర్తం వఱకు బడిపోయినది.

కామే—చందూ! మీరెల్ల నీగడిలోఁ బరుండి నిద్రించుచుంటిరా? మేలుకొని యుంటిరా?

లాల్—మేలుకొనియే యుంటిమి.

కామే—మీరు మేలుకొనియే యున్నచో దొంగలు పెనురుచేళ్ళతడకను గోయుచున్న చక్క డేల మీకు నీనఁ బడలేదు?

లాల్—దినబడకపోవుట మూదోషమా?

కామే—చీమ చిటుకుమనిన మీరు గమనింపవలసిన పనులుంబున దస్యులు తడక గోయుచుండ మీరు గమనింపక పోవుట దోషముకాదా? మెలకువగా నున్నవారికినైతము వినబడకుండ విడతగోముట కష్టముగాదా? ఏమాత్రమైన ను ధ్వనిగాకుండ నుంచునా?

లాల్—వా రింటిపైనుండి వత్తురనుకొంటినా? ఏ గుమ్మమునుండి వచ్చెదరో యని గుమ్మములవైపే చూచుచుంటిమి. ఇంతలో మెలపు మెరసినట్లొక్కమారుగా బిస్తోళ్ళలో దస్యులు ప్రత్యక్షమైరి. మాప్రాణములు వైకెగసి పోయినవి. మే మేమిచేయఁగలము?

కామేశ్వరరా వింకేమియు లాల్ చందును బ్రశ్నింపక

హెడ్ కానిస్సిబులును బిలచి యిట్లనియెను. సందేశము లేదు. ఈ లాల్ చందుగూడ విడువ నాత్రధారుడై యుండవలయును. అతేకానిచో బైవాడు వచ్చి యంతవనిచేయుట కవకాశము లేదు. ఈదౌర్భాగ్యుడే యిట్టియుక్తిఁ బన్ని తాకల్లవస్తువు లన్నియు సవహరించి, యెందో దాచి, దొంగలెత్తుకొని పోయిరని యేడ్చి నిరాధారుడైనట్లు నటించి దివాలాదేవీవ్రతమాచరించి, చల్లగా దాచిన ధనముతోఁ దనదేశమున కేగి పుఖాడవచ్చును గదా యని తలంచి యీ మాయవేషమును బన్నెనేగాని—దస్యు లేమి? బహిరంగముగా దోచుకొందుచుని నిర్భయముగా నుత్తరమువ్రాసి వ్రాసినట్లే దోచుకొనుట యేమి? ఇన్నివిధముల మన మెల్ల రము గనిపెట్టుకొని యుండగా జరిగిన విపరీతచర్య జూడఁగా వాచ్చిర్యముదయించుచున్నది. నిజముగా నీతఁడు ధనాశాపీడి తుడై యిట్టి నూయకేసి లోకులెఱుంగకుండుట కిట్టి బహిరంగమైన యుక్తి బన్నియుండును. ఇందలి నిజానిజములు వెల్లడియగువఱకు నీరి నీ యింటినుండి గదలకుండునట్లు రక్షక భటులఁ గాపుంచుము. అని యా కామేశ్వరరా వాఙ్గాపించెను.

అహహ! సొమ్ముబోయి శోకించుచున్నవారి నా యింటినుండి బయటికి బోరాదని యాఙ్గాపించు తేటిసబబో పాతక హహశయు లూహించుకొందురు గాక.

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

బంధితు లెవ్వరు ?

భిక్షున దెల్లవారుసరి కీ ఘోరవార్త దుర్వాయువు
 వోలె గ్రామము దంతటను వ్యాపించిపోయెను ఎవరికి వారే
 భయపడుచుండిరి. అంతమంది పోలీసువారు కాపుండియు నొ
 క్కనియిల్లు చోరగ్ర సముగాకుండ చేయఁజాలక పోయిరి.
 ఇంక పోలీసువారివలనఁ బ్రజలకేమిలాభము గలదు ? తుపా
 కులతో, పిస్తోళ్ళతో, స్నిగ్ధకాంతులతో మిలమిలమెఱసిపోవు
 ఖడ్గరాజములతో, కుటిమీఁద తెప్పవేయక రాజభటు లంత
 శ్రద్ధాభక్తులతో గాచినను లాభములేకుండఁ జూచినది.
 ఇంక సామాన్యులగు ప్రజలు నారినుండి తప్పించు కొనఁ
 గలరా? చాలమంది వలసబోవుట కేర్పాటు లొనరించుకొను
 చున్నట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. ఎవ్వనినోటఁ జూచినను
 నిదియేగొడబ. ఇకీరు మొదలు భాగ్యశాలివఱకిదియే చింత.
 లక్షాధికారిమొదలు భిక్షాధికారివఱకిదియే యాలోచనలు.
 ప్రజల తొట్టుబాటున కంతునుదరియు నున్నట్లు గానవచ్చుట
 లేదు.

ఇంతట యింకొక వార్తగూడ నివ్వడివ్వడే వ్యాపి
 చుచున్నది. ఏమని? అక్కడక్కడ మొత్తిముపై గ్రామ గుం
 తయుఁ బదిచుండియుజూచుట కనువగు స్థలంబున నేమేమియో

ప్రకటనపత్రిక లాభింపబడి యున్నవట. తెలిసినవెంటనే బ్రతినారాపత్రిక లేమియో జూచుటకై వెడలుచుండిరి.

చదువరీ ! వీరుసూడ చాపత్రిక చూడవలయునని యున్నదా ? అట్లయిన గమ్ము. సోలీకు స్టేషనునకెదుట బల్ల కంటింపబడిన ప్రకటనపత్రిక జూచుము. అదిచేయున్నది ?

ప్రకటనపత్రిక.

పురజనుల కొకనిష్ఠావన—

నేను దొ గతనములన జేరవలయునని నాచింతన గాదు. నా వలన మీ కెంతమాత్రమును కెట్టిచూపాయమును నెన్నటికినిరాదు. నా హాస్యము గాని—భాగ్యవంతులను గాని నే ననవరముగా నేహింపదలచు కొనలేదు. వడ్డీవ్యాపారము జేయువారి నందఱు నే నెఱుంగుదును. వారిలో నూటికి నెలకు చూపామును. వైన వడ్డీపుచ్చుకొను వారి నెల్ల నేను బాధించి తీరుదును. సొన్న వడ్డీ విచ్చుకొనుటవలన జాలమంది పక్షిదులైపోయిరి. అసలు వారిసేమయుఁ జేయదలచు కొనలేదు. వారిధనముదోచి బీకలకు బాదిపెట్టెదను. మా పాయిగాని లోపుగాని వడ్డీ తీచుకొను వారితోలి కెన్నటికిని నేనుపోను. కనుక యిందునిషయమె ప్రజలందొకనబడి వలసపోవలసిన బనిలేదు. నేను లాల్ చందుచెంతనున్న ధనమెల్ల దోచితిని. తాకట్టువస్తువు లపహరించితిని. ఎవరివస్తువులు వారి కందజేయుదును. టపాలో నెవరివస్తువులువారికి

వచ్చిచేరును. రోఖమును వచ్చెడి సోమవారమునానైన శత్రు
 మునకు వెనుకనున్న బయలులో బీదలకు బంపిపెట్టడం
 తిని. సరిగా 7 గంటలకు దానములొసంగుట ప్రారంభింపం
 బడును. నన్ను బట్టటకై పోలీసువారు రాదలచినచో రా
 వచ్చును. చాకచక్యమున్నచో నన్ను బట్టవచ్చును. శనివా
 రము నాటితేయి దొంగవస్తువులు విక్రయించి క్రజలకండ్ల
 లో గారమునుగొట్టి భాగ్యశాలియైన బంగారు బలరామ
 మూర్తి గృహమూడ్చి పెట్లెడను. సిద్ధముగానుండుడని వానిని
 హెచ్చరింపుడు. ఈప్రాంతమున నింకొక దస్యదళము బయ
 లుదేరినది గాని దాని నీ పెద్దాపురములో నడుగు పెట్టనీయ
 ను. క్రజలెల్లరును హాయిగా గుండెలపై జేతులుంచి నిద్రిం
 పవచ్చును. మీ కేమియు భయములేదు.

“ఏరేంద్రకేశరి”

ఇట్లున్న వ్రతీకనుగాంచి కొందఱు నమ్మిరి. నమ్మించి
 మోసమొనర్చునని కొందఱునకొనిరి పలువురు కలుషధము
 లైన భిన్నాభిప్రాయమాలతో నుండిరి. ఏదినత్యమో మేమును
 జెప్పజాలము గాని యానాఁడాపురములో నిట్టిపకటనలే
 జాలవలె కంటింపబడినవి. జనులు తండ్రిపతండ్లములుగా
 వచ్చి యాప్రకటనవ్రతీకలఁ జదివి యెవరికిదోచిన వ్యాఖ్యా
 నమును వారు దీసి చెప్పి తాముదీసిన వ్యాఖ్యానమే సరియైన
 దని యెవరి మతమునకు వారే యనుకొని యట్లే వాదించు

కొనుచు గృహముల కేగుచుండిరి. కొంకలు మునుగు పనులున్నను ఖరీయే యెవ్వరును నిండ్లకిడచి బయటికి పోవుట లేదు.

ఈ సంగతి నిట్లుంచి విశ్వనాథరావు వైద్యాలయములో నున్న సుందరరావు నొకమారు చూతమురండు. వైద్యశాల సంగిన బ్రాందిచుక్కతో గడచిన తేయి సుందరరావున కొడలు దెలియని నిదరకట్టినది కొట్టిన పామువోలే ప్రళంప మెఱుంగకుండ నిదురిపోయెను బ్రాంది చేయవలసినపనిచేసి నది. తెల్లవారుటికి చాలవజకు శరీరములోని బాధ యువశ మించినది గాని శిశువు కశక్తివతుడైమాత్ర ముండెను. ప్రాతఃకాలమున మఱల నావైద్యశిఖామణి లోని కేసుయో మందొసంగి, గాయములకుఁ గట్లగట్టెను సుందరరావుగా రొక్క క్షణమూరకుండి “ఏమిజరిగిన”దని సమీపముననున్న వారిని బ్రశ్నించెను. వారును సుందరరావు చామర్లకోట వెడలినది మొదలిప్పటివజకు నడచిన యావద్వృత్తాంతమును బూసగ్రుచ్చినట్లు వచించిరి. సుందరరా వావాక్యములాలించి యొక్కనీట్టూర్పు విడచి యిట్లనియెను.

సుంద—బుడబుక్కలవాఁ డేమేమియో జెప్పెను. ఈప్రయాణములో మీ కావదవచ్చునని గూడ చెప్పెను. నే నప్పు డాతనిమాటలు నమ్మలేదు. వాఁడు నిజమైన బుడబుక్కలవాఁడు గాదని నాకిప్పుడు దోచుచున్నది. వాఁడు

నిజముగా ఏ రేంద్రకేసరిగుంపులోని వాడగుట కొంతమాత్రమును సందియము లేదు. కానిచో నాకు రాజబోధ నురవస్థల వాతఁడై ట్లెరుంగును ?

కామే — ఆబుడబుక్కల వాఁ డేదియో నోటికి వచ్చినట్లు ప్రేలియుండును గాని వాఁడే ఏ రేంద్రకేసరి యనుచరుడనుట కవకాశమేమున్నది. వాఁడే మీరనిన ట్లాతనియనుచరుఁడై యున్నచో, పురుషోత్తమరావుగృహమున మీద్వితకృతకటములోని గాలి దీసివేసినవాఁడు, దానికి చిల్లులు బొడిచినవాఁడు, గుట్టపుబొడివాఁడును గూడ వాని యనుచరులై యుండితీరవలయును. అట్లేగానున్న వాఁడు జెప్పిన ట్లెట్లుజరుగును. వాని యనుచరు లింతమంది బహిరంగముగా నూరిలో దిరుగుట కిచ్చగింతురా ! ఇది యంతయు మన యనుమానముచే మనమనుకొను మాటలేగాని బుడబుక్కల వాని కీగొడవ యేఘయు దెలియదని నా యభిప్రాయము. మీరు ప్రయాణమై వచ్చుటగాంచి—మీరెక్కడకో వెడలుదురని నిశ్చయించి యేమేమియో జెప్పెను. అట్లుజెప్పట బుడబుక్కల వాండ్లకును—నూనిగుడ్డలవారికిని—యెరుకలవారికిని—బై రాగులకును స్వభావము అని నమ్ముట కవకాశములేదు. వారు జెప్పినవానిలో జరుగువానికంటె—జరుగనివే యెక్కువయుండును. కావున వాఁడు ఏరేంద్రకేసరి యనుచరుఁ డనుట కవకాశము లేదు.

సుంద—అయ్యా ! మీమాత్రము దెలియకయే నే నట్లనుమానపడలేదు. కారణములగుఱ్ఱి మీకిప్పు డెటుంగజేయవలసిన పనిగూడలేదు గాని నాయనుమానము నన్ను బాధించుచునేయున్నది. నాయితదూరిన దొంగయు నా జట్టలోనివాడే. నిన్నటి దొంగతనమునకై బండివాసికి లంచమిచ్చి చామర్లకోటలో రక్షకభటాలయమునకు సమీపములో నుంచిరి. నేను పురుషోత్తమరావుగారితో మాట్లాడుచున్నప్పుడే నాద్విచక్రశకటమును బాడొనరించి—నేను రక్షకభటాలయమునకు వచ్చి “జెట్కాదెమ్మ”ని యొకభటున కాజ్ఞాపింతునని దలంచి బండి రక్షకభటాలయమున కత్యంత సమీపములో నుంచిరి దూరమరుగవలసినయగత్యము లేకుండ బండి దొరకినదని సంతోషించి నేబంపినభటుండాబండినే దెచ్చియుండను. ఇది యంతయు నూహించుట కప్పుడవకాశమేమున్నది? ఏమైన నేమి? వారి యాశయము ఫలించినది నేను వైద్యాలయములో బడితిని. ఏదేంద్రకేసరికి విజయము లభించినది. కానిమ్ము. శనివారమునా డాతని చాకచక్య మెట్లు గన్నరువగలఁడో చూచెదను.

శిల్పి మాట్లాడుకొనుచుండగ నే యొక బాణమువచ్చి సుందరరావు గూర్చుండియున్న పరుపునకు గ్రుచ్చుకొనియెను. ఆ బాణమునుగాంచి యెల్లరును నిర్భాంతపడిపోయి యిటునటు జూచిరి. ఆ బాణమేవైపునుండి వచ్చినదో గూడ కనిపెట్ట

జాలక పోయిరి. అక్కడ గూర్చున్నవారిలో వారికి చెలిసిన వారే. అందఱును దలకొకమూలయు వెదకిరి. బాణమునిడచినవాడు మాత్రము గానగాడు. అందఱును వీధిలోనికిరిగి చూచి చూచి మఱల పెరటిలోనికి వచ్చిరి. అచ్చటను వారి కెట్టిబాడయు గానరాజేను. కొందఱు పెరటిలోనికిని కొందఱు వీధిలోనికి వచ్చినచో దొరకు నేమోగాని యాతయు నైన వెనుక పెరటిలోనికి వచ్చినచో వాతడు దొరకునా? ఇంకా విషయమై యందఱు నిష్ప్రసాదమొంది లోనికివచ్చి జిత్తికిల బడిరి. ఆ బాణమును దీసి, మందరరావు చూచెను. దాని కొరకాగితము చుట్టబడియున్నది మెల్లగా దానిని విప్పి తనలో దానిట్లు చదివెను.

“మందరరావు !

నీ సహజాడగొని నీవు బెనరకుళు వీరేంద్రకేశరి పేరితో సన్నాత విశ్వాభూతుడు మోస మొకరించుచు న్నాడు. నిజమైన వీరేంద్రకేశరికి నీపైఁ గ్రోధ మొత్తమూ త్రమును జేను. ఆతడు వికెట్టిదోహమును జేయఁజేసి నుండియు నిజమైన వీరేంద్రకేశరి వ్రాము న్నుత్తరములకుఁ గోరిగుర్తుండును. అది గమనింపుము. నాయుచరులుగాని నేను గాని నిన్నెప్పుడును మోసిగొనము. కడచినరేయి యొక మర్నాడు.... చరే ఈ విషయము నీకిప్పుడగత్యములేదు. కావున విరమించితిని. నావాక్యములయందు నమ్మ

కముంచి హరిపురుషోత్తమరావును నేడే చటాలున బంధింపుము. తగిన కట్టుదిట్టముతో నుంచుము. ఆతఁ డెవ్వఁడో తరువాత చెప్పెదను. హత్యాపరాధకునివిషయమై నేనన్వేషింపుచుంటిని. నీకు కూడ ప్రయత్నించుము. నీకు మాత్రము సరియైన తోచ వచ్చుబకము గావూట నమ్ముము. ఈవిషయములు రహస్యముగా నుంచుము. [కేసరిగర్భం.]

నీ రేండ్ కేసరి."

సుందరగావున కిప్పుడు విషయపాధి వచ్చినది. ఆతఁ డెన్నెన్నియో కథలు నాలోచించెను. హరిపురుషోత్తమరావు దొంగయో? అట్టివాని పరాధ రహస్యపరిశోధకునిగా దొంగనివలెనా కేలసియుండుదురు? ఆతఁడు దస్యుడే యైనచో చాచుర్లకోట పోలీసువారుకూడ మాతనికి జేలోపై నవారు గావలయుచే. అసంభవము ఆతఁడు నాతో బ్రసంగిండుట గావచ్చి నా కతఁ డాచోక్తి యిచ్చునను భయమున నన్నిట్లు ప్రయత్నించున్నాఁడు. కామ్మ శనివారముతో నీ తల్లి నిర్వహణముగను గదా? నాఁడు తెలియదా యిందలి పరమపూజ్య ముఁగొని యొక్క నిట్లాప్పు విడచి చాలవఱకు స్వస్థతగా నుండుటచే నాటి చుధ్యాహ్నమే బండిపై స్వగృహమున కరిగెను నాడే చాచుర్ల కోటనుండి సుందర రావు ద్విచక్రశకటము వచ్చెననియు, బాగుచేయించెదననియు బాతకు లూహించియే యుదురు గాన నివ్వల్పాంశమును వ్రాయుట లేదు.

మఱునాఁ డెట్టివిశేషములును జరుగలేదు. వీరేంద్ర కేశరి యత్తరమును గాంచి సుందరరావు స్వీకరణజేచు. నాటిరేయిగూడ చాలవఱకు గడచిపోయినది. ఇంకను బాగుగా దెల్లవారలేదు. పాచివని చేయటకై దాసివాండ్లరు దెంచుచుండిరి. సుందరరావుగా రింటఁ బాచిపనిచేయు గారికూడ యథాగతయమనకే వచ్చింది ఇంకను సుందర రావుగా రింట నెవ్వరు మేల్కొనలేదు.

గారి యథాప్రకారమిగా మెల్లెక్కుచు నిలుచుండ జూచి యేకారణమునో గడగడవణకి పోవు దుర్భక తవ్వ రముతో... ఎ...ఎ... న...న...రు...రు...లు నను.

ఎవ్వరును మాట్లాడలేదు దాని కంటికి స్పష్టముగా నిలువంబడియున్న వశజలు గాన్పించుచుండిరి ఎట్లో గుం డెదిట్టము జేసికొని పలుకరించిపదికాని యానానామ్యు చికారణముననో బలుకలేదు. వారు మాట్లాడక పోవుటచే దాసి మఱిత గడగడ నడకిపోవుచు “ఓయమ్మా” అని చిక్కులు పిక్కటిల్లునట్లునట్లు యరపఱచెను. గుమ్మరుదిగి పాటిపోదొడంగెను. ఈ కేకల కిరుగు పొరుగువారును, సంతిపోనివారు నుఁగూడ లేచి బిలుబిలు లాడుచు నీవలకు వచ్చిరి కొందఱా పాటిపోవుచున్నదాసిని బట్టకొని సుందరరావుగా రింటికి మఱల దోడ్కొని వచ్చిరి.

అట్లు వచ్చినవారుగూడ వరుగుపైనున్నవారిని గాంచి “ఎవరువారు” అని పలుకరించిరి. ఎప్పుటినులెనే సమాధానము లేదు. ఇప్పుడే తలుపుదెరిచి కండ్లునులిమికొనుచు నీవలకు వచ్చిన సుందరరావుగారుగూడ “ఎవరువారు” అని గాని సమాధానము లేదు.

కొండలు వారిని సమీపించి చూచిరి. వారిచ్చట నున్న స్తంభమునకుఁ గట్టిబేయఁబడియుండిరి. తెక్కలు వెనుకకుఁ జదికట్టబడి యున్నవి. శిరస్సునగూడ నా స్తంభమున కంటగట్టఁబడియున్నది. నోటిగుడ్డలుక్రిక్కిబడి యూపై నుండి యొకవస్త్రముతో నా స్తంభమునకుఁ గట్టిబేయఁబడి యుండెను. ఆ వచ్చియుగాని వెలుతురుతో నా రెవ్వరో బోల్చుకొనుట కనికారము గలుగకుండఁపన్నది. పారివారి చరిత్రలేమో తెలిసికొనవలయునని మంగరావు లోనకరిగి శృంగులములఁ దెచ్చి వారికట్లన్నము కప్పి శిరములకునుఁ గాళ్ళకునుఁగూడ శృంగులములఁ దగ్గి నోటిగుడ్డనుదీయించి యామువ్వరనొకచో నిలువబెట్టించెను. దాని యట్లార్చి పాటిపోవుట కేమికారణమో దానిని ప్రశ్నింపకుండఁగనే యందఱకును దెలిసిపోయినది. ఇంతలో వెలుంగుగూడ బాగుగావచ్చినది. చదువరీ! నా రెవ్వరో బాగుగా బరిశీలించి చూడుమా. అందొకనినిమాత్రము బాగుగాఁ బోల్చుకొనగలవా? ఏదీ చెప్పము వాఁడెవ్వఁడో చూతము! సుం

దరరావుగారి క్రియాణసమయమున జ్యోతిషముజెప్పిన బుడ
బుక్కలవాడుగాదా యని యడుగుచుంటివా? అగును.
వాడు బుడబుక్కలవాడే. మిగిలినవా రెవ్వరో చూతము.

సుందరరావుగూడ నాబుడబుక్కలవానినిజూచి సో
ల్చుకొని యొకచిటునవ్వునవ్వి “అందఱియోగములనుజెప్పెడి
నీయోగమిట్లు బట్టినదేమి?” అని యనిన. వాడేమియు
మాటాడలేదు. తరువాత వానివిషయంబు బ్రసంగింపవచ్చు
నని యనుకొని రెండవవానినెఱుఁగజూచెను. వాడు మనమె
ఱింగినవాడే. వాడే పెద్దాపురమునకు చాచుర్లకోటనుండి
బాడిగిట్టినవాడు. వానిసమయం బలుకరింపకయే మూడ
వవానినెఱుఁగజూచెను. అతడెవ్వఁడో దొంగిలిన దోపిడియై
చాచిదెబ్బలుతిని నుంచ మెక్కితినవిన హరిపురియో తగురావు
వీరే చాచుర్లకోట నివాసులగు రాజస్వయంతిశోధకులు. వీరు
ముఖ్యులను నిచ్చట వేరబంధించిబడియున్నారో యెవ్వరికిని
దెలియటలేదు. సుందరరావు గంభీరస్వభావతో “మీముఖ్యు
రిచ్చటెల బంధింపబడియుండిరి? మిమ్ము బాధించినవా
రెవ్వరు?” అని ప్రశ్ని విరిగాని యొక్కరును సమాధాన
మియలేదు. పారు మాటలతో సమాధానమియరని సుం
దరరావు గ్రహించెను. తాము జేయవలసినపని జేసినఁగాని
వారు సమాధాన మియరని తలంచి వెంటనే రక్షకభటులకై
వార్తబంపెను.

ఇంతలో నొకవృద్ధుడు రుద్రుడై యేళ్ళును సుందర
రావు పాదములపై బడి “బాబూ! రక్షింపుడు. నాకింకెవ్వ
రాధారములేరు. నాకొక్కకుమార్తెమాత్ర మున్నది. దాని
వలన నోలి గ్రహించి కుటుంబము జరుపుకొనవలయునని
జానుచుంటిని. మూకబ్బి నాతో నోలి పుచ్చుకొనుట మిగుల
దోషమేదాని గంజుబ్బును లేక కన్నబిడ్డ నమ్మకొను మస్తితి
జాల్పదీతిని ఇట్లుండ గడవిరాత్రి మూడుగుంటల వేళ నొక
బుడబుక్కల నానిని చూపింకెనచ్చి తిరుగుచుండెను. నాబిడ్డ
బయటకు గాఢలోలపుడే వెడలిపి. అంతే నుతిగాలేను.
చాలాకాలం జూచితిని ఎంతకు గాలేను. ఏమూరుని వీధి
లోని కరిగితిని. ఇంతలో నెవడోనచ్చి మాయుత్తరములు
రెండును పొవైబడివైచి తుల్లున నెగిరిపోయెను.

“ఆముత్తరములేమియో చూచుని మాపొరుగువానికి
జూపితిని అలనొకటాటిపబడి మున్నదట పరులుమాడ
వలదనియు, సుందరత్నాగారి కుమారుడనిమాడ ప్రాయః
బడి మున్నదట. రెడనదానిలో నాబిడ్డకు దీరినిపోయిన
బుడబుక్కల నానిని మాయుట బాధింపబడి యున్నాడని
మాత్రము ప్రాయఃబడి మున్నదట. అందుచే తరువర్చన
మునకై నచ్చితిని. అబుడబుక్కల నానిని శిక్షించి నాపుత్రి
కను నాకు దయసేయుడు. ఇదిగో! ఆముత్తరములు” అని
యారెండుత్తరములును గూడ నొసంగెను.

సుందరరామ తోలుదొల్ల విప్పియున్న యు త్తరమును గాంచెను. అందావృద్ధుఁడు జెప్పినదానికంటె విశేషములు లేవు. గబగబ రెండవయు త్తరము విప్పి తనలోననే చదివి కొని మండిపడుచు—

“దుర్భాగ్గులారా! మీరింతటివారా? మీయాటలు నాచెంత సాగిపచ్చనా? ఇంక నెన మీమీ సజన్మత్కౌతము లామూలాగ్రమగ నెఱింగింపుడు. అట్లెఱింగింపకుంటేరేని జాగ్రత. మీసల్లగుండియలలో నిద్రబోయెదను. ఇదివఱకు మీవాండ్లు పాటిపోయి పట్లమీద మీరు పాటిపోయి కవకాశమెడల ఏమిండు? మీ సజన్మత్కౌత మెఱింగింతురా? పోదా?” అని యుచును

అయ్యయ్యో! మనసుందరరా వనూయకత్వమును గాంచితిరా? ప్రాణమలకుదెగించి—మీ నాభిమానములు మరటగల్గి—సిగ్గుబిడియముల సిగ్గుంచి—నీచహగ్రదవ్యమున కాసించి—దొంగతనమునకు బాల్కుడినారు చప్పిడి మాటలకు జంకుదురా?—సత్యమువెలిబుల్తురా? చోరున కుండు ధైర్యసైర్యము లెట్టివో యితకాలమునుండి పోలీసు శాఖలో బనిచేయుచున్న సుందరరా వెలుంగఁడా? బెడరింపుల కాదస్యము లొంగుదురా? మోక్షలతో జితకాయలురాలునా? ఆశ్వీరచనము వలన సంతోషమొదయించునా? గునుపములగాల్చి గుండెలలోగుచ్చిన సంతోషముతో భ

రింతు కిగాని—తను నిజవృత్తాంత మెఱిగింతురా? అట్లొకటి గించినచో వారచాక చక్కమేమున్నది? దొంగలగుంపులో గలవారిలోనొకటిద్దరు పట్టుబడినను, దాము చచ్చుటకేని యంగీకరింతురుగాని తమగుంపుయొక్క చరిత్రమాత్ర మెన్న టికినిం బరులకుఁజెప్పురు వాప్రాణములు వారికి తృప్తిపా యములు. ప్రజల నేప్పించుట మనకు బర్వదినమే.

సుందర రావు తన చాతుర్యమంతయుఁ జూపించిన గాని వారిచే నొక్కలాటయైన మూట్లాడిన పోయెను. ఎన్ని చేసినను నామ మూట్లాడుకునికి సుందర రావాగ్రహేయత చిత్తుండై వచ్చిన పోలీసువారిం గాంచి వీరిని నబుజములులో గాక స్టేషనులోనున్న కొట్టులో బంధించునియు, పాణ ములు బోలుచున్నవనియూర్చినను వారివృత్తాంత మెఱుంగఁ జేయువఱకు మంచితీర్థమైన నొసంగవలదనియు, బదియందికి దక్కువగా బహురాయవలదనియు గతముగా నాజ్ఞాపించి శృంఖలములతో గారాగారమున కంపెను.

అట్లు వారినందఱు బంపివైచి సుందర రా వావృద్ధుని గాంచి:—

“తాతా! నీబిడ్డ సురక్షితముగానే యున్నది. ఈము త్రరములోనున్నట్లా బుడబుక్కలవాడే నీకూతురు మోస మొనరించి తీసికొని పోదలంచెనుగాని—ఒకధర్మాత్ముడు నీ యొక్క—నీబిడ్డయొక్క డేముముగోరిన వాడదిగాంచి-యూ

బుడబుక్కలవానిని—వాని యనచరులను బలాత్కారము గాఁ బట్టి బంధించి నాన్వేషింప మొనరించెను చూచితివి గదా? ఈదర్శార్థులలో జాలమందింకన వైదొననే యున్న వారట. ఈమె స్వేచ్ఛగా యథార్థకారముగా నీచెంతనే యున్నచో రక్షించుట నీకును, నాకునుగూడ దుష్టము. కానన నీపుత్రక మజల నీవిహ్సములకు జక్కకుండ నీబిడ్డను రక్షించినవాడే యెందో యామెను దాచినాడట. నీకిరోధుల నెల్ల కట్టకొనినవిహ్మట గాని మీలోనయను మీ కొనంగనని యాతఁడు నావేరహాసివాడ. ఆమె మానప్రాణముల కేమియు భంగమురాకుండఁ గాపాడెదనని యాతఁడు ఘోరప్రమాణ మాచరించుచు మీకు శ్మశ్రముగొలుపు మని, నన్నిదే హెచ్చరించివాడు. నీవు నీసుత్తక బెంగ బెట్టకొనవలసిన పనిలేదు. ఆమె సుఖముగనే యుండును. ఉన్నది. ఒకపక్షమందనములలో నీతనయ నీచెంతకురావచ్చును. నీవొక వెడలుము” అని సుందరరా వనియెను.

ఆ వాక్యములాలించి కాంతమ్మతండ్రి వెడలిపోయెను.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము.

శనివారము నాటిరాత్రి.

వీరేంద్రకేశరి ప్రకటనపత్రికలో ప్రాసినవిధముగా నాటిరాత్రి బంగారు బలరామమూర్తి గృహమును దోచు

కొని తీర్చిదిద్దనియు దానికి ఘోషాపాదించి యాతనిని బట్టి బంధించి తీరవలయుననియు సుందర రా వూరక యాలోచించి యేదియో యొక మార్గమునకు వచ్చి సర్వధముల నామూర్త మే దస్మమును బట్టటకును సామ్యుపోకుండ నుడుటకును లనువగు మార్గమును దృఢముగా నిర్ణయించుకొని బలరామ మూర్తిచేతకరిగి మిక్కిలి గర్వాభ్యుగాం దనయాలోచన మెఱిగించెను బలరామమున్ది యా యాలోచన మంత యుచున్నది బ్రహ్మన నభయింపజేయు చ్చేతనచోఁ దన దృష్టియున కేమియు బ్రహ్మదత్తము లేదని సంగతించి యట్లే జేయునని ముందుగావును మోక్షమునచెను.

సోలినే సుందరరావు వెడలి తన పనులన్నియు నిర్వర్తించుకొని రక్షకభటులయగుక కరిగి కామేశ్వరరావు ను విలిపించి యాతనితో నే మేమియో మాటలాడి గలుపురు రక్షకభటులను వెంటబెట్టుకొని మెటకోవెడలిపోయెను.

“నిజమే. సుందరరావు చెంతనున్న తెలివి తేటలు నా చెంతలేవు. ఉన్నచో లాల్చుచు నధనమంతచిత్రముగా నాయుచునుపోగలదా? నేను నిష్కారణ మాతనిపై యను మానపడి యాతనినే బాధింపఁదలచితిని. సుందరరావుగారు మొగము వాచుకట్టు చీనాల్లు బెట్టుటచే నూరకబడియుంటిని గాని లేకున్న నేనాత మార్గాగ్రమునకైన నొడిగట్టుటకు సిద్ధపడితిని గదా? ఇప్పు డీగళాస్యాదాత మా నీ కేంద్రకేసరి యె

ఱుంగుట కవకాశము లేదు. కనుక తప్పుక మోసపోయి తీరును. ఈదెబ్బతో వాని గర్వపరిహారమగుచు. సాధ్యమైనంత వఱ కాలఁడు బంధితుఁడు గూడ గావచ్చును.”

ఈ విధముగాఁ గామేశ్వరరా కేమేరుయో యను కొనుచుండ నొక ణ్టుఁ డరుదెంచి యాతని కేదియో రహస్యమెఱిగించి వెళిలిపోయెను. పెటనే కామేశ్వరరావు గూడ చిటునిప్పు నప్పుకొనుచు వెడలిపోయెను.

* * * *

చెప్పవలసిన దేమున్నది ? యధాపకారము గా రాత్రి పండ్రిండు గంటలైనది. ఇదివఱకు లాల్ చంనుగృహమును రక్షించుటకుఁ జేసిన యేర్పాటులే బలరామమూర్తిగృహమును రక్షించుటకును జేసియుండిరి గాని యింకొక నూతన విశేష మేమనఁగా; నీమూరు గృహములపైఁ గూడ పోలీసు వారు కాపుండిరి. సుందరరావుమాత్ర మప్పుడప్పుడు ద్విచక్రశకటముపై వచ్చుచు బోవుచు నుండెను. ఆతఁ డెక్కడకు బోవుచుండెనో ? ఎక్కడనుండి వచ్చుచుండెనో ? ఎవ్వరికిని దెలియుటలేదు. సుందరరావు సరిగా ద్విచక్రశకటముపైనుండి దిగుసరి కొకబాణము వచ్చి మూతని పాదముల దెంతఁ బడెను సుందరరావు కంగారుపడుచు నాబాణమును దీసి చూచెను. దాని కొకకాగితము జట్టఁబడియున్నది. అందేమి విశేషమున్నదో చూతమని : ప్పి చేతిదీపముతో నలుపురకును విసఁబడునట్టిట్లు చదివెను.

“మిత్రగత్తువా !

నా యంత గడసరిలేవకుకొని వెళ్ళిపోతి మోసపోయి పని. వెనుకటివోలే మిమ్ము మోసగించి బలరామమూర్తి యొక్క బృహదానందోద్భవ నది యనుకొనివచ్చితిని గాని ద్రవ్యమెచ్చటనుగాని బలరామ మోసగించి మాత్రము దొంగిలెను. అది నదికొనిపోవుచున్నాను నన్ను బలవలయునని పిటివైనాడ మాధవుల ముచితిని గాని మీరట బలరామగనే మిమ్ములెల్ల జక్కబెక్కిరి. పృథామోమే మైతిని నామ్మెచ్చటతో నాదికైది బలరామమూర్తిగనే చితిని. నామ్మెచ్చటకుకొని పోతిని చెగువెనుకొని పోవుచున్నాను. నేను వచ్చిచెల్ల నీకు దృష్టాంతముగా నుండుటకై చితాయామృతమును బృహదానంద పోలితిని. అది తనిభిజ్జేరి ముఱుల పంపించి నేయునుచును, నిది కాశనియిటి కేను రాశనియు బలరామమూర్తికి ధేర్యముపడేకీ పురు. నిజే నేనింత కొనియు నకు బరాధనింపఁబడితిని ఇంక నామునికి నీకు చెలిచును. నెలపు.

(గుర్తు) “రేంద్రకేసరి”

ఆముత్తరమందఱునుఁ జెల్లబారనిగా. నిరేంద్రకేసరి పరాజయమున కందఱును సంతోషించిరి. దానితోబాటే తెలిసినవారు సుందరరావుగారి యేర్పాటులకుఁ గూడ మిక్కిలి సంతోషించిరి. కాని వర్ణించుటకు వీలులేనన్ని యేర్పాటు లొనరించినను నిరేంద్రకేసరి బలరామమూర్తిగృహ మెల్లు

పరాధివమును, పీఠేంద్రకేసరికి బూర్ణపరాధివమును సిద్ధించు నట్లున్నది. ఇంతవఱకు బలరామమూర్తియదృష్టము బాగు న్నుట్లున్నది.

“భటులారా ! ఈ యుత్తరమును మనము నమ్మదగద. ఇది మనకండ్లలో గారమును గొట్టటకై జేసినపని. ఈ యుత్తరమును గాంచి వాడు వెడలిపోయెనని మన మనుకొనుటకై యిట్లు వ్రోయి వ్రాసెను. ఇప్పు డొంటిగంటి చాటినది. ఇక నాల్గవంటలో దెల్లవారును. అంతవఱకు యథాక్రమముగా మనదీక్ష విధివకుండ మనము గాంచి బలరామమూర్తియనుగ్రహమునకుఁ బాత్రులము. గావలయును. మిగుల శిష్టాభివృద్ధితోఁ గాంచుచుండుము.”

అని హెచ్చరించి నుందరరాట్ట స్వీచక్రశకటముపై వెడలిపోయెను.

భటులెల్ల రవితోత్సాహముతో నుండిరి. పారి సం తోషమునకుఁ బారము లేకుండెను. పీఠేంద్రకేసరికి పరాధివమైనది. వారికంతకంటె నింకేమి గావలయును. అందఱును కథలుచెప్పుకొనుచుఁ గూనిరాగములు దీయుచు వేడుకలపెల్లిలో మునిగి యుండిరి. క్రమక్రిమముగా వేగుజుక్క పొడమినది. మఱికొంతసేపటికి ఖరకరుడు తన సహస్రకిరణములతోఁ దూర్పుఃగభ్రాగంబున బయలుదేరినను. గడచిన రేయి జరిగిన చిత్రములేమియో దెలిసికొనుటకై చాలమంది

వచ్చిరి. వచ్చినవా రెల్ల బలరామమూర్తిసొమ్ము పోలే దని ఓని పోలీసువారి శక్తిసామర్థ్యములఁ గూర్చి వేదిధముల బొగడిరి.

ఇప్పటికి సుందరగావుగూడ ద్విచక్రశకటముపై దిరిగి వచ్చెను.

“నీ యదృష్టము బాగున్నది. భగవంతుఁడు నిన్ను రక్షించెను. ఇక భయములేదు. నీయాస్తి నీకు దక్కినది. చితాయావర్జాలకొఱకై బెగ్గిలకుము. వాని నాతడేమిచేసి కొనును. వానిని మఱల నీకొనునెడనని నీకేంద్రకేసరి వ్యాసీయేయన్నాఁడు. చితాయావర్జాలతో వానికేమి బని యురేడును? వానిని నీకిచ్చివెళుచు సందేహములేదు. రమ్ము. నీసొమ్ము నీవు దెచ్చుకొనుటకై నావెంట నొక బండిపై రమ్ము.”

అని వానిని వెంటఁబెట్టుకొని బోవుచుఁ ద్రోవలో నొకబండి గుడుచ్చుకొని తిన్నఁగాఁ దాలూకాకచ్చేరీచెంత కరిగిరి.

తాలూకాకచ్చేరీయొద్ద గూడ చాలమంది పోలీసు భటు లుండిరి వారివచ్చెడివారిని గాంచి జయజయధావనము లు మిన్నగయనార్చుచు మిగుల సంతోషమును జూపిరి. బల రామమూర్తి పరుగుపరుగున దాలూకాలో నడుగిడి తన చెంతనున్న తాళముతో నొకతాళము దీసి, సుందరగావు

గారిచే రెండవతాళమును దీయించెను. ఇంతలో దహశీలు చారుగా రరుదెంచి మూడవ తాళమును దీసిరి. వారు మువ్వరును లోనికరిగిరి.

ఇనుప కరకటాల గరిలో నున్న ఇనుపపెట్టెసమీపమున కరిగి—

ఇనుపపెట్టెసమీపమున కరుగుచు:—

“సుందరరావు గారూ ! మీరు చాల చాకచక్యమైనవారు. నీచంద్రశేఖరి స్త్రీయవమానపడిన నాద్రోవ్యమును నా కొఱగినారు. నేను విశ్వాభూతకుండనుగాను. నా కొఱకై గడిచిన రేయి కష్టపడిన పోలీసువారి కందఱకును ఒహుమానము లొకరి నొకరినెట్టెదను. తమరు నాసంతోషమునకు విఘ్నమాపాదించకుండు.” అని బలరామమూర్తియనెను.

ఇంతలో నాటుతాళములతో విగింపఁబడి శీలువేయఁబడియున్న యినుపపెట్టెను వారుమువ్వరును సమీపించిరి. శీలు లేమియుఁ జెడకుండ నుండటనుగాంచి బలరామమూర్తి హర్షప్రభులవదనుడయ్యెను.

శీశ్చన్నియు దీసివైచి తనచేతనున్న తాళములతో దాళములుదీసి, మిగిలిన తాళములు బలరామమూర్తిచేత నున్నవి దీసికొని తక్కినతాళములు దీసి పెట్టె దెఱచివైచెను. తలుపు దెఱచుటతోడనే సంచులు కంటఁబడినవి. పట్ట

జాలని సంశోషముతో బలరామమూర్తి యా ధనలక్ష్మి నొక్కమారు కొంగిలించుకొనవలయుననియు నాశించుచు పైటై నుండగనే దనరెండుచేతు లాసంచులపై నుంచి...
...వ...మి...ది...ది...ది...ది...? ...
...అనుచు నక్కడనే బడిపోయెను.

తహశ్శీలుదారుగారు ముందరగావుచు నూకకుగారు బడుచు “ఏమి? ఏమి?” అనుచు దానినిఁ గూర్చుండబెట్టి యొక సోపాబుడ్డి దెప్పించి యారోపాతోనే మొగము దుక దుడిచి కొంచెము లోని కొనుగిరి. బలరామమూర్తి కింకుక స్పృహ వచ్చెను.

స్పృహ వచ్చిన వెంటనే బలరామమూర్తి తీచి మఱల నాసంచుల చెరుకరిగి “అయ్యయ్యా! నే నెంత కురువృష్ట వాత్సుకను ఈధముగా నర్పవాశవమగునని యుకుకొన శేను” అని యుచుచు నొక్కొక్క సంచియే దీసి యీవల జారనై చెను. సంచులలో ద్రవ్యమున్నట్లు గానరాదు. సంచుల్లు గుల్లఁగాఁ బడుచున్న వేమాయని సంది ముముతో సుందర గా వొకసంచి విప్పిచూచి “హా! ఎంతమోసము” అని యాసంచిని దిమ్మరించెను. అందేమియున్నది? గండ్రయిసుక. దానిని గాంచి తహశ్శీలుదారుగారు న్రూన్పడిపోయిరి. బలరామ మూర్తి నోటివెంట మాటలేదు. సుందరరా వేమియు మాట్లాడకుండగనే యొక్కొక్క సంచియే దిమ్మరించి వైచెను.

అన్ని సంఘాలలో ననుగూడ నిసుకయే యుండెను. సుందరరా
వాయిసుకకుప్పపైఁ జరికిల బడిపోయెను. బలరామమూర్తి
విచారమునకు మేరయే లేకుండెను. ఈ మోఁద మెట్లుజరి
గినది ?

సుందరరా వేయియు మాట్లాడుచుండఁగ నేటిచి యా
తాలూకాఁ జేరీ చుట్టును ముమ్మాటు ప్రదక్షిణ మాచ
రించి వచ్చెను. ఇసుకలో నున్న పాదములన్నియు గుర్తించి
చూచెను. ఒక నిచ్చెనదెప్పించి పెంకులపై కెక్కిజూచెను.
అంతయు భద్రముగా నే యున్నది. ఎక్కడ నొక్కకన్నమైన
కానరాదు. దొంగవచ్చి నట్లొక జూడయెనను లేదు. అట్లయిన
సామెట్లొకటియినది? సుందరరా పూర్వ వేట్టి మొగము
నైచుకొని చూచుచుండెను.

బలరామమూర్తిగూడ తాలూకా సంతము జుట్టినచ్చి
సర్వవృద్ధియున్నను దరరావును గాంచి—

“దీనుయ్యా! సుందరరావూ! నా పడునాటువేల
రూప్యములును, పదివేల రూప్యముల వస్తువులును బోయిన
ట్లేగడ! ఒక్కదమ్మిడియైన మిగుల శేవసుమాట. ఆహాహా!
ఎంతలో నెంతమోఁదముజరిగినది. నివ్రచేసి నయేర్పాటుత
యో నాగున్నదని సంతసించి నాధనమంతయు నిక్క
డకుఁ జేర్చితిని. ఎంత పరికించి చూచినను దొంగలు వచ్చిన
జాడ యిసుమంతయుఁ గానరాదు. తాళములు తాళములట్ల

నన్నవి. మద్రలు మద్రలట్లన్నవి. పెట్టెలోని సొమ్ము
మాత్ర మెగిరిపోయినది. వీరేంద్రకేసరి తన కవచము
గలిగినదని వెట్టిమొగము వైచకొని పోవుచు మీకుఁ దెలి
యఁజేసియే యున్నాఁడు. అతనికి నాధనమున్న సంగతి నిజ
ముగాదెలియదు. అసంగతి మీకును నీవహిచ్చి. చారుగాఁకిని
కామేశ్వరరావుగాఁకిని, వతి యిరువురు కక్షకంటులకును,
బండివానికిని మాత్రమే దెలియును. అట్టియెక నాద్రవ్యము
జోరగ్ర స్రవగుట కవకాశమేమున్నది. అసంభవము. వీరేంద్ర
కేసరి యనినంతకనియఁజేసి తీరుననునమ్మకము ప్రజలలో
నున్నది గనుక—యీ నేర మాత్రమేకై తోరకొనిపోవునని
తలంచి మీ పోలీసువా రే నాకిట్లు సర్వాంగి క్షౌర మొప్పుర
నుట కేమైన సందియమున్నదా? నిశ్చయముగా మీ పోలీ
సువా రెల్ల దీనిలో భాగస్వాములే కాకున్న నాధనము
పోవుట కవకాశము లేదు. తప్పక మీ నాద్రవ్య ముపహ
రించిరి. దీని సందియములేదు. వీరేంద్రకేసరి కీషయ మేమి
యుదెలియదు. కావున దొంగవేషములన్నియుఁ గట్టిపెట్టి
మర్యాదగా నాద్రవ్యమును నా కప్పింపుఁడు. ఇతను కాదం
దురా? ఈవిషయమంతయు శ్రీగోదావరజిల్లా కలెక్టరుదొర
వారి కెఱింగించెదను. శ్రీపోవుదొరగా రేమిమ్ముచొరించెదరు.
అప్పుడైన న్యాయము బయటకు రాకమానదు. పోలీసువా
రందఱును గండ్లు దెరిచియుండ—పైవాఁడెవ్వఁడును లోనఁ

బ్రవేశించుట కవకాశము లేరుండనుండ ద్రవ్య మేదైపోయి నది? పోవుట కవకాశ మేమున్నది? వెంటనే సొమ్ము బుచ్చు లతోఁబెట్టి యొకంగకున్న దొరతనమువారికి వచ్చుచుండుకొని తీరుదును. ఏమందురు? సొమ్ముచ్చెదరా? నాపని నన్నుఁజేసి కొమ్ముదురా” అని బలరామమూర్తి యుగ్రుండై పలికెను.

బలరామమూర్తివాక్యము లాలించి సుందరరా వేమి యు చూడ్కొడచుకపోయెను. తన శ్రీలువారుగా లేమియో బలరామమూర్తితో ను చూడఁబోవ—

“అయ్యా! మీరేమియొక జెప్పకలభు. కొన్ని తాళములు వాచెంతకున్నను మీకు లెక్కలేదు. లెక్కలేని తాళములే వాచెంతకుంచి. మీరీసొమ్ము నవవారిండు దలంపుననే నన్నిండుండ నిచ్చిరిగాను. నే నన్నిజీవము మెఱుంగజాలక పోయితిని. “నీ వెచ్చుకన్న సొమ్ముక్కడ ఉన్నదని వీరేంద్ర కేశరి యనుకొని తీరుతుగాన నీసొమ్ముండక నీయింటినుండే యుండు”మని సుందరరా వనుటచే నాఁబోయిననుకొని గంగలోదిగిరిని మోఁపోయితిని. నేనుగా నంతయును దనచే లోపైనవారు గావుననే నన్నిక్కడ ఉండుండఁ జేసి నమ్మకముగా నన్ను నట్టేటయొంచెను. సందేహములేదు. ఇటువది నాలుగు గంటలలో నాసొమ్ము నా కొనంగనిచో రిపోర్టిచ్చి తీరుదును,” అని బలరామమూర్తి వెడలిపోయెను. అందఱును నిశ్చేష్టులైపోయిరి.

పదియవ ప్రకరణము.

వీరేశ్వరేశ్వరి విపరీతచర్యలు.

శనివారమునాటిరాత్రి యల్లు విపరీతముగా మోసపోయిన సుందరరావున కెంతమాత్రమును మనస్తిమితము లేకుండఁ బోయినది. వైవెచ్చు మధవలాలను జూపిన నాని నన్వేషించి దలంచిన సుందరరావున నాయవకాశమే లభించుట లేదు. “నా తోడుని బట్టుకొను విషయమై మీరుజేసిన యేర్పాటులేమి? ఎంతవఱకు ఫలించినవి?” అని దొరతనమువారి చేతనండి కాగితము లొకదానిపై నొకటివచ్చిబడుచు నూరక చూచితిమియిచ్చుట ఒక విషయమై ప్రయత్నింప నింకొక విషయమై బిల్లబిట్ల గునోలె వచ్చి బడుచుండ పాప మాత్రం దేమిచేయఁగలఁడు? రక్షకులు శాఖలో నొకయవగు, నవరాధవశోధకులు శాఖలో నొకయును గునుంచినచో గార్యసిద్ధి యెన్నటికిని గాదని యాతని కిప్పుటికి దక్కినది. కాని యల్లు దొరతనముపనికి దెలియజేయఁగలఁడా? అల్లు తెలియఁ జేసినచో నాతనిగౌరవము నిలచునా? జయశ్రీపట్టాభిషిక్తుఁడు గానలయునని యాతని కెంతయో యభిలాష గలదు. అది మాటలతో వచ్చునట్లులేదు. ఒక్క విషయంబులను బూర్తిగా మనసుంచి పనిచేయకపోవుటచే యొక్క కార్యమును దుదనెగ్గదయ్యెను. ఒకదాని కొకటి బలమగుచు

న్నది. అనికీతాను బలగామమూర్తి తమవీడ నేకస్థాపన
మొనరించి జిల్లా కలక్టరుగా మొదలై నిర్వాహముజేసెను. అది
యెల్లుబరిగొనినను తొలమిది ప్రస్తుత కాయసంకమును
దప్పించుకొనవలయును. నెత్తిమీదనున్న బరువులన్నియు సవ్య
ముగా విడుపుకొనవలయును. ఈతండ్రి జరిగిందే బడవలయును.
ఈసమస్తియూ మునున్నదిగాని అధిక బాగుమాత్రముగన్నది
టేపు అంతకంటి కీతండ్రి బాగునునబడి పోవుచుండెను.
పాపమీతనికి ప్రకృతియంతయు అధోధముగానే యున్న
ట్లున్నది. ఈతండ్రివని నమ్ముచాలక యుండెను. తన చేతి
క్రింద బలచేయువారిలనే తాను నమ్మలేకుండెను. నమ్మ
లేకుండెనని మనచూడని నిందితుటయేగాని వారి నెల్లు
నమ్మకలకా? నమ్మించుటకు శనివారము నాటిరాత్రి వాని
పైన కర్మాగ్రము బాలనా? పోయిన నపకీర్తి రాకుండ
గాకము. అంతకునుదర్భాబున పీచెంద్రకేరసి బట్టుకొని
పిక్కుట పిక్కుటగాని విషయమై దగిలెదన దీసికొని వారిని
శిక్షించి తల దాపింబుకొన వలయునని యాతండ్రి డాగొచ్చిచు
చుండెను. పెద్దాపుర ప్రకరక్షకభటులను దాతనికి నమ్మ
కములేదు. అందుచే నాదివారమునాడే రాజమహేంద్ర
వరను స్వయముగా వెడలి యచ్చటి రిజర్వరక్షకభటాధికా
రితో మాట్లాడి యచ్చటివారిని దోడ్కొని రావలయునని
యనుకొనెను. వెంటనే బయలుదేలి వెడలెను. అచ్చటకు

వెడలి యాతఁ డెంత తొండబడినను మధ్యాహ్నము నాల్గు గంటలవఱకును దొరగారితో మాట్లాడుటకే సమయము దొరికినదికాదు. ఎట్లో దొరకినది. తనగోడు వెళ్ళబోసికొని యొకయేబదిమంది భటులను సహాయముగా బంపించుడని గోరెను దొరగారును సీతని దీనచరిత్ర ము తెలుసు విని జాలి పడి యట్లే రక్షకభటులను బంపించెది నని నాగ్దాన మొసంగెను. వెంటనే భటులను సిద్ధపఱచెను అంతయు సిద్ధమై వీరు పొగబండిచే తకు పచ్చనప్పటికి బండి దాటిపోయినది. మఱియెల్లవారు యూమువఱకు బండిలేదు. అయినను సుందర రావు నిస్పృహవహింపక చలనహేతుశకటములకై వెడలెను. అప్పు డద్దికి దిరుగుచలనహేతుశకటము, అంతగా లేవు. ఒక్కబండి మాత్రమే తిరుగుచున్నది నాండాబండి గూడ లేకుండ మరమ్మతుగోరినది. ఇంకేమిచేయఁగలఁడు. పాప ముదయమువఱ కాగిపోవలసివచ్చినది. సరిగా యదయ మారున్నర కొకబండి రాజమహేంద్రవరమునుండి చామర్ల కోటకు జేరును. అచ్చటినుండి పెద్దాపురమున కొక యర గంట ప్రయాణము. ఉదయ మేడుగంటలలోపుననే దానము లన్నియు ముగించుకొనుటకు వీరేంద్రకేసరి కవకాశముండదు. ఇట్లునుకొని రిజర్వునైన్యమతో దెల్లవారు యూముబండికి సుందరరావు సిద్ధముగానుండెను. సుందరరావుగా రనుకొని నట్లు పొగబండి సకాలములో రాక యొక్కరగంటమాత్ర

మూలస్యముగావచ్చెను. ఈబండి రాజను హేంద్రవరములో నొకగంట నిలుచును. మొత్తముతొంద చానుర్లకోట 6½ గంటలకుఁ జేరవలసివది నేడే పగంటలకుఁ జేరును. పోలీసువారిలో నుందరదాన ప్రొగబండిలో గూర్చుండెను గాన ఓచుచువరీ ! నువ్వూ పెద్దాపురముగోని ముచ్చట లవలోకింతము రమ్మ.

పోని వారమువారు సరిగా నాచున్నరగంటలకు వీరేంద్రకేశరి నిరూపించిస్థలమునకు బీదవారెల్ల రాదొడంగిరి. బీదవారు గానివారుగూడ నిచ్చటి ముచ్చట లవలోకింప వలయునను గుతూహలమున జాలముది వచ్చిరి. ఆస్థలమంతయు బీదలతోడను వాదలతోడను గూడ నిండియున్నది. వీరేంద్రకేశరిని జూడవలయునని యంద అబలాటబగుచుండిరి. ఇంతలో నేదియో యొకవిధమగు ధ్వనియైనది. ఆసద్దణంగుకప్పుటి కొకవృద్ధుఁ డాజనమధ్యముచండిచేయెత్తి నిశ్శబ్దముగా నుండివలయునని హెచ్చరించి యంతయు నిశ్శబ్దమైన పిమ్మట నిల్చియెను.

“వీరలైనవారు నే నిచ్చు వానంబులఁగొని సంతృప్తి వహించుఁడు. ఇప్పుడు మీకు నే నొసంగదలచుకొన్న ధనము నా స్వాస్థితము. కాని కొంతమీదియుఁ గలదు. ఎట్లుగలదాయని మీకు సందియము దోచునేమో చెప్పెద నాలింపుఁడు. మీరెల్ల హెచ్చువడ్డీ లిచ్చినబాపతు. మీరిచ్చిన

వడ్డీలో నూటికి మూడు పావులలాలు చొప్పున ధర్మవడ్డీ నిర్ణయించి యంత కెక్కుడు మీ రెంతెంత మారు వాడీకిచ్చి తిరో యది మీది. తక్కినది నాది. మీ చెంత హెచ్చువడ్డీలు బుచ్చుకొనువారిని మోసగించి యాధనము దెచ్చి మీ కిచ్చుచుంటిని. అట్లు చేయట కధియని నాకు దోచిగది ఉన్నద్రవ్యముతో దృప్తివహించ. కన్యాయంబున కొడిగట్టి మిమ్మకష్టములకుఁ బాలునటచి, మీ మ్రోగిపించినవారిని నే నేడిపించితిని. వారి ధనము లాగితిని. వారి యంబులెల్లమెంత గలదో యది పేరుగా నుండునని తక్కిన సొమ్మవలెను సొమ్ముచెంత నెంతెంత లాభనో నెంతెంతయు నావస్థాపకార మెవరివారి కొనంగెదను. లాభనష్టభుగాతా ననుసరించి కనబడు సొమ్మ సొమ్మగిలవారి కి కొరము రొంగెదని. నా యభిప్రాయ మేకిని నష్టము రాకూడదు. మన మందిలమును బరమేశ్వరుని బిడ్డలమా ఒకేదప్పుచున్న నొకరు నొతోపించుట కూడదు. నే ననేక బాములకు లోనైన యొక కష్టజీని. నేనును హెచ్చువడ్డీలవలననే నాశనమైపోతిని. కావుననే నే నిట్టి ప్రతిజ్ఞచాల్చితిని. నేను నాకష్టముల కొర్వంగలనుగాని, బీదల కష్టములఁగాంచి యోర్వజాలను.

సుందరరామగారి ధర్మసభాగ్య మిప్పు డిచ్చట యొక వునని గంపె డానతో నుంటిని. కాని నా యాశయ మింకను దీరినదిగాదు. అయినను వారిప్పుడో, యింకనో వచ్చి

తీరెదరు. అదిగో ! నన్ను బట్టి దొరతనము వారి కొసంగి ప్రఖ్యాతిగిడింపవలయునని నభిప్రాయపట్టిన వానిగు యొకమేకవీర రావుగారు తమసిద్ధిపూర్వితో విచ్చేసియే యున్నారు. పాపము సుందరరావుగారు తేనిలోపమును బూర్తిచేసెయున్నారు. ఏ మైన నేమి ? వారు బాద్మితులు బ్రదక్షణముచేరిచవలసిన దే గాని నన్ను బట్టిజాలరు. బానిసలపమునకు రాజులరు.

“అయ్యా! పోలీసులని యూర్భాటము లుంచి నేను బిలచిన రెల్ల ముంకవరకు బట్టి నీ కొడుకవడ నెకొని పొండు.”

అని పీకేద్రకేసరి తిలకింపగా నానములు బ్రారు భించెను. ఏ మేమియూ న్యాయమునాని వారిని బిలచి య తానెవలతోనూ విచ్చినైదుమూడేడు మీ ! ప్రజలు కోలా మాలుమును మేర చేసె అచ్చటను నగ్నివారిలో జాలము దికి ద వ్యములముట్టినది సొన్నమునానుకూడ పెడలిపోవు లలేదు. ఇంకను దానము తొకతొలికించుచు జరుగుచున్నది.

ఈలోపున గామేశ్వరుని పీకేద్రకేసరిని బంధింపవలయునని సర్వపన్నాకముతో నుండెను సరిగా యెనిమిదిన్నరగంటలైనది. సుందరరావు విచ్చాను వాత తేకుండ బోయినది. ఇంకొక్కరగంటకంటె పీకేద్రకేసరి యాస్థలమున నిల్చునట్లు లేదు. ఏమిచేయుదరా? యని యాలోచించుచుండ భగవంతునివోలె నిజస్వనైస్వయంతో సుందరరా

వచ్చోటికి వచ్చెను. సుందరరా వీయట్టహాస మంతయుఁ గాంచి సమయమున కరుదెంచితినిని మిగుల సంతోషించెను. ముందువెనుక లాలోచింపకుండ “ఇం కెందు బోయెనవురా” అనుచు ముందున కేగెను.

ఇంటిలో జెవులు “గింగురు”ను న ప్రేదియో గొప్పశబ్దమైనది. దానితో పేరేంద్రకేశరిచుట్టును బాగ గ్రమ్మినది. ఒకటి రెండు నిమిషములలో వాపొగ తగ్గినది. పొగ తగ్గిన వెంటనే “ఓరీ ! నీయాట లింక పొగిరావు. హ్లాబడెదవా ? పొగింములు పీడెదవా ?” అని సుందరరావు రెండడుగులు ముందునకు వైచెను.

“ఏమి ? స్త్రీవాత్యాసుహృపాతకమున కొడిగట్టెదవా ? సంతోషము. కానిమ్ము. నిన్నుఁ జట్కిముట్టి—నిన్ను వేపి వేడినీళ్ళను జల్లి యుడికించి—వేధించుకొని తినుచున్నవారి నేమియుఁ జేయుఁజాలక యొక యబలపై నీపొరుషమును జూపఁగడంగితివా ? ఆగు మాగుము. నేను విరే ద్రకేశనిని గాను నేను”

“సుందరరావుగారూ ! చంపకుండు. చంకకుండు. ఆపె నాబిడ్డయగు కాంతమ్మ. ఇన్ని వాళ్లకు దొరకినది. దొంగలచేతిలోఁబడి యిదివరకే యడలియున్నది. బాబు! బాబు! దయయుంచుడు” అని కాంతమ్మతండ్రి యాతని కాళ్లపయి బడెను.

సుందరరావు ముందువకుఁ దేటి బారజూచి:—

“కాంతమ్మా! నీగణాస్యవర్తన మే నెఱిగితిని. ఆసం
గతి మీవిరేంద్రకేసరియే నాకు స్వగముద్వారా తెలియఁ జే
సియున్నాఁడు. నిన్ను బంధించినచో నాతఁడవలీలగా దొర
కునరుటకు సుదియములేను.” ఇట్లందు సుందరరావుమర
ల ముందున కరుగబోయెను.

“అట్లయినఁ బట్టికొమ్ము”

ఈవాక్యమును ముడఁగనే ముల పొగ గ్రమ్మిపడి.
రెండు నిమిషములలో నంతయు దెరపిమొసడి.

“సుందరరావు! నీ కెవ్వరు గావలయును? ఏరే
ంద్రకేసరి గావలయునా? కాంతమ్మ గావలయునా? ఇప్పు
డు నీయభిప్రాయమేమి? కాంతమ్మయైచోఁ గాళ్లకు సంకె
లలు బిగింతువా? ఏరేంద్రకేసరియైచో విద్యవ్యర్థమున కం
పించెదవా? ఇదిగో! అదియు నిదియుఁ గానిచో నేమిచే
యుదువు? మాటాడనేమి? ఇప్పు డిచ్చటనున్న మా కాంత
మ్మ నేమిచేసితివి?” అనుచు ఏరేంద్రకేసరి ప్రత్యక్ష
మయ్యెను.

“ఏమిచేసితివా! ఇదిగో జూడుము” అని సుందరరా
వునుచు ఛామ్మని పిస్తోలు గిటిపెట్టి గాల్చుచు. ఒక వికటాట్ట
హాసము మాత్రమే వినంబడినది. ఆస్వాంతముల గ్రమ్మి

పొగయంతయు బోయినది గాని వీరేంద్రకేసరి నిచ్చినచోట శవమైనను గానరాదు. వీరేంద్రకేసరిగాని కాంతమ్మగాని యసలే గానరారైరి.

వీరేంద్రకేసరి యేషాపాయెనో యెవ్వరికిని దెలియ రాకున్నది. ఏదియైన నేమాళిగ యాప్రాంతమం దున్న దేమో యని సుందరావెంతయో శ్రద్ధాభక్తులతోఁ బరికించి చూచెను. ఏమియు లాభకారి గా లేదు.

ఈలోపున జనమండలును వెడలిపోయిరి. పోలీసు వారు మాత్రమే మిగిలిపోయిరి. వీరు మిగిలిమాత్ర మేమి లాభము? పాపము? వ్యయప్రయాసలకోర్చి రాజమహేంద్ర వరము వెడలిఁ జరుగదశమును దోడ్కొని వచ్చి యాదస్య దశనాయకుని బట్టి దొరతనము వారి కొసంగి విశేషవిఖ్యాతి నాజ్ఞానవలయననునాశతో నున్న సుందరరావుగారి యాశ యారీతిఁగాఁ గరాకయైనది. కొండను ద్రోవ యెలుక ను జట్టినట్లైన గా లేదు. ఇంత ప్రయత్న మొనరించిన సుందరరా విట్టిసమయంబున నెట్లుండ నో పాఠకమహాశయు లూహించుకొందురుగాక!

పెద్దాపురమెల్ల వీరేంద్రకేసరికథలతోడనే మునిగి డేలుచున్నది. ఇద్దఱు గాని, ముగ్గురు గాని, పదిమంది గాని జేరినచో వీరేంద్రకేసరి యత్యద్భుతచర్యలఁగూర్చి చెప్పు

కొని యానందింప వలసినదే. ఆశ్చర్యపడవలసినదే! ఒక్క
 డును గూర్చున్నచోఁ గూడ నాతని కిరారాలోచన మేమియు
 లేదు. వీరేంద్రకేశరి సాహసికచర్యలే దలంపునకు వచ్చుచు
 న్నవి. అందుచే పసివి పసివి యాతఁ డెక్కడికైన బోయి
 నను నక్కడ కూడ నిదియే గాడబ. అబ్బబ్బ! పట్నమెల్ల
 పసుగెత్తి పోవుచున్నది. ప్రతిదినమును నెవరికో యొకరికి
 పోస్తులో ధనమో, వస్తువో వచ్చుచునే యున్నది. అది
 వీరేంద్రకేశరి ధర్మమే. ఆతఁ డదియందుకొనుట, ఒక్కమా
 రూరేగి యా సంగతి నల్పరకును జెప్పి వారితోఁ బాటు
 తానును యానందించుట. ఇట్టి సమయంబున మఱచుట కవ
 కాశమేమున్నది? ఆతని చిత్రచరిత్ర లన్నియుఁ గాంచి—
 ఆతని ధర్మబుద్ధిగాంచి— ఆతని సత్యప్రవర్తనము గాంచి—
 ఆ పురంబునఁ గల యాబాలవృద్ధాదులునుఁ గూడ యాతఁ
 డు హంతకుఁడు గాడనుచుండిరి. పోలీసువారినే యెదురు
 నిందించుచుండిరి. వారికైనైన హంతకుని పైకి దృష్టిపారం
 చి వీరేంద్రకేశరిని విడచుట సర్వోత్తమమని యనుకొనుచుం
 డిరి. అనుకొనుటయే గాదు. చాలమంది సుందరరావుగారికి
 బోధించిరి. కాని యేమిలాభము? వీరేంద్రకేశరి విషయమై
 బ్రయత్నింపకుండ సుందరరా వూరకుండఁ గలడా? ఆతని
 మనం బంగీకరించునా? అందున బలరామమూర్తి యాస్తి

విషయమై నేర మెదురు తిరిగి తను మీఁదనే బడినది. తన్నుచూచుచు తనుపై కలక్తరుగారికి బలరామయూర్తి రిపోర్టుగూడ నొసంగెను. అందునకై యాతఁడు బ్రయత్నిం పకుండ నూరకుండఁ గలఁడా? వాత్యాపరాధకుని బట్టుట కె బ్రయత్నింపవలసిన సుందరరావు కీగండ మొకటి వచ్చి పడి నది. ఈపిల్లలపిడుగు దప్పించుకొనకుండ నాత డింకేపని యునుఁ జేయుట కవకాశము లేదయ్యెను. కత్తెఱబోనులో బడ్డ కంఠమును దప్పించుకొనకుండ నిటునటు గదలినచో బ్రమాదముగాదా? పాప మాతని కేమి చేయుటకును దో చదయ్యెను. బుట్టి వినియోగించి చేయుచున్న పనులన్నియు నీళ్లుగాఱిపోవుచుండెను. దానికి తోడు “హంతకుని విషయ మై యెంతవఱకు బ్రయత్నించితి” రని దొరతనము వారూ రకయడుగుచుండిరి. ఎనిమిది చూపములైనది చేసిన పని యావగింజంత లేదు. ఒకటి చేయఁబోయి రెండు దెచ్చి నెత్తిపై బడవైచుకొనుచుండెను. ఆతఁడు బడవైచుకొను ట యేమి? పాప మాతఁడు శాయశక్తుల ప్రయత్నించు చునే యుండెను. పరమేశ్వరపిలాసమున కెవరేమి చేయఁ గలరు? భగవత్సహాయము లేనప్పుడు సుందరరావు ప్రయత్నము లెట్లు కొనసాగును? సుందరరావు చింత కాంతుఁడై యుండెను. చింతించి చేయునదేమియు

శేదని యాతః డెఱుంగును. వచ్చెడి కష్టముల కాదును నిల్చి జయమందుట పురుషలక్షణమనియు నెఱుంగును. కాని యన్నిట నపజయమే సిద్ధించుచుండ ధైర్యమెట్లు నిలచును. నిలచుట కవకాశమున్నదా? నాటి నయంకాల మువఱకు సుందరరా క్షిణునిడచి బయటికి బోలేడు. ఏదో గొప్పనేరము జేసిన నానివోలె నిగ్గుపడిపోవుచుండెను. నిగ్గుపడవలసినపని యేమియు శేదని యెఱుంగును గాని— యెఱిగినంత మాత్రమున జితపోవునా? ఏ శ్రేద్ధకేశరి యభిప్రాయమేమియూ యని యతఁడు దీర్ఘముగా నాలోచించెను. ఒకనాని కొఱితి సరిపడుట కెదు. హంతకుఁ డా తఁడేయైనచో దిన ప్రజ్ఞాదికములు లోకమునకు వెల్లడి యగునట్లు నిలువఁబడి యెదిరించుటయో— లేక ప్రాణభీతిమయి పాటిపోయి యెందో డాఁగియుండుటయో జరుగవలసినది. నిజమైన దన్యుడైనచో దోచు కొనవలయును. దోచుకొన్నది తినవలయును. తా నొకపైసయొసనుదినడే! దోచుకొన్న ద్రవ్య మణాపైసలతోఁగూడ పద్మల ప్రకారము దాన మొనరించుచుండెనే! చాలనిచోట తన స్వార్జితము గూడ దానము క్రిందనే వినియోగించుచుండెనే! ఆ దోచుకొనుట యైనను బ్రతివారిని దోచు కొనడే! దోచుకొనుటలో ధర్మము. దోచుకొన్నది దాన మొనరించుటలో ధర్మము.

నడతలో ధర్మము - మాటలో ధర్మము — ఆహాహా ! ఎట్టి ధర్మ
స్వరూపుడు. ఇట్టి ధర్మస్వరూపున కీకురుద్యోగ మెందు
లకో తెలియదు. ఈ వీరేంద్రకేసరియే వీరన్న యని యను
కొంటినిగాని యట్లునుకొనుటకుఁ గూడ యవకాశము లేదు.
వీరన్న నిర్ధనికుఁడు. నిర్ధనికుఁ డింతసిబ్బందిని బోషించుట
కష్టము. పరద్రవ్యము బ్రైస తినుట కంగీకరింపనివాఁడెంత
మంది నెట్లుపోషింపఁగలఁడు ? తనకనువగు పాకర్యము
లెట్లునగూర్చుకొన గలఁడు ? సిబ్బంది తేదనుకొందనున జగచ్చ
తునివోలె సమస్తవిషయములు వెల్లెఱుంగఁగలఁడు ? ఆతఁడువీర
న్నయేయెనచో నాతనినిరోధియగుమాధవలాలు మేనల్లుడగు
కుందవలాలు నా ద్రవ్యమితకాలము దినవిచ్చునా ? ఈతఁ
డు వీరన్న గాఁడేమో ? పోసి యీతఁడు నాగన్నయగునా ?
అదియు నసంభవమే. తనభాదస్తావేజు వ్రాసిన కాంతారా
వెఱుంగకు డ దొంగతనముగాఁ జెల్లుబెట్టుటకు సంధేహింపని
నాగన్న సత్యవ్రతుఁడైయుండు టనంధము. ఈ యొక్కవిష
యము జాలు నీతఁడు నాగన్న గాడని యనుటకు. ఇప్పు
డేమి జేయుదును ? ఎట్లాహంతకుని బట్టగలను ? హంతకుని
బట్టుకొనుటకు ముందు మా మీఁదనున్న యీ మహానేర
మును మా మీఁదనుండి తప్పించుకొనవలయును. ఏ మార్గ
మున బోయిన నీ కార్యము సానుకూలముగనునో గ్రహించుట
కుఁదగిన జ్ఞానముగూడ లేకుండఁ బోయినది.

సుందరా విట్లాలో చనానిమగ్నుడై యుండఁ గామేశ్వరరా వరుడెంచి: —

పంతులుగామా ! ఎంటిరా ? ఎటువంటి చిత్రవిచిత్రములు జరుగుచున్నవో ! ఇటువంటివంతపూరుషుని మన మిది వఱకెన్నఁడునుఁ గని వినియెఱుంగము. ఆతని కీకష్టములన్నియు నెంచులకో తెలియను. ఆతని యభిప్రాయ మేమియో యంత కంటెను దెలియదయ్యెను. ఎచ్చ తెట్టిమర్కాగము జరుగఁదలఁచెనో యాతఁడిట్టె గ్రహించి గుభీరుని యా వీరేంద్రకేశరి యాస్థలంబునఁ బ్రత్యక్షమై యామరాత్ముల దుర్లయమును నాగినీయకుండ జేయుచున్నాఁడు. మా పొరుగునున్న కేంకటరావుగారి బంధువులు యేలేశ్వరమునుండి వచ్చుచుండఁగా దొంగలఘటకొని గుండపిడికిందఁ జతుకఁగొట్టి వస్త్రములసహితముగా దోచుకొనుచుండిరట. ఇంతలో మెఱపువోలె మనవీరేంద్రకేశరి తన యనువరులతో జటాలునవచ్చి యాదస్యులపైఁబడిరట. అవచ్చినచారిఁగాంచి మొదటి దస్యులెల్ల పిశాపికలై పాటిపోయిరట. అప్పు డావీరేంద్రకేశరి దోపిడికాఁబడిన వస్తువులును, దస్తును, వస్త్రములును దోపిడికాఁబడినవారి కొసఁగి చేతులు జోడించి:—

“అయ్యా! నాచేతనైనపని నేను జేరితిని. మీదొక్కపైస బోకుండఁ గాపాడగల్గితినిగాని మీపైదెబ్బలుపడకుండఁ గాపాడవలకపోయియుండులకు మిగుల జులించుచున్నాను.”

అని వీరేంద్రకేశరి వారిని బంపివైచెనట. అట్లా తనచే నల్కరింపబడి వచ్చుచు “అయ్యా! తమనామ ధేయమే” మని వారు బ్రశ్నింప నాగుంపులో నొకఁడు జేయెత్తి—

“సత్యప్రతిపత్తికంకణ బద్ధుడగు వీరేంద్రకేశరికి జయ్”

అని జయజయధ్వానములు మి సైగయ నార్చెనట.

పింటిరా యీచిత్రమును, ఎంతయద్భుతముగా నున్నదో గమనింపుడు. ఇట్టి మహోదారహృదయుఁ డీ కలియగంబునఁ గలడని వినియైన నెఱుంగనివారము నేఁడు శ్రీవణానందము గావించుచుంటిమి. సయనానందకరముగా మనవిడివజకు గాంచెయ్యఁజేమి. ఈతఁ డిట్టి మహోల్కృష్టవంబులగు గుణంబులు గలవాడయ్యు వొంగయగుట కేమి కారణమో తెలియరాకున్నది. ఇటువంటి మహాత్కార్యంబు లొనరించట కాతని యభిప్రాయ మేమిటో తెలియదు. అని వారిలోవా రాశ్చర్యపడుచుండిరి.

పదునొకండవ ప్రకరణము.

విజయకేసరి.

పెద్దాపురమున కొకమైలుదూరమునఁగల పొలము లోనున్న జువ్విచెట్టుక్రింద కొందఱు మనుజులు గూర్చుండి యుండిరి. వారిచేత నొకఁడు కరచరణముల బంధింపఁబడి కటికినేలపైఁ బడియుండెను. గాఢాంధకార మెల్లదిశ లల ముకొని యుండటచే నాతఁడెవ్వఁడో బోల్చుకొనట కవ కాశములేదు. వారివారి మాటలనుబట్టియే వారెవ్వఁడో మనమా బోల్చుకొనవలయును.

ఒకఁడు—ఏమండీ పంతులగారూ ! చాల నలసినట్లున్నారు దాహము కావలయునా ?

పడియున్నవాఁడేనియు నొట్లఁడ కూరక వారివైపు జూచుచుండెను.

“అయ్యా ! మీరు మిగులగట్టివారే యగుదురు. మీచేతికిజిక్కిన మావాండ్రు మీప్రశ్నలకు సమాధాన మీయకుండ నుండిరని మీరు మాప్రశ్నలకు సమాధాన మీయకూడదనుకొంటిరా ? మావారి ప్రతభంగము మీరు జేయింపలేకున్నను మీ ప్రతభంగము మేము జేయింపగల

ము. మీరు శాసనబద్ధులుగనుక మీ రన్వితంతులు. మా కట్టి బాధలేమియును లేవు. మా మాటయే మాకు శాసనము. కావున సుందరరావుగారూ ! మా మాటల కనువగు సమాధానమిచ్చి మనియుండుడు. ఏమందురు ? మాట్లాడుదురా ? పోట్లాడుదురా ?" అని యొకడనెను.

పాప మిట్లు బంధింపబడి యున్నవారు పుగరక్షకాగ్రగణ్యులగు సుందరరావుగారే. వీరి కిట్టి గౌరవము యెట్లు వచ్చినదోగదా ?

సుంద—నే నేమి మాట్లాడవలయును ?

నాయకుడు—అది సరియైనతోన. నిముషములో నీచేత మాట్లాడించిన నేను ప్రజ్ఞావంతుడనందునా ? కాదందువా ?

సుంద—మొండివాఁడు రాజకంటెను బలవంతుడు.

నాయ—ఇప్పు డీమహారాజుగారి కిట్టి దుర్గతి పట్టినదేమి ?

సుంద—మేఘచ్ఛన్నుండగు భాస్కరు డెల్లకాల ముట్లేయుండునా ?

నాయ — అబ్బో ! ఇచ్చటినుండి తప్పించుకొని పోవ
లయుననునాశ యున్నదా ? నీకట్టియాశ యుండవలసినదే
గాని యది మాటలతో నెఱవేఱుకార్యము గాదు. నిన్ను
నే నొకయుపకార మడిగెదను. అది చేసినచో ని న్నీక్షణమే
విడచెదను. లేకున్న మాయాశ యెట్లును నిరాశయైనది గా
వున—నిన్నీక్షణమే జరిపివై చెదను. ఆగోచించుకొమ్ము.

సుంద — మీకు గావలసిన యుపకార మేమియో తెలి
యకుండ నాగోచించు తెల్లు ?

నాయ — నీవు చాలవరసుండవు. నీవరుసహాడంగా
మమ్ము జిక్కులుపెట్టకుండ నీవు జిక్కులు పడకుండ జేయు
దువనియే నాకుభిప్రాయము. అల్లు చేయుటయే బుద్ధివం
తుల లక్షణము. మా కార్యమును వినుము. నీవు బంధించిన
హరి పురుషోత్తమ గావు, బుడబుక్కలవాడు, బండివాడు,
యీమువ్వరను పిడిపిందుట కుత్తరు విమ్ము. మావాడు
వెడలి యామువ్వరను దీసుకవచ్చినతరువాత నీవు వెడల
వచ్చును.

సుంద — ఇదియా నీకోర్కె.

నాయ — ఏమి ? ఈవిషయము బాగులేదా ?

సుంద—బాగులేదన్నవారెవరు ? వారితో నీకేమి పని ?

నాయ—నాయనుచరులతో నాకు పనియండదా ?

సుంద—అట్లయిన నీవు దస్యదళనాయకుడవా ?

నాయ—ఆగొడబ నీకెందుకు ? ఇదిగో కాగితమును గలమును వారి విడుదల వ్రాసియుమ్ము.

సుంద—ఏమిజరుగదలచి యున్నదో జరుగనిమ్ము; నేనుమాత్రం వట్టికాగితమును వ్రాయను.

నాయ—మొండిపట్టవలన లాభములేదు. పాణిములుగడఁ జూచుకొమ్ము.

సుంద—నీసంగతి నేను గ్రహించితిని. దుష్టత్వా! నీవు నాగన్నపుగావా? ఏదియో యొక దురాశితో మాధవలాలునిజంపి యిరువదిరెండువేలపెచ్చిలకు రొక్క మపహరించి, వైపెచ్చు కాంతారావు దస్తావేజుపై జెల్లుబెట్టినవాడవు నీవే గాదా?

నాయ—అంతయు నిజమేగాని— హంతకునివినయ మై పొరబడుచున్నావు.

సుంద—పొరబాటా? అట్టి దెన్నటికినిలేదు. ఆనాఁ యంకాల మాటుగంటలవఱకుఁ గుందనలాలింటియొద్ద

నే యుండెను. రాత్రి సుమారు పండెండుగంటల కాలం డింటికి తిరిగి రానేవచ్చెను. ఈలోపుననేగదా మాధవలాలు హత్యజరిగినది. అతడు బతికియుండగా నాదస్తావేజుపైఁ జెల్లుఁజెల్లుట నీతరుగునా? అతడు చచ్చినతరువాత జెల్లు పెట్టినమాట నాస్తముగాదా? ఇంకేల బొకెదవు? ద్రవ్య లోభముచే గానిపనికి గడంగితివి. ఇంతవఱకు నేను గండ్లు మూసికొని నడచుటచే నీయూటసాగినది. ఇక సాగినంత కాలము సాగునా?

నాయ—నీమొగము. నీవు న న్నేమిచేయగలవు? నీయిష్టమువచ్చినట్లనుకొనుము. నేనుమాత్రము హంతకుఁ డను గాను. నీతో నాకీ వృధావాగ్వాదనమొందులకు? మాటలతో విడుదలపత్ర మొసంగెదవా? మర్రింపవలయునా?

“మర్రించెదవా? అమాటచూచి కాలికిబుద్ధిసెప్పెదవా? కాలునిఁ జూడనేగెదవా? సత్యవ్రతదీక్షాకంఠబద్ధుండగు వీరేంద్రకేసరి జీవించియున్నంతకాల మీపెద్దాపురపరి సరిప్రాంతములయందుఁగూడ నన్యాయము జరుగరాదు. విడిచిపెట్టుము. సుందరరావుగారిని విడిచిపెట్టుము.”

ఇట్లనుచు వీరేంద్రకేసరి తన యరుచులతో నచ్చోట బ్రత్యక్షమయ్యెను.

ఇంతపఱకు బీరములు బల్కుచున్న దస్యుదళనాయకుండగు నాగన్న యిప్పుడు వీరేంద్రకేసరిని వాని యనుచరులను గాంచి పలాయనసూత్ర మవలంబించెను. యజమానియే యెగిరిపోయినప్పు డింక సేవకులా చేయిజేయిగలిపి పోరాడువారు? ప్రప్రథమమునఁ బాటిపోవుటకు నాగన్నయే దోషదీసెనుగాని క్రియకు తనయనుచరులచే దానోడింపఁబడెను “బాబూ! ఎంతప్రమాదమిప్పుడు తమకు దప్పినదో గ్రహించితిరా? తమరు లేచిన వేళ నేడు చాలమంచిది. అదృష్టవంతులు. జాగ్రత్త. ఇంటియొద్ద నలుపురుధిలులైనఁ గాపుండకుండనుండకుండు. బయటికి రాకుండు. మిమ్ముల మ్రింగివేయవలయునని వారు జూచుచున్నారు. నేనుగూడ మీ కపాయమురాకుండ సాధ్యమైనంతపఱకు గాపాడెదను. మిమ్మును మీయింటియొద్ద నాసేవకులు దిగపెట్టెదరు మఱేమియు భయము లేదు. పట్టణములోనికి వచ్చిరి గదాయని నాయనుచరులను మాత్రము బంధింపకుండు. ఇంక వెడలుండు” అని వీరేంద్రకేసరి యనెను.

తన్నుఁ జూపునుండి తప్పించువాడు వీరేంద్రకేసరియని తెలిసినపిమ్మట, మీ యింటికి మేముఁ గూడ పహరాయించెదమని వినిపిమ్మట సుందరరావు హృదయస్థితాభిప్రాయ మెట్టుండునో పాఠకమహాశయు లూహించుకొనవల

వినదే గాని వర్ణించి చూపుట కేఁతరము? ఒక్కవిషయమాగి
సుందరరా విట్లనియెను.

“నీవలన నేను రక్షింపఁబడితిని నీమేలు నాజన్మలో
మఱవను”

వీరేం—స్తతిపాఠము లగత్యము లేదు. మనమెల్ల నా
భగవంతుని బిడ్డలమె గావున సోదరులము. సోదరులలో సో
దరు లుపకార మొనర్చుకొనుటలో విశేష మేమియు లేదు.
మీరు వెడలుఁడు.

సుంద—అయ్యో! మీయెడల నాకుండకున్న దుర
భిప్రాయములన్నియు దొలంగిపోయినవి. తమరు నాకొక్క
యుపకార మొనర్పవలయును.

వీరేం—చేతనై నచోఁ జేసెదను. మీ కేమిగావల
యును.

సుంద—బంగారు బలరామమూర్తిసొమ్ము మిగుల
విచిత్రముగా మీహస్తములఁ బడినది. కాని యాతఁడు
నమ్ముట లేదు. మే మపహరించితి మని కలక్టరుగారి కర్జీ
నిచ్చియున్నాఁడు. మాపై నేరము స్థిరపడుటకుఁ దగినన్ని
యవకాశము లుండెను. ఇప్పు... ..

“బాబూ ! బాబూ !! నాగన్న తన యనుచరులతో సాయుధుడై మఱి నీటే వచ్చుచున్నాను.” అని మొకడట చెను

పెంటనే వీరేంద్రకేసరి వెనుదిరిగి చూచి కార్యము మించివచ్చినదని గ్రహించి యిరువురు భటులతో సుందర రావును గ్రామములోనికి వెడలు మని యాజ్ఞాపించి పంపివేసి వచ్చెడివారి నెదుర్కొనెను. ఒక్క తృతీకాలములో శాత్రువులు పికాపికలై పాటిపోయిరి నీరేంద్రకేసరి విజయకేసరియై తన యనుచరులతో వెలిసిపోయెను.

ప్రథమ భాగము.

